

בשבתו כבית המשפט הגבוה לצדק

1. אמת ליעקב בישראל, חל"צ 516288420

2. פנחס הורוביץ, ת.ז. 3242102318

3. אלחנן אלבוים, ת.ז. 324077577

ע"י עו"ד יצחק בם, מ.ר. 39018 מרח' הגורן 5, אפרת

טל' 054-7546790, פקסמייל 026738931;

דוא"ל itzikbam@gmail.com

(העותרת)

נגד

1. שר הביטחון

2. ראש המטה הכללי של צה"ל

3. מפקד אגף כוח אדם של צה"ל

4. היועצת המשפטית לממשלה

ע"י ע"י פרקליטות המדינה, מח' בג"צים

רח' צלאח-א-דין 29, ירושלים,

טל: 02-6466950, פקס: 02-6467011

(המשיבים)

עתירה דחופה לצו על תנאי

זוהי עתירה לצו על תנאי שיורה למשיבים לבוא וליתן טעם:

א. לא ינגישו את הליכי ההתייצבות, המיון והגיוס לצעירים נעדרי אוריינות דיגיטלית, בין היתר על ידי העמדת מספר פקס ייעודי לפניות והעברת מסמכים לשכות הגיוס והעמדת קו טלפון ייעודי עם מענה אנושי ריאלי (כלומר כזה הניתן תוך זמן המתנה סביר ולגופו של עניין), כך שצעירים נעדרי אוריינות דיגיטלית יוכלו לקבל מידע, להגיש מסמכים ולתקשר עם מיט"ב באמצעות טלפון ופקס, והכל בהתאם לחוק תקשורת דיגיטלית עם גופים ציבוריים.

ב. מדוע צווים מכוח סעיף 12 לחוק שירות ביטחון, והסנקציות האישיות בגין אי-התייצבות לצו ראשון, או לצו גיוס של צעירים שהיו רשומים כתלמידי ישיבות, לא יושהו (ויושעו) עד להנגשה של הליכי ההתייצבות, המיון והגיוס לצעירים נעדרי אוריינות דיגיטלית.

אלה נימוקי העתירה בתמצית:

א. תמצית

1. בעקבות פסק הדין בבג"צ 6198/23 התנועה לאיכות השלטון נ' שר הביטחון, (פורסם באר"ש, 25.06.24), החלו רשויות הצבא להוציא אלפי צווי גיוס למי שהוגדרו קודם לכן כבני ישיבות, אשר עליהם חלק פרק ג1 לחוק שירות ביטחון, תשמ"ו-1986. צווים אלה אמורים להישלח למיועדים לשירות ביטחון בדואר לפי הכתובת הרשומה במרשם האוכלוסין. תחילה נדרשים המיועדים לשירות ביטחון

להתייצב לרישום ובדיקת כושר רפואי. עובר לבדיקת כושר רפואי נדרשים המלש"בים למלא שאלון רפואי ולצרף אליו מסמכים רלוונטיים.

2. היחידה המבצעת מטעם הצבא את הליכי הרישום, המיון והגיוס הנה יחידת מיט"ב היושבת בבסיס תל השומר ואשר לה שלוחות בדמות לשכות גיוס בירושלים, באר שבע, חיפה וטבריה. יחידת מיט"ב עברה תהליך של דיגיטציה, כך שכל ההתקשרות של המלש"בים עמה – קבלת מידע, הגשת בקשות ומסמכים אישיים ורפואיים, מילוי טפסים וכיוצא באלה נעשה על גבי פלטפורמה דיגיטלית באתר מיט"ב ובאמצעות אזור אישי באתר.

3. האוכלוסייה החרדית, בייחוד אוכלוסיית תלמידי הישיבות בגילאי הגיוס, הנה אוכלוסייה בעלת אוריינות דיגיטלית נמוכה ביותר. בהתאם לנתונים של המכון לאסטרטגיה ומדיניות חרדית בראשות פרופ' שי שטרן רק ל-52% ממשקי הבית החרדים יש חיבור לאינטרנט ורק ל-36% יש טלפון חכם. בפרט, מדיניות של הישיבות החרדיות היא לדרוש מתלמידיהן להימנע משימוש בטלפון חכם ובאינטרנט בשל החשש כי כלים אלה יגרמו לחשיפה לתכנים שאינם הולמים את אורח חייהם ועיסוק בהם יבוא על חשבון זמן הלימוד.

4. הליכי הרישום, המיון והגיוס אינם נגישים אפוא לאוכלוסיית הצעירים החרדים, מכיוון שבעוד הצבא דוגל בדיגיטציה מקסימלית, הצעירים החרדים נעדרים כלים להתחבר לפלטפורמות הדיגיטליות ואין להם אוריינות דיגיטלית. לעומת זאת, הכלים ה-"מסורתיים" – פקס וטלפון אינם פועלים כדבעי. מספר הפקס המופיע על הצווים אינו תקין, מענה טלפוני הנו בעיקר תיאורטי, מכיוון שעמדת טלפון אחת רחוקה מלהספיק כדי לתת מענה לפניות. מי שבכל זאת מצליח לקבל מענה, למשל על ידי הגעה פיזית ללשכת גיוס עם המסמכים, נדרש להעלות את המסמכים באתר האינטרנט.

5. התנהלות זו של הצבא לא רק תמוהה, אלא היא נוגדת את החוק. לפי חוק תקשורת דיגיטלית עם גופים ציבוריים, תשע"ח-2018, גוף ציבורי חייב לאפשר את הפנייה אליו באמצעות פקסימיליה, דבר שלא נעשה בפועל על-ידי צה"ל.

6. היעדר אפשרות לתקשר עם צה"ל באמצעות פקסימיליה, טלפון ואף על ידי התייצבות עם המסמכים בלשכת גיוס פוגע באפשרותם של המלש"בים נעדרי אוריינות דיגיטלית לקבל מידע על הליכי הגיוס (כולל על מועדי ההתייצבות והדרישות ממקבלי הזימונים) ולהעביר מסמכים רלוונטיים לרשויות הצבא על מנת למצות את זכויותיהם בהליכי הרישום, המיון והגיוס.

7. התנהלות זאת נוגדת את החוק ופוגעת בעקרון השוויון. המשיבים מתייחסים לכל המלש"בים בצורה אחידה ומפנים את כולם לאפיקים דיגיטליים, בעוד המלש"בים החרדים נעדרים כלים ואוריינות דיגיטלית, באופן שמציב בפניהם מחסום קשה בפני שיתוף הפעולה עם הליכי הרישום, המיון והגיוס.

8. בעקבות היעדר נגישות של הליכי הרישום, המיון והגיוס לצעירים נעדרי אוריינות דיגיטלית, רבים מהם קיבלו את צווי ההתייצבות באיחור, לאחר שעבר מועד ההתייצבות, וזאת בשל היעילות

המיוחדת בה פועלת חברת דואר לישראל. צווים נשלחים לרוב בדואר רגיל, כך שאין שום אפשרות לוודא את קבלתם וחזקת מסירה לא חלה עליהם.

9. מלש"בים רבים בני החברה החרדית אשר קיבלו צווים ושאלונים רפואיים, לא הצליחו להעביר לרשויות הצבא מסמכים רלוונטיים אודות כושרם הבריאותי ומצבם, באופן שמנע את האפשרות לקבוע את כושרם הרפואי ואת התאמתם לשירות.

10. כנגד צעירים אשר לא התייצבו במועד הוצאו צווים על פי סעיף 12 לחוק שירות ביטחון, המאפשרים להמשיך בהליכי הגיוס ולקרוא לו להתייצב חרף אי-קביעת כושרו לשירות צבאי. צו לפי סעיף 12 מונע את יציאתו של המלש"ב מן הארץ. מי שממשיך לא לשתף פעולה עם הליכי המיון והגיוס עלול להיות מוכרז כעריק, להיעצר ולהישפט.

11. כל עוד צה"ל אינו פועל בהתאם לחוק ואינו מאפשר נגישות להליכי הרישום, המיון והגיוס לבעלי אוריינות דיגיטלית נמוכה, כלומר אינו מאפשר בפועל הגשת מסמכים וקבלת מידע באמצעים המסורתיים של הטלפון והפקס, אין כל הצדקה לראות בצעירים בני החברה החרדית כמי שלא משתף פעולה עם הליכי הגיוס, להוציא נגדם צווים מכוח סעיף 12 לחוק שירות הביטחון ולהטיל עליהם את הסנקציות הנובעות מכך.

12. תיקון המצב דורש שתי פעולות דחופות. ראשית, על צה"ל לעמוד בדרישות חוק תקשורת דיגיטלית עם גופים ציבוריים ולהנגיש את הליכי הרישום, המיון והגיוס למלש"בים בעלי אוריינות דיגיטלית נמוכה.

13. שנית, עד להנגשת הליכי הרישום, המיון והגיוס לבעלי אוריינות דיגיטלית נמוכה, אין להוציא צווים לפי 12 לחוק שירות ביטחון, או לנקוט בכל סנקציה אישית כלפי מי שלא התייצב לצו ראשון, ויש לבטל את הצווים שהוצאו עד כה.

אלה טעמי העתירה בהרחבה :

ב. הצדדים לעתירה ומיצוי ההליכים

14. העותרת 1 הנה העותרת הנה חברה לתועלת ציבור העוסקת בצרכי הציבור של החברה החרדית. העותרת פנתה למשיבים ביום ה-12.03.2025 בדרישה להנגיש את הליכי הגיוס למלש"בים נעדרי אוריינות דיגיטלית (הפנייה מצ"ב – נספח 1), אך פנייה זו לא נענתה.

15. העותרת 2 הנו צעיר יליד 2002 תושב בני ברק, נשוי ואב לשני ילדים. שני ילדיו של העותר 2 סובלים מנכויות שונות, האחד בדרגת נכות של 150% והשני בדרגת נכות של 75%. העותר אינו עושה שימוש בפלטפורמות אינטרנטיות, או בטלפון חכם. העותר ביקש להעביר לצה"ל מסמכים הנוגעים למצבו ולמצב ילדיו, אך נתקל בחומה דיגיטלית בצורה. כל ניסיונותיו להעביר את המסמכים הנוגעים לו באמצעות פקס עלו בתוהו, כיוון שמספר הפקס המצוין על גבי הצו אינו פעיל. פניותיו החוזרות

והנשנות למיט"ב נענו בכך שהוא נדרש חזור ודרוש להעלות את המסמכים באמצעות האינטרנט של מיט"ב. לעותר אין חיבור לאינטרנט ואין הוא עושה שימוש באפליקציות. אי העמידה של צה"ל בהוראות סעיף 2(ג) לחוק חוק תקשורת דיגיטלית עם גופים ציבוריים לא אפשרה לעותר לשתף פעולה כדבעי עם הליכי הרישום והמיון ולהציג בפני מיט"ב את המסמכים המעידים על מצבו. שניים צווי ההתייצבות שנשלחו לעותר הגיעו לאליו לאחר מועד ההתייצבות המצוין בהם. חרף זאת, כנגד העותר הוצא צו לפי סעיף 12 לחוק שירות ביטחון.

16. העותר פנה בתלונה הן ליועצת המשפטית לממשלה בתלונה על היעדר הנגשה של הליכי הרישום והגיוס לנעדרי אוריינות דיגיטלית. (הפנייה מיום ה-7.4.25 מצ"ב – נספח 2). לפנייה זו הושב לו מטעם היועצת, כי עליו לפנות ישירות לגופים הרלוונטיים (התגובה מיום ה-2.9.25 מצ"ב – נספח 3). כפי הנראה, היועצת יודעת מצוין לרכז צוות האמון על זירוז הליכי הגיוס והפעלת סנקציות כנגד מי שאינם משתפים פעולה עם ההליך, אך נלהבת הרבה פחות להתערב במצבים בהם הרשויות אינן מקיימות את החוק ואינן מנגישות את ההליכים לאוכלוסיית היעד נעדרת אוריינות דיגיטלית.

17. העותר 3 הנו צעיר יליד 2001, נשוי ואב לשני ילדים המתגורר ולומד בישיבה בערד. העותר מתמודד עם מחלת נפש, נכותו הוכרה על ידי הביטוח הלאומי והוא מקבל קצבה בהתאם. לעותר אין גישה לאינטרנט או לטלפון חכם והוא נמנע מלעשות שימוש בכלים אלה בשל טעמים שבאורח חיים והשקפת עולם. כתובתו של העותר הרושמה במרשם אוכלוסין הנה בעיר ערד. אף על פי כן, צה"ל מתעקש לשלוח את הצווים בעניינו של העותר לכתובת הוריו, עמם הוא מסוכסך, בקריית מלאכי. העותר התייצב בלשכת גיוס בבאר שבע והציג את התיעוד הרפואי הנוגע למצבו. אף על פי שהביא את התיעוד, פקידי הלשכה סירבו לקבלו ודרשו כי זה יוגש באמצעות אתר האינטרנט. העותר התגבר על הבושה וביקש מאחד ממכריו לסייע לו להעלות את המסמכים המעידים על מחלת הנפש ממנה הוא סובל לאתר האינטרנט הייעודי של מיט"ב (ובכך לחשוף את מצבו הרפואי-נפשי לסביבתו). אף על פי כן, המסמכים כנראה לא הספיקו לרשויות הצבא והוא נדרש להמציא מסמכים נוספים. כאמור, בשל היעדר אוריינות דיגיטלית והיעדר נגישות של לשכת הגיוס לפניות באמצעות פקסימיליה, העותר מתקשה לספק לרשויות הצבא את התיעוד הנדרש. בעקבות כך, הוצא נגד העותר צו לפי סעיף 12 לחוק שירות הביטחון, לפיו הוא נדרש להתייצב לאלתר בלשכת גיוס. לא ברור מה תועיל ההתייצבותו לאלתר, כי הרי גם כאשר הוא מגיע פיזית ללשכת הגיוס פקידי הלשכה אינם נכונים לקבל את המסמכים שבידו ודורשים כי אלה יועלו לאתר האינטרנט, אך עצם הוצאת הצו משפיע לרעה על מצבו הנפשי ועל התמודדותו עם המחלה ממנה סובל.

18. המשיב 1 הנו שר הביטחון, הממונה על ביצוע חוק שירות ביטחון, תשמ"ו-1986.

19. המשיב 2 הנו הרמטכ"ל והוא מפקד העליון של צבא הגנה לישראל, לו נתונה הסמכות העליונה ועליו מוטלת האחריות העליונה לכל המתרחש בצה"ל.

20. המשיב 3 הנו ראש אגף כוח אדם בצה"ל והוא המפקד הבכיר שלמרותו סרה יחידת מיט"ב ולשכת הגיוס.

21. המשיבה 4 הנה היועצת המשפטית לממשלה והיא אשר פועלת, מטעמיה היא, להאיץ במשיבים האחרים להוציא באופן מזורז, שלא לומר חפוז, רבבות צווי התייצבות לצעירים חרדים וזאת מבלי שהליכי הרישום, המיון והגיוס הונגשו להם ולו באופן מינימלי בהתאם לדין.

ג. הערה מקדימה ביחס לטרמינולוגיה

22. עניינה של העתירה בהליכי הגיוס של תלמידי הישיבות, אשר עניין גיוסם הוסדר בפרק ג'1 לחוק שירות ביטחון, תשמ"ו-1986, אשר פקע ביום ה-30.06.2023. במסגרת העתירה נתייחס לציבור זה כ-"בני ישיבות". עסקינן בצעירים שנולדו לאחר 16.7.1997 ולא הגיעו לגיל 26 ביום פקיעת פרק ג'1 לחוק שירות ביטחון.

23. חוק שירות ביטחון מבחין בין יוצאי צבא למיועדים לשירות ביטחון. יוצא צבא הוא אזרח או תושב שמלאו לו שמונה עשרה שנים והוא טרם קיבל פטור משירות ביטחון. מועמד לשירות ביטחון (מלש"ב בעגה הצבאית) הוא אזרח או תושב שמלאו לו שש עשרה וחצי שנים והוא טרם התייצב לשירות וטרם קיבל פטור. בעתירה זו נתייחס לכל "בני ישיבות" כמלש"בים.

ד. עובדות והליכים קודמים

24. ביום ה-25.6.2024 ניתן פסק דין בבג"צ 6198/23 התנועה לאיכות השלטון נ' שר הביטחון, בו בית המשפט הנכבד הזה קבע, כי עם פקיעתו של פרק ג' לחוק שירות הביטחון, תשמ"ו-1986, אין עוד מסגרת חוקית המאפשרת לפטור את תלמידי הישיבות מחובת השירות בצה"ל באופן גורף ולכן "על המדינה לפעול לגיוסם, בהתאם להוראות החוק" (סעיף 61 לפסק דינו של המשנה לנשיא פוגלמן).

25. משניתן פסק הדין, המשיבה 4 פעלה במרץ וללא לאות כדי להאיץ במשיבים האחרים לפעול לגיוסם המלא של בני הישיבות. היועצת המשפטית הקימה וריכוזה ריכוזה צוות מעקב שערך דיונים רבים (לפחות שבעה במספר) לצורך תכלול, תכנון ותיאום של מהלך גיוס החרדים. בעקבות דיוני הצוות ב-04.03.2025 היועצת פנתה לשר הביטחון, הודיעה כי עד אותה עת יעדי הגיוס שהוצבו והוצהרו לא הושגו – רחוק מכך. על כן, דרשה היועצת להגביר את צעדי האכיפה ואת הסנקציות הכלכליות והמנהליות כלפי הפרטים המשתמטים. (הפנייה מצ"ב – נספח 4).

26. על עבודת הצוות בראשות היועצת, על החלטותיו ועל ההליכים שנוקטים המשיבים בהליכי הגיוס למדנו מתצהיר התשובה של המשיבים לצו על תנאי בבג"צ 5819/24 התנועה למען איכות השלטון נ' שר הביטחון, שהוגש לבית המשפט הנכבד הזה ביום ה-05.08.2025 וסוקר את הליכי הגיוס ומתאר את עבודת הצוות בראשות היועצת המשפטית. (תשובה לצו על תנאי מיום ה-05.08.25 מצ"ב – נספח 5).

27. לפי התיאור שמסרו המשיבים הליכי הגיוס עד כה התנהלו כך: למועמד לשירות ביטחון נשלח זימון להתייצבות בלשכת גיוס עם שאלון רפואי (מה שנקרא "צו ראשון"). אם המלש"ב אינו מתייצב, רשויות נשלחים לו שני זימונים נוספים בהפרש של שבועיים לפחות. אם גם זה לא מועיל, רשויות

עושות בירורים וניסיונות איתור של המלש"ב, כולל ניסיונות ליצור עמו קשר טלפוני ואף שיחות טלפון לבני משפחתו. לאחר מכן נשלחת למלש"ב התראה לפני הוצאת צו לפי סעיף 12 לחוק שירות ביטחון. במקביל, לפי הצהרת המשיבים, נעשה "הליך מעמיק לבירור תקינות הזימונים שנשלחו למלש"ב". בסופו של דבר, אם כל אלה לא הועילו, מוצא נגד המלש"ב צו לפי סעיף 12 ("צו 12" בעגה הצבאית). צו זה מאפשר לגייס את המלש"ב בלא עריכת רישום ובדיקות רפואיות עובר לגיוס. בהתאם לנהלים עליהם הוצהר בתשובת המשיבים, צו 12 יוצא לפחות 30 ימים לאחר מכתב ההתראה האחרון ומועד ההתייצבות לגיוס הנקוב בו הנו 45 יום לפחות לאחר תאריך הוצאת הצו.

28. המשמעות המיידית של צו 12 היא עיכוב יציאה מן הארץ, אף לפני הגיעו של תאריך ההתייצבות לגיוס הנקוב בו.

29. מכל המסמכים הנשלחים למלש"ב, רק צו 12 נשלח בדואר רשום, יתר הצווים והזימונים נשלחים בדואר רגיל ועל פי ההצהרה של המשיבים נעשה הדבר לכתובת הרשומה במשרד הפנים. המציאות (למצער, מקרהו של העותר 3) הצהרה זו אינה תואמת את המציאות בכל המקרים.

30. משיבי הצבא עמדו על כך, שביצוע הליך כה יסודי וסדור ביחס לאלפי מלש"בים חרדים יטיל עליהם עומס שלא ניתן יהיה לעמוד בו. לכן, בעקבות עבודת צוות המעקב בראשות היועצת המשפטית לממשלה, החליטו רשויות הצבא לקצר את הדרך מצו ראשון ועד להוצאה של צו 12, הכרזה כמשתמט והטלת סנקציות.

31. כפי שמסרו המשיבים בתצהירם, עבודת צוות המעקב בראשות היועצת המשפטית הביאה לשינוי מדיניות יסודי בהליכי הגיוס. בעוד שבעבר נשלחו למלש"ב עד ארבעה זימונים נפרדים בהפרשים ממושכים יחסית, הוחלט "לצופף" את משלוח הצווים, כך שאלה יישלחו בהפרש של 14 יום זה מזה. עוד הוחלט לוותר על ניסיונות של איתור טלפוני, בירור עם בני משפחה ווידוא של תקינות המשלוח של הזימונים וסיבת אי ההתייצבות.

32. בנוסף, הצוות בראשות היועצת המשפטית הקדיש מחשבה לסנקציות שיש להפעיל כלפי החרדים אשר משתמטים מן שירות הצבאים ואינם מתייצבים בלשכות גיוס. לצד הסנקציות הרגילות – עיכוב יציאה מן הארץ עם הוצאת צו 12, צו מעצר והעמדה לדין משמעתי או פלילי במקרה של אי-התייצבות לשירות בעקבות צו 12, נדונו סוגיות הנוגעות לתיאום בין גורמי האכיפה השונים, שיפור הממשק עם משטרת ישראל ועם רשות האוכלוסין וכן נדונו שורה של תמריצים כלכליים אשר נועדו לפגוע בהכנסות משק הבית של חייבי גיוס ולהשפיע לאורך זמן על יכולתם ליהנות ממנעמי מדינת רווחה. במסגרת הבחינה הועלו רעיונות כגון שלילת הזכאות להנחות בארנונה, שלילת הזכאות לסבסות מסגרות חינוך משלימות לילדים, שלילת הטבות בתחבורה ציבורית וכיוצא באלה.

33. אכן, מחשבה רבה הקדישו בעלי החכמה לסנקציות שיוטלו על החרדים המשתמטים שאינם מתייצבים בלשכות הגיוס בעקבות צווי התייצבות. מחשבה רבה הוקדשה לקיצור ויעול תהליך הזימון לרישום, המיון והגיוס של החרדים, כדי לקצר את הדרך בין צו ראשון לצו מעצר.

34. אך מחשבה מעטה בלבד הוקדשה להנגשת ההליכים האלה לבני החברה החרדית על מאפייניהם הייחודיים. מתבונן מן הצד עלול להגיע למסקנה, כי ההליכים של זימון לרישום ובדיקת כושר נעשה

אך כדי להגיע לסנקציות שבקצה המנהרה. החרדים בכללותם, ובפרט בני שכבות הגיל הצעירות הנם אוכלוסייה בעלת האוריינות הדיגיטלית הנמוכה ביותר, אולי, מבין קבוצות האוכלוסייה השונות בישראל. לעומת זאת, הליך הגיוס כולו ממשלוח צו ראשון ועד להתייצבות בבקו"ם הוא דיגיטלי כולו והדרך היחידה שיש למלש"ב לתקשר עם רשויות הצבא, לקבל מידע ולהציג מסמכים אישיים ורפואיים הנה באמצעות פלטפורמות דיגיטליות, אליהן נפרט:

35. הציבור החרדי הנו ציבור שמרני מטבעו ומצטיין בגישה חשדנית וזהירה לחידושים טכנולוגיים, בייחוד לאותם חידושים שיש להם השפעה על דפוסים חברתיים. כיום, הציבור החרדי בישראל הוא הציבור בעל שיעורי האוריינות והנגישות הדיגיטלית הנמוכים ביותר. מנתונים שפרסם בשנתון דו"ח מצב המכון לאסטרטגיה ומדיניות חרדית בראשות פרופ' שי שטרן עולה, כי קיימים פערים משמעותיים בדיגיטציה בין הציבור החרדי לציבור הכללי. בציבור החרדי רק ב-61% משפחות חרדיות מחזיקות מחשב בביתן, רק 52% ממשקי הבית מחוברים לאינטרנט ורק 71% מן החרדים משתמשים באינטרנט בכלל, ו-46% מן החרדים משתמשים באינטרנט כל יום. זאת בעוד ששיעור החיבור לאינטרנט במגזר הכללי הוא 91%. (פרק על דיגיטציה מתוך דו"ח מצב החברה החרדית ל-2024 מצ"ב – נספח 6).

36. הנתונים של המכון לאסטרטגיה ומדיניות חרדית אינם מפולחים לפי קבוצות גיל ועיסוק, אך חוקרי המכון מציינים, כי השימוש של בני הציבור החרדי באינטרנט הוא בעיקר לצרכי עבודה ולימודים (הכוונה ללימודים לא תורניים, י.ב.). הנתונים גם לא מפולחים מבחינת קבוצות גיל. חסר זה ניתן להשלים, במידת מה, באמצעות הנתונים משנתון החברה החרדית של המכון לדמוקרטיה לשנת 2021, אשר בחן את היקף השימוש באינטרנט בקרב הילדים ובני הנוער החרדים. (לא נעשה מחקר דומה בשנים שלאחר מכן). לפי הנתונים של המכון לדמוקרטיה רק 13% מחרדים בני פחות מ-18 עשו שימוש באינטרנט. (עמודים רלוונטיים משנתון החברה החרדית של המכון לדמוקרטיה מצ"ב – נספח 7).

37. מנתונים אלה ניתן להסיק, כי אוכלוסיית תלמידי הישיבות הצעירים, שהנה אוכלוסיית היעד של מאמצי הגיוס של המשיבים, היא האוכלוסייה בעלת האוריינות הדיגיטלית הנמוכה ביותר. מדובר בצעירים שאינם עובדים ואינם לומדים במסגרות הכוללות לימודי חול, כך שהם מנותקים מן המסגרות בהן בני הציבור החרדי עושים את עיקר השימוש ורוכשים את עיקר הידע והאוריינות בתחום הדיגיטלי.

38. בעוד שהצעירים החרדים נמצאים בדרגה הנמוכה ביותר של אוריינות דיגיטלית, כל הליכי הרישום, המיון והגיוס מתבססים באופן בלעדי על פלטפורמות דיגיטליות של יחידת מיט"ב.

39. צעיר שמקבל צו התייצבות רואה בראשו מספר פקס, אשר אינו מחובר וכל נסיונותיו לשלוח מסמכים למספר זה עולים בתוהו (ראו, למשל, תצהירו של העותר 2 בעניין). בתחתית הצו מפורטים דרכי התקשרות נוספות, יעילות יותר, עם יחידת מיט"ב – המייל, הפייסבוק, האינסטגרם, הטיק-טוק וערוץ הטלגרם. וודאי, ערוצים אלה יעילים ביותר ושימישים ביותר בעבור מלש"ב ממוצע, אך

ספק אם רוב מקבלי הצווים החרדים יודעים בכלל לקרוא את האייקונים של הרשתות החברתיות באמצעותם ניתן לאתר את יחידת המיט"ב.

40. יחד עם הצו, הצעיר החרדי מקבל שאלון רפואי, אותו הוא מתבקש למלא עובר להתייצבותו בלשכת הגיוס. שאלון זה, על פי האמור בראשו, יש להעלות באופן מקוון באזור האישי של המלש"ב באתר "מתגייסים". (דוגמא לשאלון רפואי עם הכותרת הדורשת להגישו באינטרנט מצ"ב – נספח 8).

41. לאחר קבלת צו ההתייצבות, כל תקשורת בין המלש"ב או יוצא צבא לבין יחידת מיט"ב מתנהלת באמצעות אתר האינטרנט של מיט"ב, או אפליקציה ייעודית. כלומר, מי שאין לו חיבור לאינטרנט ומי שאין לו אוריינות דיגיטלית אינו יכול לתקשר עם רשויות הגיוס. אין הוא יכול למסור לצה"ל מסמכים אודות מצבו האישי והרפואי, אין הוא יכול אפילו לבקש לשנות את היום, את השעה, או את המקום של התייצבותו (ואין זה דבר של מה בכך – רבים מבין מקבלי הצווים הגרים באזור המרכז, או ירושלים, נדרשו להתייצב בלשכת הגיוס בטבריה בשעה 08:30 בבוקר – ראו תצהיר העותר 2 בעניין).

42. חברות מסחריות המבקשות לעודד לקוחות לצרוך את מוצריהן או שירותיהן, עושות הכל כדי להקל על הלקוחות לתקשר עמן, להגיע אליהן ולצרוך את מוצריהן ושירותיהן. הן פותחות קווי טלפון חינם (כלומר, משלמות על שיחות נכנסות), מפעילים מוקדי שירות עם מענה אנושי לצד צ'ט-בוטים ואתרי אינטרנט, מספקות חנייה חינם למגיעים לסניפיהן (כלומר נושאים בעלויות חניה), ומתאימות את דרכי ההתקשרות וחוויות השירות לצרכיהם, למאפייניהם ולהעדפותיהם של הלקוחות. כך פועלים מי שיש להם תמריץ כלכלי למשוך לקוחות.

43. גם יחידת מיט"ב פועלת כך ביחס למלש"בים שאינם חרדים – היא מתאימה את עצמה היטב לדור היונק את הטכנולוגיה ואת הרשתות החברתיות עם חלב אמו. יחידת מיט"ב אינה פועלת כך ביחס לצעירים החרדים, אותם היועצת המשפטית לממשלה ורשויות הצבא מבקשים לגייס.

44. הליך הרישום, המיון והגיוס אינו מותאם כלל לצעירים חסרי אוריינות דיגיטלית. מי שאינו משתמש באינטרנט לא יוכל לקבל מידע על הזימונים ועל מצב הליכי הזימון, המיון והגיוס בעניינו. הוא לא יוכל אפילו לעדכן את הכתובת שלו כדי לקבל את הזימונים בדואר, כיוון שעדכון הכתובת נעשה אך באופן דיגיטלי. הוא לא יוכל (או יצטרך עזרת צד שלישי) כדי למסור לרשויות הצבא שאלון רפואי ומסמכים רפואיים ולשתף צדדים שלישיים בסודותיו הרפואיים.

45. חמור מכך – לעתים המלש"ב אינו יכול לקבל מידע על עצם הזימון ומועד ההתייצבות. הזימונים לצו ראשון נשלחים כולם בדואר רגיל. נראה כי דבר היעדר היעילות של הדואר היא עניין שבידיעה שיפוטית. מכל מקום, דו"ח מבקר המדינה בעניין השירות לציבור בחברת דואר ישראל בע"מ משנת 2020 מצא ליקויים משמעותיים בטיפול בדברי דואר רגיל. כדברי המבקר:

מביקורת עלו ממצאים אלה: (א) במשך שנים החברה לא עמדה ביעדים שקבע המחוקק לזמני העברת דברי דואר רגילים לידי הנמען; (ב) ליקויים נרשמו באופן הטיפול בדברי דואר

רגיל, ובכלל זה עיכוב במיונם של שקי דברי דואר רגיל ביחידות הדואר, שהביא לעיכוב במסירתם לנמענים, וכן נרשמו ליקויים בהעברת דברי דואר לתיבת הדואר של הנמען שבגינם דברי דואר לא הגיעו ליעדם וחלקם אף הושארו מחוץ לתיבת המכתבים של הנמען; (ג) חלק מדברי דואר בשירות זה אובדים כשהם בחזקת החברה ונבצר ממנה לאתרם או לציין היכן אבדו;

עד כה לא נערך דו"ח מעקב בעקבות ממצאי הביקורת, אך אין מקום להניח כי מצב הטיפול בדואר רגיל השתפר. לפי דו"ח פניות הציבור של מינהל הדואר במשרד התקשורת לשנת 2023 (הדו"ח האחרון שפורסם), חל זינוק בתלונות הציבור על חלוקת דברי דואר, כאשר העלייה של 156% חלה ביחס לאי-קבלת דואר רגיל. (דו"ח פניות הציבור של מינהל הדואר במשרד התקשורת לשנת 2023 מצ"ב – נספח 9).

46. משמעות הדברים, כי גם כאשר נשלח הזימון לצו ראשון לכתובתו הנכונה והמעודכנת של המלש"ב, סיכויי הגעתו (קל וחומר – סיכויי הגעתו במועד) אינם מן המשופרים. ברם, במקרים לא מעטים נשלחים המכתבים והזימונים לכתובת לא מעודכנת. למשל, יחידת מיט"ב מתעקשת לשלוח את דברי הדואר המיועדים לעותר 3 לכתובת הוריו ב, ולא לכתובתו המעודכנת בערד.

47. וודאי, המלש"ב החרדי יכול לנסות לעשות בירורים טלפוניים ביחס למצבו ומועד התייצבותו. ברם, מספרי הטלפון של מיט"ב אינם מפורסמים לציבור שאינו גולש באינטרנט. הם מופיעים על גבי הזימונים, אשר כאמור, נשלחים בדואר רגיל לכתובת שלא תמיד מעודכנת.

48. המשיבים יצרו בעבור המלש"ב החרדי מציאות קפקאית. מצד אחד, המשיבים מצהירים על רצונם הרב לגייס את כל בני הישיבות ולהטיל סנקציות על אלה שאינם מתגייסים ואינם משתפים פעולה עם הליך הגיוס. מנגד, המשיבים שינו לרעה את הליך הגיוס לכלל האוכלוסייה והפכו אותו לבלתי מותאם במיוחד בעבור המלש"ב החרדי, בדגש על אי-התאמה לצעירי תלמיד ישיבה נעדר אוריינות דיגיטלית.

49. השינויים עליהם הצהירה המדינה בתשובתה בעתירת הגיוס כולם הופכים את הליכי הרישום, המיון והגיוס לפחות מותאמים לצעירים נעדרי אוריינות דיגיטלית. הזימונים למי שאינו מתייצב לזימון הראשון נשלחים בתדירות גבוהה יותר בדואר רגיל, באופן שמעלה את הסיכון כי הזימון יגיע כבר בחלוף תאריך ההתייצבות. בנוסף, כעולה מן התשובה, המשיבים ויתרו של ווידוא כתובת ואיתור טלפוני של המלש"בים. קיצור דרך זה פוגע בכולם, אך הוא פוגע במיוחד במי שנעדרים אוריינות דיגיטלית ואינם יכולים לגשת ולדלות מן האינטרנט מידע על מצבם ביחס להליכי הגיוס.

50. מתשובת המדינה בעתירת הגיוס עולה, כי במיט"ב כבר התגבשה הבנה, כי מבחני דירוג פסיכוטכני ראשוני (הדפ"ר) הנהוגים אינם מתאימים לאוכלוסייה החרדית (ר' סעיף 35 לנספח 5). למרבה הצער, ההבנה כי הליכי רישום, מיון וגיוס המבוססים על דיגיטציה מלאה, ללא אפשרות של יצירת קשר והגשת מסמכים באמצעים ה-"מסורתיים" אינו מותאם לאוכלוסייה החרדית אף הוא.

כאן עולה השאלה: בעיני היועצת המשפטית לממשלה – מהו העיקר ומהו הטפל? האם עצם הגיוס הוא המטרה המרכזית, או שמא דווקא הטלת הסנקציות על מי שאינם משתפים פעולה היא העיקר, בעוד ניהול הליכי הרישום, המיון והגיוס אינו אלא תירוץ להצדקת אותן סנקציות?

51. נותיר את השאלה הזאת כשאלה רטורית לעת עתה. החובה לאפשר לאוכלוסייה נעדרת אוריינות דיגיטלית לתקשר עם גופים ציבוריים באמצעים אכראיים כמו פקסימיליה נקבעה בהוראה מפורשת בחוק – סעיף 2(ג) לחוק תקשורת דיגיטלית עם גופים ציבוריים, תשע"ח-2018, לאמור:

אפשר גוף ציבורי פנייה אליו באמצעות דואר אלקטרוני או באמצעי קשר דיגיטלי אחר שאופן השימוש בו זהה לשימוש בדואר אלקטרוני לעניין פנייה מסוימת, יאפשר את הפנייה גם באמצעות פקסימיליה.

52. מתן אפשרות לפנות את הגוף הציבורי באמצעות פקסימיליה אינו נתון לשיקול דעת, הוא בגדר חובה סטטוטורית המוטלת על כל גוף ציבורי המאפשר פנייה אליו באמצעים דיגיטליים. היעדר האפשרות לפנות, להגיש בקשות ולהעביר מסמכים אל רשויות מיט"ב באמצעות פקסימיליה, כעולה מתצהירי העותרים, מהווה הפרה בוטה של חובתה של הרשות על פי דין, הפרה אותה יש לתקן לאלתר. כאן המקום להדגיש, כי מספר הפקס המופיע על צווי הגיוס אינו פעיל ולא ניתן להעביר אליו פניות ומסמכים.

53. העותרים יטענו, כי על יחידת מיט"ב להעמיד לרשות הציבור מספר פקס באמצעותו ניתן יהיה להגיש אליה בקשות ולהעביר אליה מסמכים אישיים ורפואיים, בדיוק כמו שהדבר נעשה באמצעים דיגיטליים. מכיוון שמשלוח בפקס כרוך גם בוודא קבלה (השוו תקנה 161(2)(ג) לתקנות סדר הדין האזרחי, תשע"ח-2018), הרי יש להעמיד לרשות הציבור גם מספר טלפון (בו ניתן מענה תוך זמן סביר) על מנת לוודא את קבלת המסמכים.

54. אולם, בתיקון המצב להבא אין די. היעדר הנגשה של הליכי המיון, הרישום והגיוס לחסרי אוריינות דיגיטלית אינו רק סותר את סעיף 2(ג) לחוק התקשורת הדיגיטלית עם גופים ציבוריים, אלא גם את עקרון השוויון המינהלי.

55. עקרון השוויון דורש יחס שווה לשווים ויחס שונה לשונים. יחס שווה לבעלי שוני רלוונטי פוגע בעקרון השוויון בדיוק כפי שיחס שונה לנעדרי שוני רלוונטי פוגע בשוויון. (ר' ד"נ 10/69 בורנובסקי נ' הרב הראשי לישראל, פ"ד כה(1) 7, עמ' 35-36; בג"צ 953/87 פורז נ' עיריית תל-אביב, פ"ד מב(2) 309; בית המשפט הנכבד הזה הכיר בעקרון השוויון כאחד מאבני התשתית של שיטתנו המשפטית. פסקי הדין שביטלו את הוראות הפטור לבני הישיבות וחייבו לגייסם מושתתים על הזכות לשוויון. אין משיגים שוויון על ידי פגיעה בשוויון ואין משיגים שוויון בנטל על ידי פגיעה בשוויון בהליכי הגיוס.

56. כיום המשיבים מתייחסים באופן שווה לשונים. המשיבים מתייחסים לכלל המלש"בים באופן "אחיד": כולם נדרשים להגיש טפסים מקוונים ולהתכתב באמצעים דיגיטליים. אך אחידות זו מתעלמת משוני מהותי – העובדה שחלק ניכר מהמלש"בים החרדים נעדרי אוריינות דיגיטלית

ואינם יכולים להשתמש בכלים הללו בפועל. **שוויון פורמלי (יחס זהה לכולם) הופך כאן לא־שוויון מהותי**, שכן הוא יוצר יתרון לאוכלוסיות עם מיומנות טכנולוגית ומדיר בפועל את מי שחסרים מיומנות זו.

57. היעדר הנגשה של הליכי הרישום, המיון והגיוס לנעדרי אוריינות דיגיטלית, בניגוד לחוק, מפלה את הצעירים החרדים נעדרי אוריינות דיגיטלית, לעומת יתר האוכלוסיה בעלת אוריינות דיגיטלית.

58. קיים מתאם מובהק בין אוריינות דיגיטלית להשתייכות חברתית מגזרית. לא רק חלק ניכר מן החרדים בגילאים הרלוונטיים חסרי אוריינות דיגיטלית, רוב חסרי האוריינות הדיגיטלית הם חרדים. **התוצאה היא אפליה מגזרית עקיפה** - גם אם ההסדר ניטרלי על פניו, בפועל הוא מפלה ציבור שלם, פוגע בזכותו לשוויון בנגישות להליך המינהלי ופוגע ביכולתו לקיים את חובתו על פי חוק.

59. כולם חייבים לשתף פעולה עם הליכי הרישום, המיון והגיוס. כולם חשופים במידה שווה לסנקציות בשל הפרת חובה זו. כולם חייבים להתייצב לצו ראשון ולהמציא שאלון רפואים ומסמכים רפואיים אחרים. אולם, בפני מלש"בים החרדים בשל היעדר אוריינות דיגיטלית והיעדר הנגשה של ההליך, עומדים מכשולים ייחודיים ביכולתם לתקשר עם רשויות הגיוס, לקבל מידע ולהעביר מסמכים, מכשולים שנוצרו בשל הפרת חוק התקשורת הדיגיטלית על ידי מיט"ב ואשר מקשים על יכולתם לשתף פעולה עם הליכי גיוס.

60. כתוצאה מכך, צעירי חרדי נמצא בסיכון מוגבר להגיע למצב שמוצא נגדו צו בהתאם לסעיף 12 לחוק שירות ביטחון בשל היעדר שיתוף פעולה עם ההליכי הגיוס. גם במצב שאותו צעיר נכון לשתף פעולה עם ההליך, העובדה שבניגוד לחוק ההליך הוא כולו דיגיטלי ולא ניתן לפנות ללשכות הגיוס באמצעים אנלוגיים, מציב בפניו קושי ממשי הן לקבל מידע על אודות ההליכים והן להעביר מסמכים דרושים ולשתף פעולה עם ההליך.

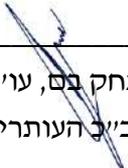
61. מקרהו של העותר 3 יוכיח. לפנינו אדם המתמודד עם בעיה פסיכיאטרית, מוכר כנכה על ידי ביטוח לאומי, אשר נאבק עם לשכת הגיוס כדי למסור לה את המסמכים המעידים על מצבו. העותר נעדר אוריינות דיגיטלית, רודף אחר לשכת הגיוס כדי למסור לה מסמכים בעניין מצבו. לשכת הגיוס מסרבת לקבל מסמכים בכל דרך, זולת באמצעות אתר האינטרנט, וכאשר המסמכים שהעותר מוסר אינם מספיקים והוא נדרש להגיש אישורים נוספים על מצבו, הוא לא מצליח להיגשם בדרך דיגיטלית הרצויה למשיבים ומוצא נגדו צו 12.

62. המשיבים רתמו את העגלה לפני הסוסים (אם נשתמש בדימויים מעידן הטרומ-דיגיטלי). אצה להם הדרך להפעלת הסנקציות – צווים לפי סעיף 12 לחוק שירות ביטחון וצווי מעצר בגין נפקדות ועריקות, אך הם לא דאגו לקיים את מצוות החוק ולהנגיש את ההליכים לציבור אותו הם מבקשים לגייס. לו דאגו לקיים את מצוות המחוקק ולהתאים את ההליכים בלשכות הגיוס לאנשים שלא התקדמות לעידן הדיגיטלי, ייתכן והיו נזקקים לפחות צווי 12.

63. העותרים יטענו, כי התרופה לפגיעה בשוויון יכולה להיות אך בהחזרת הרתימה לסדרה הנכון. קודם כל יש לעמוד בדרישות החוק ורק לאחר מכן ניתן לדרוש מן הצעירים החרדים נעדרי האוריינות הדיגיטלית לשתף פעולה על הליכי הרישום, המיון והגיוס ולהפעיל סנקציות על אלה הממאנים לעשות כן.

64. לו הפגיעה בשוויון הייתה נובעת מהחלטה הנתונה לשיקול דעת של המשיבים ניתן היה לטעון שדי בתיקון מכאן ולהבא ובירור פרטני ביחס למי שיטען שקיבל צו 12 כיוון שלא הצליח לשתף פעולה עם הליכי הרישום, המיון והגיוס עד כה. אך הפגיעה בשוויון נובעת מהפרת הוראת חוק ברורה. כעוצמת הפגם כן עוצמת הסעד. הפרת החוק המובילה לפגיעה בשוויון מצדיקה את ביטולם של הצווים מכוח סעיף 12 לחוק שירות הביטחון שהוצאו עד כה נגד בני הישיבות, ביטול צווי המעצר שהוצאו לגביהם ומתן הזדמנות נוספת, הפעם שוויונית ותואמת את הדין, לשתף פעולה על הליכי הרישום, המיון והגיוס. למצער, יש להשעות את תוקפם של הצווים האלה עד להנגשת ההליכים לנעדרי אוריינות דיגיטלית, בהתאם לסעיף 2(ג) לחוק התקשורת הדיגיטלית.

65. מן הטעמים המפורטים בעתירה, מתבקש בית המשפט הנכבד להוציא צווים על תנאי כמבוקש בה.

יצחק בם, עו"ד
ב"כ העותרים

היום, י' אלול תשפ"ה, 3.9.25

תוכן עניינים

מס'	שם הנספח	עמ'
1	נספח 1 - מיצוי - הנגשה למאותגרים דיגיטלית	15
2	נספח 2 - פנייה של העותר 2 ליועצת המשפטית	19
3	נספח 3 - תגובת משרד המשפטים	21
4	נספח 4 - פניית היועצת המשפטית לממשלה לשר הביטחון	23
5	נספח 5 - בגץ 5819-24 תצהיר תשובה 5.8.25	31
6	נספח 6 - דוח מצב של החברה החרדית ל-2024, המכון לאסטרטגיה חרדית	73
7	נספח 7 - שנתון החברה החרדית 2021 - המכון הישראלי לדמוקרטיה	92
8	נספח 8 - שאלון רפואי למלשב	103
9	נספח 9 - דו"ח פניות ציבור שירותי דואר ובנק הדואר - דו"ח מסכם לשנת 2023	106

נספח 1

נספח 1 - מיצוי - הנגשה למאותגרים
דיגיטלית

עמ' 15

Itzhak Bam, Adv. (LL.M., Harvard)
Goren st. 5, Efrat, POB 1364
פקס: 02-6738931

יצחק בם, עו"ד
רח' הגורן 5, אפרת, ת.ד. 1364
טל: 077-8150041

ירושלים, י"ב אדר תשפ"ה
יום רביעי 12 מרץ 2025

- לכבוד: 1. ח"כ ישראל כ"ץ, שר הביטחון
2. רא"ל אייל זמיר, ראש המטה הכללי,
3. האלוף יניב עשור, ראש אכ"א
4. עו"ד גלי בהרב מיארה – היועצת המשפטית לממשלה
5. עו"ד יפעת תומר ירושלמי – הפרקליטה הצבאית הראשית

באמצעות דוא"ל ובפקסימיליה

שלום רב,

הנדון: הנגשת מערך מיט"ב למועמדים לשירות ביטחון חסרי אוריינות דיגיטלית וחסרי אמצעים

דיגיטליים ומשלוח צווי התייצבות באמצעות מסרונים

מכובדי,

מרשיי, אמת ליעקב בישראל בע"מ, חל"צ, ייפתה את כוחי לפנות אליכם כדלקמן:

1. בחודשים האחרונים, בהמשך לפסיקת בית המשפט העליון בבג"צ 6198/23 התנועה לאיכות השלטון נ"ו שר הביטחון, (פורסם באר"ש, 25.06.24) ולהנחיות הייעוץ המשפטי, נשלחו אלפי צווי קריאה לצעירים תלמידי ישיבות חרדיות.
2. הציבור אליו נשלחים הצווים הנו, לרוב, ציבור של צעירים חסר אוריינות דיגיטלית. בני ישיבות רבים משתמשים אך בטלפונים סלולריים "כשרים", אשר בהם אין אפשרות לשלוח ולקבל מסרונים וקל וחומר להתחבר לאינטרנט ובן בנו של קל וחומר להוריד יישומונים (אפליקציות בלע"ז). יתר על כן, לרוב בני הישיבות אין גישה לאינטרנט ואין מיומניות מחשב המאפשרות שימוש באינטרנט לצורך תקשורת עם יחידת מיט"ב. בבתיהם של בחורי הישיבות אין לרוב חיבור לאינטרנט.
3. הליך הרישום, המיון והגיוס כפי שהוא מתנהל כיום מבוסס כולו על תקשורת דיגיטלית בין המלש"ב לבין יחידת מיט"ב, באופן שאינו מאפשר נגישות מנימלית להליך למי שאין לו טלפון חכם ומיומנויות אינטרנט בסיסיות.
4. למשל, דף ההסבר שנשלח לבתיהם של בני הישיבות במקביל למשלוח הצווים אומר כי אתר "מתגייסים" ישמש "ככלי התקשורת המרכזי ביננו מהיום ועד ליום הגיוס". המלש"בים מתבקשים למלא שאלון פרטים אישיים באמצעות אתר האינטרנט, לשלוח שאלון רפואי באמצעות האתר, ולהגיש אבחונים ותוצאות בדיקות, ככל שקיימים, באמצעות האתר.
5. מלש"ב המבקש להעביר מסמכים רפואיים רגישים היחס למצבו הבריאותי, או הנפשי, נדרש לעשות זאת באמצעות אתר האינטרנט, וככל שאינו בעל גישה לאינטרנט, או הנו חסר אוריינות דיגיטלית, נדרש להיעזר בזולת לשם כך, או להגיע פיזית ללשכת גיוס. מלש"בים אשר פנו אל הלשכות במגוון

סוגיות הנוגעות להתייצבות ומיון נענו, כי עליהם להגיש את פניותיהם באמצעות אתר האינטרנט ולא ניתן לפנות ללשכת הגיוס, או להעביר חומר אישי ורפואי באמצעות פקסימיליה.

6. היעדר אפשרות לתקשר עם יחידת המיט"ב, להגיש אליה בקשות ולהעביר לה מסמכים בדרכים המסורתיות (קרי, באמצעות פקס), אינה מאפשרת לאוכלוסיה החרדית נגישות מינימלית להליך הרישום והמיון ומהווה מכשול משמעותי בפני כל אפשרות של שיתוף פעולה עם ההליך.

7. הדבר אף מנוגד להוראות סעיף 2(ג) לחוק תקשורת דיגיטלית עם גופים ציבוריים, תשע"ח-2018, לפיו:

אפשר גוף ציבורי פנייה אליו באמצעות דואר אלקטרוני או באמצעי קשר דיגיטלי אחר שאופן השימוש בו זהה לשימוש בדואר אלקטרוני לעניין פנייה מסוימת, יאפשר את הפנייה גם באמצעות פקסימיליה

8. למרבה הצער, יחידת המיט"ב אינה עומדת בדרישות החוק ומגבילה את האפשרות לפנייה אליה והגשת מסמכים אך לאמצעי שאופן השימוש בו זהה לשימוש בדואר אלקטרוני (אזור אישי באתר של מיט"ב), ואינה מאפשרת פנייה אלה והעברת מסרים ומסמכים באמצעות פקסימיליה.

9. משום כך, הליך ההכנה להתייצבות לרישום ותהליכי המיון אשר מתנהלים באמצעות האזור האישי באתר מיט"ב בלבד אינם מותאמים לאוכלוסיה חסרת אוריינות דיגיטלית ובני הישיבות החרדיות בכלל זה. הדבר מונע מן המועמדים לשירות ביטחון לקבל מידע מהימן על הליכי הרישום והמיון, להעביר שאלונים ומסמכים רפואיים, להגיש בקשות ולשתף פעולה עם ההליכים באופן שיאפשר שיקוף מלא ומדויק של מצבם, הצגת מסמכים והעברת בקשות בעניין הליכי הרישום והמיון.

10. היעדר ההנגשה של ההליך לנעדרי אוריינות דיגיטלית וחסרי גישה לאינטרנט פוגע בעקרון השוויון, מציב את המלש"בים האלה בעמדת חיסרון ועלולה אף לפגוע באפשרות לברר אל נכון את מצבם הרפואי והאישי, לקבוע להם פרופיל מתאים ולקבל החלטות ביחס לגיוסם ושיבוצם בצה"ל על בסיס מידע מלא ומהימן. היעדר ההנגשה מקשה על שיתוף הפעולה של המלש"בים האלה עם הליך הגיוס ועלול אף לחשוף אותם לסנקציות הנובעות מאי-התייצבות, או אי-העברת מידע.

11. מן הטעמים האלה, הגשמת עקרון השוויון בהליכי הגיוס מחייב להנגיש את ההליכים האלה גם לאוכלוסיה חסרת אוריינות דיגיטלית וגישה לאינטרנט. הדבר אף מתחייב מהוראות סעיף 2(ג) לחוק תקשורת דיגיטלית עם גופים ציבוריים.

12. אבקשכם לדאוג לאלתר להנגשת יחידת המיט"ב לאוכלוסיה חסרת אוריינות דיגיטלית והתאמת הליכי הרישום והמיון לאוכלוסיה זו, בין היתר על ידי פתיחת האפשרות לתקשר עם יחידת מיט"ב באמצעות פקסימיליה ומתן מענה אנושי טלפוני לכל הפניות.

13. כמו כן, לנוכח היעדר הנגשה של ההליכים לאוכלוסיה חסרת גישה לאינטרנט ונעדרת אוריינות דיגיטלית, אבקשם לעכב את משלוח צווי ההתייצבות לבני הישיבות עד אשר תוסדר ההנגשה המלאה של ההליך לאוכלוסיה זאת, וכן לעכב את משלוח הצווים נוספים להתייצבות לרישום לבני הישיבות עד אשר תוסדר ההנגשה כאמור.

14. כמו כן, אבקש כי מניין הזמן להוצאת פקודת מעצר וצווים מכוח סעיף 12 לחוק שירות ביטחון ונהלים המבוססים עליו כנגד מי שלא התייצבו להליכי הרישום והמיון יחל 60 יום לאחר ההגשה של ההליכים האלה לחסרי אוריינות דיגיטלית וגישה לאינטרנט.

15. בשולי הדברים אבקש להעיר, כי לפי הפרסומים, מלבד הדרך המקובלת למשלוח הצווים בדואר רשום, נשלחו הצווים באמצעות מסרונים בטלפונים סלולריים. אבקש להפנות את תשומת לבכם להוראות סעיף 3ט לחוק תקשורת דיגיטלית עם גופים ציבוריים, תשע"ח-2018, לפיו הוראות פרק ד' לחוק אינן חלות על הודעה למלש"ב ולכן אין משלוח המסרון שקול למשלוח דואר.

16. אבקש אפוא, כי בנוסף למשלוח צווים באמצעות מסרון כל הצווים ללא יוצא מן הכלל יישלחו כמקובל באמצעות דואר יוצהר במפורש, כי משלוח מסרון סלולרי אינו בר תוקף לכל דבר ועניין הנוגע לחוק שירות ביטחון.

בכבוד רב ובברכה,

_____
יצחק בם, עו"ד

נספח 2

**נספח 2 - פנייה של העותר 2 ליועצת
המשפטית**

עמ' 19

ת"א ת"ר כ"ה
7/04/24

קמ"ז

אבדוק היוצרת המעטת הממשלה

המטק יוצרי זמי הכמות, וממילא לא יבואו בגבולות
המטק חוברת ג'ים בני הנישבות. ושליחת קצבה למטק

1. ג'ים כק שהיך החיור הוא רק דרך את המטק
א"ל המטק הנישבות לא מממשק סא בינארט
אין זהו חוברת ג'ים סרוק הנישבות היך החיור
אממממ החרדי, והודעה צ"ה ע"י כק! (המטק היך
המטק הנישבות הנישבות, שמו לא מוכנת זקאלת חרדי
והודעה צ"ה ע"י כק)

ערט לא זה לא חומר במחיר יומם 1.2500
והמטק מומממ סמט ולא עמק אמממ ג'ים
שליחת תקציב מנוממ, בהעדר מקור אחר:

המטק במחיר הנישבות המכשול, וממילא הודעה
ושליחת צו ג'ים אממממ א"ל, לא עמק אמממ תקציב
חילוק או ממממ המממ, במממ היא התקציב-אמממ המממ
והיא ומממ צו בני הנישבות הא אמממ ע"י אמממ
מממ במממ המממ המממ. והיא אמממ אמממ אמממ
אמממ ומממ אמממ היך ג'ים. חוברת המממ אמממ המממ
לא ממממ אין לא תקציב אמממ ממממ כ אין מקור אחר
התקציב המממ, המממ המממ, ג'ים אמממ אמממ אמממ. המממ המממ המממ.
המממ המממ אמממ אמממ המממ אמממ אמממ המממ המממ המממ

במממ כק. אמממ המממ המממ
מממ המממ המממ המממ המממ המממ

נספח 3

נספח 3 - תגובת משרד המשפטים

עמ' 21

Ministry of Justice

מדינת ישראל
State of Israel

משרד המשפטים

ט' אלול, תשפ"ה
ספטמבר, 2 2025

תשדורת פקסימיליה

מאת: **GittyB@justice.gov.il**
 מספר פקס:
 מספר טלפון: **073-3927799**
 מחלקה:
 כתובת: **02-6467085**
 Email: **GittyB@justice.gov.il**

מס' העמודים כולל עמוד זה: 2

אל: **To Whom it May Concern**
 שם החברה:
 מספר הפקס: **035141337**
 מכותב:

הערות:
 מענה לפנייה **4552/25**

מסמך זה אינו חתום היות ונשלח במודם/פקס

נספח 4

**נספח 4 - פניית היועצת המשפטית
לממשלה לשר הביטחון**

עמ' 23

היועצת המשפטית לממשלה

ירושלים, ד' אדר תשפ"ה
04 מרץ 2025

מס' מסמך: 004-99-2025-005207
(בתשובה נא לציין מספרנו)

לכבוד
ח"כ ישראל כץ
שר הביטחון

שלום רב,

הנדון: גיוס בני הציבור החרדי

אתמול, 3.3.25, התקיים דיון מעקב חמישי בנוגע ליישום פסק הדין בעתירות הגיוס שקבע כי בהיעדר הסדר חקיקתי, המדינה אינה מוסמכת להימנע מגיוסם של בני הציבור החרדי. זאת, בין היתר, בראי עתירות העוסקות בנושא, והחלטת בית המשפט מיום 26.2.25 אשר הבהיר כי הודעת העדכון שהגישה המדינה ביחס לצעדים שננקטים אינה מניחה את דעתו (בג"ץ 5819/24).

גורמי הביטחון שבו והבהירו, כי בעקבות מלחמת "חרבות ברזל" נדרשת הגדלה משמעותית של הסד"כ הסדיר, וכי גיוס בני הציבור החרדי הוא צורך ביטחוני חיוני. **נתוני הגיוס לשנה הנוכחית, כפי שנמסרו, רחוקים מלהלוו את צרכי הצבא, את היעדים שנקבעו והוצגו בבג"ץ ואת ערך השוויון.** הצורך בהגדלת היקף המתגייסים לשירות סדיר מתגבר שעה שהממשלה מקדמת במקביל צעדים שמשמעותם הגדלת הנטל על ציבור המשרתים. כך, החלטת הממשלה מיום 3.3.25 על גיוס 400,000 חיילי מילואים בצו 8 לשלושה חודשים נוספים במידת הצורך.

לעמדת כלל גורמי המקצוע והמשפט, הגברת צעדי אכיפה אישיים, לרבות שלילת הטבות כלפי משתמטים והרחבת סל הסנקציות המנהליות והכלכליות כלפי הפרט, הם תנאי הכרחי למילוי שורות הצבא. בדיון הציגו נציגי מערכת הביטחון, האוצר והמשפטים הצעות לשיפור האכיפה ולסנקציות אישיות נוספות כלפי משתמטים, הצפויות להיות אפקטיביות, וכן נדונו ההיבטים המשפטיים העולים מכך. **חלק משמעותי מהן ניתן לקדם באופן מיידי, בין היתר, בהחלטת ממשלה או מינהל בלבד, ללא צורך בחקיקה. ההחלטה על כך נתונה בידי הדרג המדיני.**

במצב דברים זה, כשר המופקד על הצבא מטעם הממשלה, נדרש כי תקיים דיון דחוף בעניין בראשותך לצורך קבלת החלטות בראי צרכי הצבא והיעדים שהציגה המדינה לבג"ץ. אנו ערוכים להציג לך את כל אפשרויות האכיפה שבידי הדרג המדיני לקדם באופן מיידי.

בבטחה,

גלי בהרב - מיארה

היועצת המשפטית לממשלה

ירושלים, ד' אדר תשפ"ה
04 מרץ 2025

מס' מסמך: 004-99-2025-005207
(בתשובה נא לציין מספרנו)

לכבוד
ח"כ ישראל כץ
שר הביטחון

שלום רב,

הנדון: גיוס בני הציבור החרדי

אתמול, 3.3.25, התקיים דיון מעקב חמישי בנוגע ליישום פסק הדין בעתירות הגיוס שקבע כי בהיעדר הסדר חקיקתי, המדינה אינה מוסמכת להימנע מגיוסם של בני הציבור החרדי. זאת, בין היתר, בראי עתירות העוסקות בנושא, והחלטת בית המשפט מיום 26.2.25 אשר הבהיר כי הודעת העדכון שהגישה המדינה ביחס לצעדים שננקטים אינה מניחה את דעתו (בג"ץ 5819/24).

גורמי הביטחון שבו והבהירו, כי בעקבות מלחמת "חרבות ברזל" נדרשת הגדלה משמעותית של הסד"כ הסדיר, וכי גיוס בני הציבור החרדי הוא צורך ביטחוני חיוני. **נתוני הגיוס לשנה הנוכחית, כפי שנמסרו, רחוקים מלהלוט את צרכי הצבא, את היעדים שנקבעו והוצגו בבג"ץ ואת ערך השוויון.** הצורך בהגדלת היקף המתגייסים לשירות סדיר מתגבר שעה שהממשלה מקדמת במקביל צעדים שמשמעותם הגדלת הנטל על ציבור המשרתים. כך, החלטת הממשלה מיום 3.3.25 על גיוס 400,000 חיילי מילואים בצו 8 לשלושה חודשים נוספים במידת הצורך.

לעמדת כלל גורמי המקצוע והמשפט, הגברת צעדי אכיפה אישיים, לרבות שלילת הטבות כלפי משתמטים והרחבת סל הסנקציות המנהליות והכלכליות כלפי הפרט, הם תנאי הכרחי למילוי שורות הצבא. בדיון הציגו נציגי מערכת הביטחון, האוצר והמשפטים הצעות לשיפור האכיפה ולסנקציות אישיות נוספות כלפי משתמטים, הצפויות להיות אפקטיביות, וכן נדונו ההיבטים המשפטיים העולים מכך. **חלק משמעותי מהן ניתן לקדם באופן מיידי, בין היתר, בהחלטת ממשלה או מינהל בלבד, ללא צורך בחקיקה. ההחלטה על כך נתונה בידי הדרג המדיני.**

במצב דברים זה, כשר המופקד על הצבא מטעם הממשלה, נדרש כי תקיים דיון דחוף בעניין בראשותך לצורך קבלת החלטות בראי צרכי הצבא והיעדים שהציגה המדינה לבג"ץ. אנו ערוכים להציג לך את כל אפשרויות האכיפה שבידי הדרג המדיני לקדם באופן מיידי.

בבטחה,

גלי בהרב - מיארה

היועצת המשפטית לממשלה

ירושלים, ד' אדר תשפ"ה
04 מרץ 2025

מס' מסמך: 004-99-2025-005207
(בתשובה נא לציין מספרנו)

לכבוד
ח"כ ישראל כץ
שר הביטחון

שלום רב,

הנדון: גיוס בני הציבור החרדי

אתמול, 3.3.25, התקיים דיון מעקב חמישי בנוגע ליישום פסק הדין בעתירות הגיוס שקבע כי בהיעדר הסדר חקיקתי, המדינה אינה מוסמכת להימנע מגיוסם של בני הציבור החרדי. זאת, בין היתר, בראי עתירות העוסקות בנושא, והחלטת בית המשפט מיום 26.2.25 אשר הבהיר כי הודעת העדכון שהגישה המדינה ביחס לצעדים שננקטים אינה מניחה את דעתו (בג"ץ 5819/24).

גורמי הביטחון שבו והבהירו, כי בעקבות מלחמת "חרבות ברזל" נדרשת הגדלה משמעותית של הסד"כ הסדיר, וכי גיוס בני הציבור החרדי הוא צורך ביטחוני חיוני. **נתוני הגיוס לשנה הנוכחית, כפי שנמסרו, רחוקים מלהלוך את צרכי הצבא, את היעדים שנקבעו והוצגו בבג"ץ ואת ערך השוויון.** הצורך בהגדלת היקף המתגייסים לשירות סדיר מתגבר שעה שהממשלה מקדמת במקביל צעדים שמשמעותם הגדלת הנטל על ציבור המשרתים. כך, החלטת הממשלה מיום 3.3.25 על גיוס 400,000 חיילי מילואים בצו 8 לשלושה חודשים נוספים במידת הצורך.

לעמדת כלל גורמי המקצוע והמשפט, הגברת צעדי אכיפה אישיים, לרבות שלילת הטבות כלפי משתמטים והרחבת סל הסנקציות המנהליות והכלכליות כלפי הפרט, הם תנאי הכרחי למילוי שורות הצבא. בדיון הציגו נציגי מערכת הביטחון, האוצר והמשפטים הצעות לשיפור האכיפה ולסנקציות אישיות נוספות כלפי משתמטים, הצפויות להיות אפקטיביות, וכן נדונו ההיבטים המשפטיים העולים מכך. **חלק משמעותי מהן ניתן לקדם באופן מיידי, בין היתר, בהחלטת ממשלה או מינהל בלבד, ללא צורך בחקיקה. ההחלטה על כך נתונה בידי הדרג המדיני.**

במצב דברים זה, כשר המופקד על הצבא מטעם הממשלה, נדרש כי תקיים דיון דחוף בעניין בראשותך לצורך קבלת החלטות בראי צרכי הצבא והיעדים שהציגה המדינה לבג"ץ. אנו ערוכים להציג לך את כל אפשרויות האכיפה שבידי הדרג המדיני לקדם באופן מיידי.

בבטחה,

גלי בהרב - מיארה

היועצת המשפטית לממשלה

ירושלים, ד' אדר תשפ"ה
04 מרץ 2025

מס' מסמך: 004-99-2025-005207
(בתשובה נא לציין מספרנו)

לכבוד
ח"כ ישראל כץ
שר הביטחון

שלום רב,

הנדון: גיוס בני הציבור החרדי

אתמול, 3.3.25, התקיים דיון מעקב חמישי בנוגע ליישום פסק הדין בעתירות הגיוס שקבע כי בהיעדר הסדר חקיקתי, המדינה אינה מוסמכת להימנע מגיוסם של בני הציבור החרדי. זאת, בין היתר, בראי עתירות העוסקות בנושא, והחלטת בית המשפט מיום 26.2.25 אשר הבהיר כי הודעת העדכון שהגישה המדינה ביחס לצעדים שננקטים אינה מניחה את דעתו (בג"ץ 5819/24).

גורמי הביטחון שבו והבהירו, כי בעקבות מלחמת "חרבות ברזל" נדרשת הגדלה משמעותית של הסד"כ הסדיר, וכי גיוס בני הציבור החרדי הוא צורך ביטחוני חיוני. **נתוני הגיוס לשנה הנוכחית, כפי שנמסרו, רחוקים מלהלוט את צרכי הצבא, את היעדים שנקבעו והוצגו בבג"ץ ואת ערך השוויון.** הצורך בהגדלת היקף המתגייסים לשירות סדיר מתגבר שעה שהממשלה מקדמת במקביל צעדים שמשמעותם הגדלת הנטל על ציבור המשרתים. כך, החלטת הממשלה מיום 3.3.25 על גיוס 400,000 חיילי מילואים בצו 8 לשלושה חודשים נוספים במידת הצורך.

לעמדת כלל גורמי המקצוע והמשפט, הגברת צעדי אכיפה אישיים, לרבות שלילת הטבות כלפי משתמטים והרחבת סל הסנקציות המנהליות והכלכליות כלפי הפרט, הם תנאי הכרחי למילוי שורות הצבא. בדיון הציגו נציגי מערכת הביטחון, האוצר והמשפטים הצעות לשיפור האכיפה ולסנקציות אישיות נוספות כלפי משתמטים, הצפויות להיות אפקטיביות, וכן נדונו ההיבטים המשפטיים העולים מכך. **חלק משמעותי מהן ניתן לקדם באופן מיידי, בין היתר, בהחלטת ממשלה או מינהל בלבד, ללא צורך בחקיקה. ההחלטה על כך נתונה בידי הדרג המדיני.**

במצב דברים זה, כשר המופקד על הצבא מטעם הממשלה, נדרש כי תקיים דיון דחוף בעניין בראשותך לצורך קבלת החלטות בראי צרכי הצבא והיעדים שהציגה המדינה לבג"ץ. אנו ערוכים להציג לך את כל אפשרויות האכיפה שבידי הדרג המדיני לקדם באופן מיידי.

בבטחה,

גלי בהרב - מיארה

היועצת המשפטית לממשלה

ירושלים, ד' אדר תשפ"ה
04 מרץ 2025

מס' מסמך: 004-99-2025-005207
(בתשובה נא לציין מספרנו)

לכבוד
ח"כ ישראל כץ
שר הביטחון

שלום רב,

הנדון: גיוס בני הציבור החרדי

אתמול, 3.3.25, התקיים דיון מעקב חמישי בנוגע ליישום פסק הדין בעתירות הגיוס שקבע כי בהיעדר הסדר חקיקתי, המדינה אינה מוסמכת להימנע מגיוסם של בני הציבור החרדי. זאת, בין היתר, בראי עתירות העוסקות בנושא, והחלטת בית המשפט מיום 26.2.25 אשר הבהיר כי הודעת העדכון שהגישה המדינה ביחס לצעדים שננקטים אינה מניחה את דעתו (בג"ץ 5819/24).

גורמי הביטחון שבו והבהירו, כי בעקבות מלחמת "חרבות ברזל" נדרשת הגדלה משמעותית של הסד"כ הסדיר, וכי גיוס בני הציבור החרדי הוא צורך ביטחוני חיוני. **נתוני הגיוס לשנה הנוכחית, כפי שנמסרו, רחוקים מלהלוך את צרכי הצבא, את היעדים שנקבעו והוצגו בבג"ץ ואת ערך השוויון.** הצורך בהגדלת היקף המתגייסים לשירות סדיר מתגבר שעה שהממשלה מקדמת במקביל צעדים שמשמעותם הגדלת הנטל על ציבור המשרתים. כך, החלטת הממשלה מיום 3.3.25 על גיוס 400,000 חיילי מילואים בצו 8 לשלושה חודשים נוספים במידת הצורך.

לעמדת כלל גורמי המקצוע והמשפט, הגברת צעדי אכיפה אישיים, לרבות שלילת הטבות כלפי משתמטים והרחבת סל הסנקציות המנהליות והכלכליות כלפי הפרט, הם תנאי הכרחי למילוי שורות הצבא. בדיון הציגו נציגי מערכת הביטחון, האוצר והמשפטים הצעות לשיפור האכיפה ולסנקציות אישיות נוספות כלפי משתמטים, הצפויות להיות אפקטיביות, וכן נדונו ההיבטים המשפטיים העולים מכך. **חלק משמעותי מהן ניתן לקדם באופן מיידי, בין היתר, בהחלטת ממשלה או מינהל בלבד, ללא צורך בחקיקה. ההחלטה על כך נתונה בידי הדרג המדיני.**

במצב דברים זה, כשר המופקד על הצבא מטעם הממשלה, נדרש כי תקיים דיון דחוף בעניין בראשותך לצורך קבלת החלטות בראי צרכי הצבא והיעדים שהציגה המדינה לבג"ץ. אנו ערוכים להציג לך את כל אפשרויות האכיפה שבידי הדרג המדיני לקדם באופן מיידי.

בבטחה,

גלי בהרב - מיארה

היועצת המשפטית לממשלה

ירושלים, ד' אדר תשפ"ה
04 מרץ 2025

מס' מסמך: 004-99-2025-005207
(בתשובה נא לציין מספרנו)

לכבוד
ח"כ ישראל כץ
שר הביטחון

שלום רב,

הנדון: גיוס בני הציבור החרדי

אתמול, 3.3.25, התקיים דיון מעקב חמישי בנוגע ליישום פסק הדין בעתירות הגיוס שקבע כי בהיעדר הסדר חקיקתי, המדינה אינה מוסמכת להימנע מגיוסם של בני הציבור החרדי. זאת, בין היתר, בראי עתירות העוסקות בנושא, והחלטת בית המשפט מיום 26.2.25 אשר הבהיר כי הודעת העדכון שהגישה המדינה ביחס לצעדים שננקטים אינה מניחה את דעתו (בג"ץ 5819/24).

גורמי הביטחון שבו והבהירו, כי בעקבות מלחמת "חרבות ברזל" נדרשת הגדלה משמעותית של הסד"כ הסדיר, וכי גיוס בני הציבור החרדי הוא צורך ביטחוני חיוני. **נתוני הגיוס לשנה הנוכחית, כפי שנמסרו, רחוקים מלהלוו את צרכי הצבא, את היעדים שנקבעו והוצגו בבג"ץ ואת ערך השוויון.** הצורך בהגדלת היקף המתגייסים לשירות סדיר מתגבר שעה שהממשלה מקדמת במקביל צעדים שמשמעותם הגדלת הנטל על ציבור המשרתים. כך, החלטת הממשלה מיום 3.3.25 על גיוס 400,000 חיילי מילואים בצו 8 לשלושה חודשים נוספים במידת הצורך.

לעמדת כלל גורמי המקצוע והמשפט, הגברת צעדי אכיפה אישיים, לרבות שלילת הטבות כלפי משתמטים והרחבת סל הסנקציות המנהליות והכלכליות כלפי הפרט, הם תנאי הכרחי למילוי שורות הצבא. בדיון הציגו נציגי מערכת הביטחון, האוצר והמשפטים הצעות לשיפור האכיפה ולסנקציות אישיות נוספות כלפי משתמטים, הצפויות להיות אפקטיביות, וכן נדונו ההיבטים המשפטיים העולים מכך. **חלק משמעותי מהן ניתן לקדם באופן מיידי, בין היתר, בהחלטת ממשלה או מינהל בלבד, ללא צורך בחקיקה. ההחלטה על כך נתונה בידי הדרג המדיני.**

במצב דברים זה, כשר המופקד על הצבא מטעם הממשלה, נדרש כי תקיים דיון דחוף בעניין בראשותך לצורך קבלת החלטות בראי צרכי הצבא והיעדים שהציגה המדינה לבג"ץ. אנו ערוכים להציג לך את כל אפשרויות האכיפה שבידי הדרג המדיני לקדם באופן מיידי.

בבטחה,

גלי בהרב - מיארה

רח' צלאח א-דין 29, ירושלים 91010 ☎ 073-3925511, 073-3925521 פקס: 02-6467001

היועצת המשפטית לממשלה

ירושלים, ד' אדר תשפ"ה
04 מרץ 2025

מס' מסמך: 004-99-2025-005207
(בתשובה נא לציין מספרנו)

לכבוד
ח"כ ישראל כץ
שר הביטחון

שלום רב,

הנדון: גיוס בני הציבור החרדי

אתמול, 3.3.25, התקיים דיון מעקב חמישי בנוגע ליישום פסק הדין בעתירות הגיוס שקבע כי בהיעדר הסדר חקיקתי, המדינה אינה מוסמכת להימנע מגיוסם של בני הציבור החרדי. זאת, בין היתר, בראי עתירות העוסקות בנושא, והחלטת בית המשפט מיום 26.2.25 אשר הבהיר כי הודעת העדכון שהגישה המדינה ביחס לצעדים שננקטים אינה מניחה את דעתו (בג"ץ 5819/24).

גורמי הביטחון שבו והבהירו, כי בעקבות מלחמת "חרבות ברזל" נדרשת הגדלה משמעותית של הסד"כ הסדיר, וכי גיוס בני הציבור החרדי הוא צורך ביטחוני חיוני. **נתוני הגיוס לשנה הנוכחית, כפי שנמסרו, רחוקים מלהלוך את צרכי הצבא, את היעדים שנקבעו והוצגו בבג"ץ ואת ערך השוויון.** הצורך בהגדלת היקף המתגייסים לשירות סדיר מתגבר שעה שהממשלה מקדמת במקביל צעדים שמשמעותם הגדלת הנטל על ציבור המשרתים. כך, החלטת הממשלה מיום 3.3.25 על גיוס 400,000 חיילי מילואים בצו 8 לשלושה חודשים נוספים במידת הצורך.

לעמדת כלל גורמי המקצוע והמשפט, הגברת צעדי אכיפה אישיים, לרבות שלילת הטבות כלפי משתמטים והרחבת סל הסנקציות המנהליות והכלכליות כלפי הפרט, הם תנאי הכרחי למילוי שורות הצבא. בדיון הציגו נציגי מערכת הביטחון, האוצר והמשפטים הצעות לשיפור האכיפה ולסנקציות אישיות נוספות כלפי משתמטים, הצפויות להיות אפקטיביות, וכן נדונו ההיבטים המשפטיים העולים מכך. **חלק משמעותי מהן ניתן לקדם באופן מיידי, בין היתר, בהחלטת ממשלה או מינהל בלבד, ללא צורך בחקיקה. ההחלטה על כך נתונה בידי הדרג המדיני.**

במצב דברים זה, כשר המופקד על הצבא מטעם הממשלה, נדרש כי תקיים דיון דחוף בעניין בראשותך לצורך קבלת החלטות בראי צרכי הצבא והיעדים שהציגה המדינה לבג"ץ. אנו ערוכים להציג לך את כל אפשרויות האכיפה שבידי הדרג המדיני לקדם באופן מיידי.

בבטחה,

גלי בהרב - מיארה

נספח 5

נספח 5 - בגץ 5819-24 תצהיר
תשובה 5.8.25

עמ' 31

בג"ץ 5819/24
בג"ץ 27156-08-24
בג"ץ 55368-08-24
קבוע לדיון: 30.10.25

בבית המשפט העליון
בשבתו כבית משפט גבוה לצדק

1. התנועה למען איכות השלטון בישראל
2. פורום חומת מגן לדמוקרטיה
ע"י ב"כ עוה"ד ד"ר אליעד שרגא ואח'
מרחוב יפו 208 ירושלים, ת"ד 36054, 9136001
טל': 02-50000073 ; פקס: 02-50000076

העותרים בבג"ץ 5819/24

ישראל חופשית
ע"י ב"כ עוה"ד חגי קלעי ואח'
מרחוב מזא"ה 22 תל אביב-יפו
טל': 03-9070770 ; פקס: 03-9070771
דוא"ל: office@kalai-rosen.com

העותרת בבג"ץ 27156-08-24

1. רותם סיון-הופמן
2. מיכל הדס
3. עפרי דון-טופילד
4. נעמה גלבר
5. דלית כסלו-ספקטור
6. טל סיון-צפורין
העומדות בראש תנועת "אמא ערה"
ע"י ב"כ עוה"ד גלעד ברנע
מרח' קומפורט 11/21, תל אביב-יפו, 6694924
טל': 03-6135135 ; פקס: 03-6135135
דוא"ל: gilad_b@netvision.net.il

העותרות בבג"ץ 55368-08-24

1. שר הביטחון
2. ממשלת ישראל
3. ראש המטה הכללי
4. ראש אגף כוח אדם בצה"ל
5. מפקד יחידת תכנון וכח אדם באכ"א
6. הפרקליטה הצבאית הראשית
7. היועצת המשפטית לממשלה
8. שר החינוך
באמצעות פרקליטות המדינה
משרד המשפטים, ירושלים
טלפון: 073-3925590 ; פקס: 02-6467011

9. איחוד הישיבות באר"י
ע"י ב"כ עוה"ד שמואל הורביץ
טל': 02-5000462 ; פקס: 02-5020565

המשיבים בבג"ץ 5819/24

1. מפקדת מיטב
2. ראש המטה הכללי
3. ראש אגף כוח אדם בצה"ל
4. רח"ט תכנון ומנהל כוח אדם באכ"א
5. הפרקליטה הצבאית הראשית
6. שר הביטחון
7. היועץ המשפטי למערכת הביטחון
באמצעות פרקליטות המדינה
משרד המשפטים, ירושלים
טלפון: 073-3925590; פקס: 02-6467011
8. איחוד הישיבות באר"י
ע"י ב"כ עוה"ד שמואל הורביץ
טל': 02-5020565; פקס: 02-5000462

המשיבים בבג"ץ 27156-08-24

1. ממשלת ישראל
2. צבא ההגנה לישראל
3. שר הביטחון
4. ראש המטה הכללי
5. ראש אגף כח אדם
6. היועצת המשפטית לממשלה
באמצעות פרקליטות המדינה
משרד המשפטים, ירושלים
טלפון: 073-3925590; פקס: 02-6467011

המשיבים בבג"ץ 55368-08-24

7. איחוד הישיבות באר"י
ע"י ב"כ עוה"ד שמואל הורביץ
טל': 02-5020565; פקס: 02-5000462

תצהיר תשובה מטעם המדינה

1. בהתאם להחלטות בית המשפט הנכבד, מוגש בזאת תצהיר תשובה מטעם המשיבים 8-1 בבג"ץ 5819/24, המשיבים 7-1 בבג"ץ 27156-08-24 והמשיבים 6-1 בבג"ץ 55368-08-24 (להלן: **המשיבים** או **המדינה**), לצו-על-תנאי שניתן בהחלטת בית המשפט הנכבד מיום 27.4.25.

פתח דבר

2. עניינן של העתירות ביישום פסק-דינו של בית המשפט הנכבד בבג"ץ 6198/23 **התנועה למען איכות השלטון בישראל נ' שר הביטחון** (25.6.24) (להלן: **בג"ץ 6198/23** וגם **פסק הדין**), שבו נקבע כי בהתאם למצב החוקי הקיים, המדינה אינה מוסמכת להימנע מגיוסם של תלמידי הישיבות.
3. במסגרת העתירות שבכותרת התבקשו סעדים שונים שעניינם, בתמצית רבה, בדרישה לגיוס כלל תלמידי הישיבות החייבים גיוס; לקביעת קריטריונים ברורים לגיוסם; ולנקיטת צעדי אכיפה כלפי חייבי גיוס אשר נמנעו מהתייצבות לשירות ביטחון.

4. במסגרת הצו-על-תנאי שניתן, בית המשפט הנכבד הורה למשיבים להתייצב וליתן טעם "מדוע לא יוציאו או יוסיפו להוציא צווי גיוס בעניינם של המועמדים לשירות ביטחון שעליהם נסבות העתירות, בהיקף המתאים לצורכי הצבא כפי שאלה מוצגים מעת לעת על-ידי הגורמים המקצועיים בצבא; ומדוע לא יפעלו לאכיפת הצווים שהוצאו גם על-ידי נקיטת צעדי אכיפה אישיים אפקטיביים כלפי מי שהוצאו להם צווי גיוס ולא התייצבו בהתאם".

5. כפי שיפורט להלן, נקודת המוצא לדיון היא שבהיעדרו של הסדר חקיקתי המאפשר להבחין בין תלמידי הישיבות החרדיות לבין יתר חייבי הגיוס, לא נתונה למדינה סמכות להורות על הימנעות גורפת מגיוסם של הראשונים; ועליה לפעול בהתאם להוראות חוק שירות בטחון [נוסח משולב], התשמ"ו-1986 (להלן גם: **חוק שירות בטחון או החוק**), באופן שוויוני.

לא בכדי אפוא, הצו-על-תנאי שניתן אינו נוגע לעצם חובת הגיוס של תלמידי הישיבות החרדיות, אלא ליישום של חובה זו ו**לאכיפתה**. ואלה הם, כאמור, שני הראשים של הצו-על-תנאי שניתן:

(א) הוצאת צווי גיוס "בעניינם של המועמדים לשירות ביטחון שעליהם נסבות העתירות, בהיקף המתאים לצורכי הצבא";

(ב) נקיטת פעולות לאכיפה אפקטיבית של הצווים האמורים.

אשר לראש הראשון של הצו-על-תנאי, יצוין כי ביום 6.5.25 הנחה הרמטכ"ל כי עד לסוף חודש יולי 2025 יישלחו צווי התייצבות להליכי רישום ובדיקה לכל המלש"בים שגיוסם נדחה מכוח הוראות פרק ג'1 לחוק שירות ביטחון, לפני פקיעת תוקפו, או הוקפא בהתאם להחלטת ממשלה 682 (למעט אלה שניתן להם פטור אישי כדון, מטעמים שונים, כגון אי-כשירות רפואית או רישום פלילי).¹ בהתאם להנחיית הרמטכ"ל, במהלך חודש יולי 2025, נשלחו כלל הצווים לקבוצה זו, קרי, כ- 54,000 צווים. בהתאם, לא נותרו חייבי גיוס מקרב האוכלוסייה האמורה אשר לא נשלח אליהם צו התייצבות כדון, ומשכך, לגישת המשיבים, היבט זה של העתירות – התייתר.

¹ קבוצה זו מנתה במועד פקיעת פרק ג'1 לחוק כ-80,000 איש. באוכלוסייה זו נכללים גם כ-17,400 מלש"בים, אשר ביצעו הליכי צו ראשון מקוצרים בתקופת תוקפו של פרק ג'1 לחוק, הצהירו לפני רשויות הגיוס כי הם צפויים לבקש דחיית שירות מכוח פרק ג'1 לחוק, ובהתאם לכך סומנו כ"מועמדים למעמד בני ישיבה" במערכות רשויות הגיוס וגיוסם הוקפא מכוח החלטת ממשלה מס' 682. אולם, חברי קבוצה זו לא הגיעו לגיל 18 עובר לפקיעת תוקפו של פרק ג'1 לחוק, ולכן ממילא לא הספיקו לקבל דחיית שירות מכוח הוראותיו.

אשר לראש השני של הצו-על-תנאי, הנוגע לנקיטת פעולות אכיפה אפקטיביות של הצוים –

ראשית, יצוין כי הגורמים הרלוונטיים בצה"ל נוקטים פעולות שונות לאכיפה של צווי הגיוס שנשלחו, בכלים המצויים בידי הצבא בהתאם לדין הקיים. בתוך כך, לאחרונה גובשה בצה"ל תוכנית להגברת האכיפה בעניינם של משתמטים, לשם הגברת אפקטיביות מהלך גיוסם, ויישומה של תוכנית זו החל מאז חודש יולי 2025, כפי שיפורט להלן.

שנית, לעמדת כלל גורמי המקצוע שהשתתפו בדיוני המעקב, שהתקיימו בראשות היועצת המשפטית לממשלה בנושא, לרבות המשנים ליועצת המשפטית לממשלה (משפט ציבורי-מינהלי ומשפט ציבורי-חוקתי), הפרקליטה הצבאית הראשית, ראש אגף כוח האדם בצה"ל, מנהל מחלקת הבג"צים בפרקליטות המדינה, היועצת המשפטית למערכת הביטחון, ראש חטיבת תכנון ומנהל כוח האדם בצה"ל (להלן: **דיוני המעקב**) – **אין די בסמכויות המצויות בידי הצבא לשם מילוי שורות הצבא בהתאם לצרכים הביטחוניים העדכניים. לעמדתם, יש חשיבות רבה להרחיב את צעדי האכיפה האישיים כלפי משתמטים, וכן לשלול הטבות ממשתמטים – צעדים אשר מצויים בסמכות גורמים שונים בממשלה.** בדיוני המעקב הציגו הגורמים השונים הצעות לשיפור האכיפה ולהרחבת סל הסנקציות ולשלילת הטבות אישיות שמעניקה המדינה, שאת חלקן ניתן לקדם באופן מיידי, ללא צורך בחקיקה. בהמשך לכך, נעשו פניות לדרג המדיני בעניין זה, וההחלטה מונחת בשלב זה לפתחו של הדרג המדיני.

א. רקע – חובת גיוסם של תלמידי הישיבות – סקירה תמציתית של התפתחות הדין בנושא

הרקע לפטור משירות שניתן לתלמידי הישיבות שתורתם אומנותם

6. הרקע לפטור משירות בצה"ל שניתן לתלמידי הישיבות ש"תורתם אומנותם" פורט בפסקי-דין קודמים שניתנו בנושא (ראו למשל: בג"ץ 910/86 **רסלר נ' שר הבטחון**, פ"ד מב(2) 441, 449-455 (1988) (להלן: **בג"ץ 910/86**); בג"ץ 1877/14 **התנועה למען איכות השלטון בישראל נ' הכנסת**, פס' 9-3 (12.9.17); בג"ץ 6198/23, בפס' 1-9).

בתמצית יצוין, כי עוד לפני הקמת המדינה, ביום 9.3.48, הודיע ראש המטה הארצי של ארגון ההגנה כי "נתקבלה החלטה כי בני הישיבות, לפי רשימות מאושרות, פטורים משירות בצבא. לתלמידים המסוגלים ינתן אימון להגנה עצמית במקום תלמודם". עוד צוין, כי "החלטה זו כחה יפה למשך שנת תש"ח ובסוף השנה תבחן הבעיה מחדש" (ראו הוועדה לגיבוש ההסדר הראוי בנושא גיוס בני ישיבות **דוח הוועדה** 32 (2000) ("ועדת טל"); וכן ראו בג"ץ 910/86 הנ"ל, בפס' 1 לחוות-דעתו של השופט ברק). מדיניות זו נמשכה, מכוח החלטות שונות של שרי הביטחון, משנים 1949, 1951 ו-1958 (שם, בפס' 1-2).

בשנת 1968, החליטה ועדת שרים שמונתה לשם כך, כי "ישאר בתוקפו ההסדר לפיו תלמיד ישיבה הלומד תורה ברציפות מגיל 16, יידחה גיוסו כל עוד תורתו אומנותו" (שם, בפס' 3).

עתירות בנושא זה הוגשו לראשונה לבית המשפט הנכבד בשנות השבעים של המאה הקודמת, ונדחו על-הסף בעילה של העדר זכות עמידה ואי-שפיטות (בג"ץ 40/70 בקר נ' שר הביטחון, פ"ד כד(1) 238 (1970); בג"ץ 448/81 רסלר נ' שר הביטחון, פ"ד לו(1) 81 (1981); ד"נ 2/82 רסלר נ' שר הביטחון, פ"ד לו(1) 708 (1982); בג"ץ 179/82 רסלר נ' שר הביטחון, פ"ד לו(4) 421 (1982)).

7. בשנת 1986 בית המשפט הנכבד דן, לראשונה, בעתירה שהוגשה בנושא – לגופה; תוך שהכיר בזכות העמידה של העותרים שם, ובשפיטות הסוגייה (בג"ץ 910/86). אולם, לגוף הדברים, בית המשפט הנכבד לא ראה להתערב בהחלטת שר הביטחון בעניין, וקבע כי ההחלטה מצויה בגדרי סמכותו של שר הביטחון מכוח סעיף 36 לחוק שירות ביטחון; ואינה חורגת ממתחם הסבירות, בהתחשב במכלול נסיבות העניין, ובהן צורכי הביטחון העדכניים, והיקף תלמידי הישיבות שקיבלו אז פטור משירות צבאי מכוח ההחלטה מושא העתירה שם (מתוך מחזור הגיוס לשנת 1987 – 1,674 תלמידי ישיבות (5.4% מכלל מחזור הגיוס של השנה האמורה) קיבלו דחיית גיוס; ובסך הכול – 17,017 תלמידי ישיבות נכללו באותה שנה בהסדר של דחיית גיוס).

8. בשנת 1998 קבע בית המשפט הנכבד, על רקע הגידול המשמעותי במספר תלמידי הישיבות שקיבלו פטור משירות צבאי, בהתחשב בהשלכות החברתיות מרחיקות הלכת של ההסדר, ובשים לב להתחזקות במעמדו של "הכלל בדבר הסדרים ראשוניים" (עם חקיקתם של חוק-יסוד: כבוד האדם וחירותו; וחוק-יסוד: חופש העיסוק), כי "לאור אופייה המיוחד של שאלת גיוסם של בחורי הישיבה ש'תורתם אומנותם', ההכרעה העקרונית בה צריכה להיעשות על-ידי בית הנבחרים, ולא על-ידי שר הביטחון. שיקול-דעתו של שר הביטחון צריך להיות מופעל בסוגיות הפרטניות, במסגרת ההכרעה העקרונית שנתקבלה על-ידי הכנסת" (בג"ץ 3267/97 רובינשטיין נ' שר הביטחון, פס' 35 לחוות-דעתו של הנשיא ברק (9.12.98) (להלן: עניין רובינשטיין)).

חקיקת חוק דחיית שירות לתלמידי ישיבות שתורתם אומנותם (חוק טל)

9. בהמשך לכך, גובש דו"ח הוועדה לגיבוש ההסדר הראוי בנושא גיוס בני ישיבות בראשות השופט טל, ועל יסוד המלצותיה הכנסת חוקקה את חוק דחיית שירות לתלמידי ישיבות שתורתם אומנותם, התשס"ב-2002 (להלן: חוק טל). במסגרת החוק, הוסמך שר הביטחון לדחות שירות בצה"ל של תלמיד ישיבה, בתנאים מסוימים, ובהם עמידה במכסת שעות לימוד מינימליות ואיסור על עבודה בשעות הלימוד. חוק טל נחקק כהוראת שעה, לתקופה של חמש שנים.

10. נגד חוק טל הוגשה עתירה לבית המשפט הנכבד, ובפסק הדין שניתן בעניין נקבע כי החוק פוגע בשוויון באופן העולה כדי פגיעה בזכות החוקתית לכבוד; וכי על אף שהחוק נועד לתכליות ראויות, בחינת הנתונים שעמדו לפני בית המשפט הנכבד בנוגע ליישום החוק, לימדה כי לא מתקיים קשר רציונלי בין תכליות החוק לבין האמצעים שנקבעו להגשמתן. לצד זאת נקבע, כי החוק "עוסק בבעיית יסוד של החברה הישראלית, שאין לפתרה בהינף קולמוס; הוא עוסק בעניין רגיש, המחייב הבנה והסכמה; הוא מבקש לתת פתרונות שאינם קלים ואינם פשוטים; הוא נחקק מראש כהוראת שעה. המחוקק ביקש זמן לבחינת ההתאמה של מטרות החוק לאמצעים שנקבעו ולהגשמתם. עניין לנו בשאלה חברתית סבוכה. זמן ההמתנה של חמש שנים נופל לגדר מרחב התימרון החקיקתי של המחוקק. כל אלה מחייבים אותנו להמתין במסקנתנו. יש לתת למבצעי החוק הזדמנות לתקן את שקלקלו. יש לאפשר לחברה הישראלית בכלל, ולחברה החרדית בפרט, להפנים את הסדרי החוק ואת דרכי ההגשמה של הוראותיו. כל אלה מצביעים על כך כי יש להמתין לחלוף חמש השנים מאז נחקק החוק. אזי יהא על הכנסת לבחון את הגשמתו הלכה למעשה. יהא עליה לבדוק אם הזמן שחלף מאז פסק דיננו זה, שינה באופן מהותי את התמונה" (בג"ץ 6427/02 **התנועה לאיכות השלטון בישראל נ' הכנסת**, פס' 68 לחוות-דעתו של הנשיא ברק (11.5.06)).

11. בתום תקופת תוקפו של חוק טל, החליטה הכנסת להאריך את תוקפו בחמש שנים נוספות, עד לשנת 2012. נגד החוק המוארך הוגשו עתירות נוספות, ובית המשפט הנכבד קבע כי החוק "אינו עומד במבחן המידתיות על פי מבחן המשנה הראשון, כלומר **אין באמצעים שנקבעו בו כדי להגשים את תכליותיו, והוא הפך למעשה לכלי להנצחת המצב שהיה קיים עובר לחקיקתו**" (בג"ץ 6298/07 **רסלר נ' כנסת ישראל**, פס' 61 לחוות-דעתה של הנשיאה ביניש (21.2.12); ההדגשה במקור). לפיכך נקבע, כי "הכנסת לא תוכל לשוב ולהאריכו במתכונתו הנוכחית הארכה נוספת" (שם, בפס' 64).

12. לאחר פקיעת תוקפו של חוק טל המוארך, ובשים לב לכך שהכנסת לא חוקקה הסדר חלופי תחתיו, הוגשו עתירות לבית המשפט הנכבד, שבמסגרתן נטען, בעיקרו של דבר, כי על המדינה לאכוף את הוראות חוק שירות ביטחון על כלל תלמידי הישיבות (בג"ץ 5823/12 **התנועה לאיכות השלטון בישראל נ' שר הביטחון** (1.4.14) (להלן: **בג"ץ 5823/12**); ובג"ץ 6704/12 **ישראל חופשית נ' הכנסת** (1.4.14) (להלן: **בג"ץ 6704/12**)). בהחלטתו מיום 22.8.13 עמד בית המשפט הנכבד על כך ש"סעיף 20 לחוק שירות ביטחון קובע מסגרות זמן שונות לגבי מועד ההתייצבות לשירות. סעיף 20(ג) לאותו חוק מורה כי חלוף הזמן יביא להפחתה בשיעור ישיר של תקופת השירות הצבאי" (פס' 6). על רקע האמור, ניתן במסגרת ההחלטה האמורה צו-ביניים המונע "הפחתה של תקופת שירות או כל תקופה רלוונטית אחרת לעניין גיוסם ושירותם של בני ישיבות" (פס' 9).

ההסדר שנקבע בחוק שירות ביטחון - תיקון מס' 19 ותיקון מס' 21 ופסקי הדין בעקבותיהם

ביום 12.3.14 התקבל בקריאה שנייה ושלישית בכנסת חוק שירות ביטחון (תיקון מס' 19), התשע"ד-2014, ובמסגרתו נוסף לחוק פרק ג'1 שכותרתו "שילוב בוגרי ישיבות ומוסדות חינוך חרדיים". בהתחשב בשינוי מצב הדברים הנורמטיבי שעמד בבסיס העתירות הנ"ל – הן נמחקו.

13. תיקון מס' 19 לחוק שירות ביטחון נתקף אף הוא במסגרת עתירות שהוגשו לבית המשפט הנכבד (בג"ץ 1877/14 התנועה למען איכות השלטון בישראל נ' הכנסת, בג"ץ 1937/14 בן חורין נ' כנסת ישראל, ובג"ץ 2260/14 עמותת הרצליה למען תושביה נ' ממשלת ישראל). ביום 24.11.15 התקבל תיקון נוסף לחוק שירות ביטחון (תיקון מס' 21), ובמסגרתו נכללו הוראות שונות הנוגעות לדחיית שירותם של תלמידי הישיבות. ההסדר שנקבע בתיקונים מס' 19 ו-21 לחוק שירות ביטחון התבסס על מודל קולקטיבי (ולא אישי) של יעדי גיוס ודחייתו. כך, במסגרת ההסדר, הממשלה הוסמכה לקבוע יעדי גיוס לכלל הציבור החרדי; ודחיית שירות חוזרת ונשנית לתלמידי ישיבות (עד לקבלת פטור מלא משירות). נוסף על כך, בהתאם להסדר, התאפשר לתלמיד ישיבה לבחור בין שירות צבאי לבין שירות לאומי-אזרחי.

14. נגד תיקון מס' 21 לחוק שירות ביטחון הוגשה עתירה לבית המשפט הנכבד (בג"ץ 8017/15 מפלגת "יש עתיד" בראשות יאיר לפיד נ' ראש ממשלת ישראל); והדיון בעתירה האמורה אוחד עם הדיון בשלוש העתירות שהוגשו נגד תיקון מס' 19 לחוק. ביום 12.9.17 ניתן פסק-דין של בית המשפט הנכבד, ובמסגרתו נקבע כי ההסדר שנקבע בפרק ג'1 לחוק שירות ביטחון פוגע בשוויון באופן המקים פגיעה בזכות החוקתית לכבוד (פס' 42-50 לחוות-דעתה של הנשיאה נאור). בנייתו של מידתיות הפגיעה, בית המשפט הנכבד הצביע על שני כשלים בולטים בהסדר הגיוס הנדון: "הראשון, העובדה שאף הסדר הגיוס החדש נותר בפועל תלוי באופן בלעדי ברצונם הטוב של הרשות המבצעת ושל תלמידי הישיבות והציבור החרדי, משלא נקבעו בו סנקציות ממשיות (ובמילים אחרות – הוא 'חסר שיניים')". הפגם השני נעוץ בזמניותו של הסדר הגיוס החדש ובהיעדר הסדרה כלשהי של פתרון קבע בנושא זה" (שם, בפס' 58).

כך, באשר לסוגיית הסנקציות הכלולות בהסדר, נקבע כי "בתקופת ההסתגלות הראשונה, ההסדר נטול סנקציות וכוח כופה. בתקופה זו הצלחתו תלויה למעשה ברצונם הטוב של תלמידי הישיבות. בתקופת ההסתגלות השנייה, תלויה הצלחתו של ההסדר ברצונו הטוב של שר הביטחון, שלו העניק המחוקק את המפתח להפעלתו בלא התוויה ממשית של שיקול דעתו. בעקבות זאת, קיים ספק ממשי האם גם בתקופת ההסתגלות השנייה יוכל הסדר הגיוס החדש לתרום במידה הנדרשת להגשמת התכלית האמורה [...]. בנוסף, אין זה ברור כי העברת שיקול הדעת לשר באופן שבו נעשתה אכן מיישמת כהלכה את הקביעה בפרשת רובינשטיין בדבר הצורך להסדיר נושא זה בהסדר ראשוני. כשלים אלה דומים במהותם לכשלים מהם סבלו הסדרי הגיוס הקודמים ואשר הובילו לקביעה כי חוק דחיית השירות איננו חוקתי" (שם, בפס' 65).

אשר לזמניות ההסדר, נקבע כי "תקופת ההסתגלות השנייה מסתיימת ביום 30.6.2023 (סעיף 26 לחוק). בחוק שלפנינו אין כל הוראה מפורשת לגבי הדין שיחול לאחר אותו יום. המשיבים טענו כי מדובר ב'הוראת שעה' (או 'הוראת שעה מהותית' כלשונה של המדינה [...]). זאת, אף שהדבר לא מצוין בכותרתו של החוק ולמרות שאין בו סעיף מיוחד שעוסק בתוקפן של הוראותיו של הסדר הגיוס החדש, בשונה מהמקובל במקרים אחרים שבהם ביקש המחוקק ליצור הבחנה בין חוק 'רגיל' לבין חוק זמני במהותו. מכל מקום, ביום 30.6.2023 יפקע למעשה הסדר הגיוס החדש על מכלול הוראותיו" (שם, בפס' 67).

לעניין זה, בית המשפט הנכבד ניתח את ההיסטוריה החקיקתית הרלוונטית, והסיק כי "התרחיש שראה המחוקק לנגד עיניו הוא כי עם פקיעתו של הסדר הגיוס החדש לא יחול על תלמידי הישיבות החוק 'הרגיל' ככתבו וכלשונו, על חובת הגיוס הכללית הקבועה בו, אלא כי תידרש החלטה חדשה בדבר הסדר הקבע שיחול. דומה כי כל טענה אחרת היא בגדר היתממות. במובן זה, נראה כי מה שהיה הוא שיהיה וכי הניגון עוד ישוב ויחזור. העדר ההכרעה הברורה לגבי עתידו של ההסדר יוצר כשלעצמו כשל מבני חמור בו. זאת, משום שכלל לא ברור בנקודת הזמן הנוכחית מהו היעד שאותו מבקש המחוקק להשיג בסופו של התהליך" (שם, בפס' 71).

בהמשך לאמור, בית המשפט הנכבד קבע כי "אין מנוס מן המסקנה כי הסדר הגיוס החדש אינו צולח את מבחן הקשר הרציונאלי" (שם, בפס' 73); וכי מסקנה זו מתחזקת אף מבחינה של מצב הדברים בפועל, על בסיס הנתונים שהתקבלו ממועד תחיקתו של ההסדר (שם, בפס' 75-93).

במישור הסעד נקבע, כי "על מנת לאפשר היערכות לקראת השלכות ביטולו של הסדר הגיוס החדש" – כניסתה לתוקף של הצהרת הבטלות תושעה לתקופה של שנה ממועד פסק הדין; דהיינו, עד לחודש ספטמבר 2018 (שם, בפס' 103). כפי שהובהר בפסק הדין, תקופת ההתארגנות האמורה נועדה להקנות לכנסת שהות מספקת לדון כנדרש בהסדר החוקי שצריך לחול לעמדתה לעניין גיוס תלמידי הישיבות ובכלל זה – לאפשר לה לחוקק הסדר חקיקתי חדש, אם תראה צורך בכך (שם, בפס' 104).

15. מאז מתן פסק הדין האמור, הכנסת לא חוקקה חוק חדש בנוגע לגיוסם של תלמידי הישיבות; והוגשו מטעם המדינה במשך חמש שנים בקשות להארכת תקופת ההשעיה של תוקף הצהרת הבטלות שנקבעה בפסק הדין, לצורך גיבוש הסדר חקיקתי חלופי. יצוין כי בתקופה זו נערכו חמש מערכות בחירות והתחוללה מגיפת הקורונה; כמו כן, בתקופת הכנסת ה-24 ביקשה הממשלה לקדם תיקון לחוק שירות ביטחון ולקבוע הסדר חדש בסוגיית שילוב תלמידי הישיבות. סוגיות אלה עמדו בלב בקשות הארכה שהגישה המדינה כאמור.

בית המשפט הנכבד נעתר לבקשות אלו, והורה על השעיית תוקף כאמור, עד שביום 30.6.23 פקע ההסדר, בהתאם להוראותיו (ובמנותק מהצהרת הבטלות שנקבעה בפסק הדין בעניין תיקון מס' 19 ותיקון מס' 21, כמפורט לעיל).

החלטת ממשלה מס' 682 והעתירות שהוגשו נגדה לבית המשפט הנכבד

16. ביום 25.6.23, חמישה ימים לפני פקיעת ההסדר שנקבע בפרק ג'1, התקבלה החלטת ממשלה מס' 682, אשר כותרתה "השירות בצבא הגנה לישראל והוקרת המשרתים" ובמסגרתה נקבע כי "בשים לב לפקיעת פרק ג'1 לחוק, בתקופה שמיום 1 ביולי 2023 ועד ליום כניסתו לתוקף של ההסדר החדש (להלן: תקופת הביניים) לא יינתנו דחיות שירות חדשות ולא יוארכו דחיות שירות שניתנו מכוח הפרק האמור לתלמידי ישיבות ובוגרי מוסדות לימוד חרדיים".

לצד זאת קובעת ההחלטה כי "בהינתן כוונת הממשלה לגבש הסדר חקיקתי חדש, הממשלה מנחה את שר הביטחון, להנחות את צה"ל, במסגרת סמכותו לקרוא לגיוס בתוך התקופה הקבועה בסעיף 20 לחוק, כי לא יינקטו הליכים לשם גיוסם של תלמידי ישיבות כאמור, ככל שיוצגו בפני רשויות הגיוס אישורים לפי צורכי הצבא ודרישתו, בדבר לימודיהם בישיבות, וזאת עד ליום 31 במרץ 2024".

17. נגד החלטת ממשלה מס' 682 הוגשו מספר עתירות לבית המשפט הנכבד, ובמסגרתן נטען, בעיקרו של דבר, כי ההחלטה אינה עולה בקנה אחד עם ההלכה שנקבעה בעניין **רובינשטיין**, שלפיה מתן פטור גורף משירות לתלמידי ישיבות עולה כדי הסדר ראשוני המצריך חקיקה ראשית של הכנסת (בג"ץ 6198/23, בג"ץ 6199/23 **אחים לנשק נ' שר הביטחון**, בג"ץ 6477/23 **סיידוף נ' שר הביטחון**).

[לשלמות התמונה יצוין, כי עתירות אלו נדונו במאוחד עם עתירות שהוגשו נגד המשך העברת כספי תמיכות למוסדות תורניים, עבור תלמידים שהם מלש"בים שלא ניתן להם פטור מגיוס כדין (בג"ץ 7525/23 **פורום איילון לזכויות אדם, זכויות חברתיות וצמיחה שוויונית נ' היועצת המשפטית לממשלה** ובג"ץ 7955/23 **התנועה הדמוקרטית האזרחית נ' ממשלת ישראל**; להלן: **עתירות המימון**). נוסף על כך, נדונה עם עתירות אלו עתירה שהוגשה נגד החלטת ממשלה 1724, שבמסגרתה ביקשה הממשלה לקבוע את גבולותיו של הייצוג הנפרד שהיועצת המשפטית לממשלה התירה לממשלה בעתירות הנ"ל (בג"ץ 3917/24 **משמר הדמוקרטיה הישראלית נ' ממשלת ישראל** (להלן: **עתירת הייצוג הנפרד**)).

18. ביום 26.2.24 ניתן צו-ביניים בעתירות, "המונע החל מהיום הפחתה של תקופת שירות או כל תקופה רלוונטית אחרת לעניין גיוסם ושירותם של בני ישיבות" (זאת, בדומה לצו הביניים שניתן ביום 22.8.13 במסגרת בג"ץ 5823/12 ובג"ץ 6704/12; ראו לעיל, בסעיף 12).

ביום 25.6.24 ניתן פסק הדין בעתירות הנ"ל, ובמסגרתו נקבע כי "אין בעת הזו בסיס חוקי להימנעות מגיוסם של תלמידי הישיבות" וכי "על המדינה לפעול לאכיפת חוק שירות ביטחון על תלמידי הישיבות" (פס' 44). קביעה זו, כמפורט בפסק הדין, מבוססת על הלכת רובינשטיין, שלפיה – דחיית שירות של תלמידי הישיבות שתורתם אומנותם היא "הסדר ראשוני", שרק הכנסת מוסמכת לקבוע (פס' 47); ובהתאם – "בהיעדר מסגרת חקיקתית שקובעת הסדר פטור לתלמידי הישיבות, לא נתונה לרשות המבצעת הסמכות לקבוע מדיניות בעניין זה" (פס' 49).

במסגרת פסק דינו, עמד בית המשפט הנכבד על חובתה של הרשות המינהלית לאכוף את הדין באופן שוויוני. לעניין זה נקבע ש"אין חולק כי לאחר פקיעתו של פרק ג'1, הוראות חוק שירות ביטחון חלות באופן שווה הן על תלמידי הישיבות, הן על יתר המיועדים לשירות, ואין עוד עיגון בחוק להבחנה בין שתי הקבוצות" (פס' 53).

נוסף על האמור, בית המשפט הנכבד עמד על כך שהוראת החלטת הממשלה מס' 682, להימנע באופן גורף מגיוס בני הישיבות בעת הזו, אינה עולה בקנה אחד עם חובתה של הרשות המינהלית להפעיל את סמכותה "בהתאם לתשתית עובדתית מלאה ותוך מתן משקל לכלל השיקולים הרלוונטיים, ובהם צרכי הביטחון העכשוויים של הצבא ושל מערכת הביטחון" (פס' 59). לעניין זה, בית המשפט הנכבד ציין גם את עמדתה העדכנית של מערכת הביטחון, "כי נוכח ריבוי המשימות הביטחוניות והלחימה האינטנסיבית במגוון זירות קיים צורך קונקרטי ודחוף בכוח אדם נוסף" (שם). בהמשך לכך נקבע ש"ברי כי בהפעלת סמכותו של הפוקד חובה עליו ליתן את הדעת לאתגרים שמונחים לפתחו של הצבא ומערכת הביטחון בימים אלה, כמו גם לצרכי הביטחון הקונקרטיים. החלטתו של הפוקד לא יכולה להיות מנותקת מהאמור לעיל, ועליה לשקף את המציאות הביטחונית שבה אנו מצויים בימים אלה ממש" (שם).

לשלמות התמונה יצוין, כי במסגרת פסק הדין, בית המשפט הנכבד קבע, ביחס לעתירות המימון, כי "אין סמכות חוקית להמשיך בהעברת התמיכות" למוסדות תורניים בגין תלמידי הישיבות שלא קיבלו פטור כדין משירות צבאי או דחייה כדין של שירות כאמור (ראו פס' 44 לפסק הדין). נוסף על כך, בית המשפט הנכבד קבע, בנוגע לעתירת הייצוג הנפרד, כי "החלטת ממשלה 1724 ניתנה בחוסר סמכות והיא בטלה" (שם).

בית המשפט הנכבד הוסיף וקבע בפסק-דינו, כי "צו הביניים שניתן ביום 26.2.2024 שמונע הפחתה של תקופת שירות או כל תקופה רלוונטית אחרת לעניין גיוסם ושירותם של תלמידי הישיבות" – ימשיך ויעמוד בתוקפו למשך 18 חודשים (קרי – עד לסוף שנת 2025) (פס' 61).

לצד האמור, בית המשפט הנכבד קבע, ביחס ל"מישור היישומי", כי העתירות האמורות "אינן המסגרת המתאימה לדיון בפרטים הנוגעים לאופן אכיפת הוראות חוק שירות ביטחון והיקפי הגיוס של תלמידי הישיבות, וממילא איננו מביעים עמדה ביחס לסוגיה זו.

מובן כי אף בהפעלת סמכות זו ובפעולות לגיבוש תכניות לגיוס מדורג של תלמידי הישיבות יהא על רשויות הצבא לפעול בהתאם לכללי המשפט המינהלי" (פס' 60).

20. זוהי אפוא נקודת המוצא לדיון בעתירה שבכותרת – במצב הדברים הנוכחי, לאחר פקיעת פרק ג'1 לחוק, אין הסדר חקיקתי המאפשר להבחין בין תלמידי הישיבות החרדיות לבין יתר חייבי הגיוס לשירות ביטחון. בנסיבות אלו, לא נתונה לרשויות המדינה סמכות להורות על הימנעות גורפת מגיוסם ועליה לפעול בהתאם להוראות חוק שירות ביטחון.

לשון אחר: אין מחלוקת באשר לעצם קיומה של חובת גיוס בני הישיבות, כפי שנקבע בפסק הדין בבג"ץ 6198/23; ועיקר עניינן של העתירות דנן הוא באופן היישום והאכיפה של החובה האמורה. לכך נפנה כעת.

ב. יישום חובת הגיוס של תלמידי הישיבות

21. כפי שעולה מן המפורט לעיל, סוגיית גיוסם של בני הישיבות לצה"ל מלווה את מדינת ישראל מראשית ימי הקמתה. עתירות ראשונות בנושא החלו להיות מוגשות לבית המשפט הנכבד בשנות השבעים של המאה הקודמת; והתערבות שיפוטית בסוגיה נעשתה לראשונה בסוף המאה הקודמת. מאז, הכנסת שבה וגיבשה מספר הסדרי חקיקה בנושא, אך משהועמדו לבחינה חוקתית נמצאו על-די בית המשפט הנכבד כבלתי-חוקתיים ובית המשפט הנכבד הכריז על בטלותם.

22. יודגש, כי במצב החוקי הקיים, מערכת הביטחון מחויבת לפעול לגיוסם של תלמידי הישיבות בשים לב לצרכי הצבא, ובאופן המגשים את עקרון השוויון. מדובר בחובה שקשה להפריז בחשיבותה, בהתחשב במכלול הזכויות והאינטרסים הציבוריים המונחים על הפרק; וברי כי הרשויות מחויבות להקצות לשם כך משאבים ניכרים. לעניין זה יוזכר, כי ב-21 החודשים האחרונים צה"ל מנהל מלחמה מרובת-חזיתות, וקיים צורך משמעותי בתוספת כוח אדם לשורותיו. משכך, **במיוחד בעת הזאת גיוס חרדים לצה"ל מגלם צורך ביטחוני מובהק**. עמד על כך גם בית המשפט הנכבד במסגרת בג"ץ 6198/23:

"כידוע לכל, בבוקר השבעה באוקטובר 2023 ידעה מדינת ישראל מתקפת טרור אכזרית. מאז, במשך תקופה של למעלה מ-8 חודשים, מצויים אנו במלחמה נגד ארגוני טרור ברצועת עזה ובחזית הצפונית. כידוע, אין דומים צרכי הצבא בימי שגרה, לצרכי הצבא בימי מלחמה. בהתאם לאמור, עמדתה העדכנית של מערכת הביטחון היא כי נוכח ריבוי המשימות הביטחוניות והלחימה האינטנסיבית במגוון זירות קיים צורך קונקרטי ודחוף בכוח אדם נוסף".

23. בלי לגרוע מהאמור, יובהר כי הלכה למעשה, גיוס בני הציבור החרדי לצה"ל, שנעשה מכוח הדין הכללי, לראשונה לאחר עשרות שנים שבהן התקיים הסדר חוקי המאפשר את אי-גיוסם, מציב בפני צה"ל אתגרים משמעותיים בהיבטים שונים. כך, בשל ההיקפים הנרחבים של בני הציבור החרדי אשר לא גויסו לצה"ל במשך שנים ארוכות וכעת מחויבים בגיוס, נדרשים עתה משאבים בלתי מבוטלים לצורך גיוסם. כמו כן, בהתאם להערכה המקצועית של הגורמים הרלוונטיים במערכת הביטחון, שילובה של אוכלוסייה זו בצבא כרוך באתגרים שונים הנובעים ממאפייניה הייחודיים, אשר נוגעים, בין היתר, להעמדת תשתיות מתאימות, העמדת דרג פיקודי מתאים, פיתוח הכשרות חדשות או הרחבה של הכשרות קיימות. יודגש, כי צה"ל לומד את מאפייניה וצרכיה של אוכלוסייה זו, ואכן – כפי שעוד יפורט בהרחבה בהמשך – צה"ל פועל לגיבוש ההתאמות הנדרשות ומשקיע משאבים ניכרים כדי ליתן מענה לאתגרים הייחודיים הנוגעים לגיוס בני הציבור החרדי, בכל הנוגע להשתלבותם בצה"ל. כל זאת, בזמן שצה"ל מנהל כאמור את המלחמה הארוכה, הגדולה והמשמעותית ביותר שניהל מזה כמה עשורים – מלחמה מרובת זירות, אינטנסיבית ותובענית, אשר לניהולה נתונים עיקר המשאבים שבידי הצבא.

24. אתגר משמעותי ביותר המשליך על גיוס לצה"ל של בני הציבור החרדי, נוגע להתנגדות הפומבית הנרחבת בקרב חלקים באוכלוסייה זו לגיוס בניה לצה"ל, אשר מקבלת ביטוי, בין היתר, בהפגנות שמתארגנות תדיר מחוץ ללשכות הגיוס. בין היתר על רקע התנגדות זו, רוב מוחלט של האוכלוסייה אינו משתף פעולה עם רשויות הגיוס. יתר על כן, על-פי הידוע לצה"ל, גורמים בקרב האוכלוסייה החרדית מתארגנים באופן מוצהר, שיטתי וממוסד, לעודד אי-התייצבות של כל חרדי שנקרא להתייצב לשירות ביטחון. התארגנות זו פוגעת אף היא בהצלחתם של מאמצי הגיוס מצד רשויות הצבא.

25. בהמשך לכך יצוין, כי מזה תקופה ארוכה, ואף לפני מתן פסק הדין בבג"ץ 6198/23, מתקיימת בצה"ל עבודת מטה משמעותית, שתכליתה להביא להגדלת מספר המשרתים בצה"ל מקרב בני הציבור החרדי, באופן שיאפשר לתת מענה לצרכי כוח האדם העדכניים של צה"ל על רקע המלחמה, וכן באופן שיביא להגשמת עיקרון השוויון.

זאת ועוד, לאחר מתן פסק דינו של בית המשפט הנכבד בבג"ץ 6198/23, התקיימו בצה"ל דיונים שוטפים ותדירים, בראשות הגורמים הבכירים ביותר בצה"ל, במטרה להביא לגיבוש המענה המיטבי לגיוס, הכולל מענה תשתיתי מותאם לקליטת בני הציבור החרדי, על רקע המשאבים הארגוניים המוגבלים המצויים ברשות צה"ל בטווח הזמן המייד, וכן בשים לב לכלל האתגרים שפורטו לעיל. כך, התקיימו דיונים שוטפים, לרבות בראשות הרמטכ"ל, כדי לקדם את הפעולות הנדרשות להרחבת אפשרות הקליטה של חרדים במסגרת הצבאית, וכן לקדם את הפעולות לעידוד הצטרפותם למסלולים שונים, ועוד.

במסגרת דיונים אלה גם הובהר שינוי המצב החוקי לאחר מתן פסק הדין, ובהתאם נדונו וקודמו גם ההיערכויות הנדרשות – ובהמשך, הפעולות הנדרשות – לשם קידום עמידתו של צה"ל בהוראות הדין, והכל בראי צרכי הביטחון, כלל המשימות העומדות בפניו והיקף המשאבים הנתונים לו. בהתאם, וכפי שעוד יפורט להלן, גובשו וקודמו פעולות שונות לצורך הגשמת היעד של קליטת בני הציבור החרדי לשורות צה"ל.

על רקע האמור יובהר, כי חרף השקעת מאמצים מתמשכים להגשמת היעדים כאמור, הלכה למעשה, נתוני הגיוס בפועל רחוקים מלהיות משביעי רצון, הן בהתחשב בצורכי הצבא, וביכולות הקליטה שנבנו בצבא במהלך השנה, הן בשל הפגיעה בערך השוויון.

26. עוד יצוין כי היועצת המשפטית לממשלה מקיימת אף היא דיוני מעקב, אשר החלו עוד לפני מתן פסק הדין בבג"ץ 6198/23 – ואשר מטרתם לדון בפעולות מערכת הביטחון לצורך שילובם בצה"ל של מלש"בים חרדים, בהתאם לדין ולהתחייבות המדינה במסגרת ההליכים המשפטיים. במוקד ההנחיות שניתנו על-ידי היועצת המשפטית לממשלה במהלך הדיונים, עמד הצורך להוציא לפועל באופן מידי את תוכנית מערכת הביטחון על-מנת לעמוד בהוראות הדין; טיוב מהלכי האכיפה, להבטחת העמידה ביעדי הגיוס והסרת חסמים קיימים לעניין הגיוס ואכיפת חובת הגיוס הכללית. להלן יפורטו הפעולות העיקריות שננקטו בעניין לאחר שניתן פסק הדין בבג"ץ 6198/23, אשר בעקבותיו הוסב המוקד אל אופן יישום חובת הגיוס ואכיפתה.

כך, **בדיון המעקב שהתקיים ביום 9.9.24**, הציג צה"ל, בין היתר, את נתוני ההיענות לצווי ההתייצבות שהוצאו במסגרת השלישון הראשון לשנת הגיוס 2024, ואת המאמצים הרבים הנעשים למען מיצוי פוטנציאל המתגייסים מהקבוצה שאליה נשלחו הצווים. בדיון זה, הובהר, בין היתר, כי כנגזרת ישירה מפסק הדין בבג"ץ 6198/23, מערכת הביטחון נדרשת לפעול, בטווח הזמן המיידית, כדי לעמוד ביעד המינימאלי שאליה התחייבה המדינה להיות ערוכה לקלוט בשנת הגיוס 2024 (1.7.25-30.6.24) – 4,800 מתגייסים בני הציבור החרדי. עוד הובהר, כי מספר זה אינו מספק את צורכי הצבא ואף אינו הולם את ערך השוויון; כי הוא נמסר לבית המשפט הנכבד כאילוץ מעשי הנגזר מיכולת ההיערכות והקליטה של הצבא בטווח הזמן המיידית; וכי הוא אינו מהווה נקודת מוצא לשנת הגיוס הבאה.

בדיון המעקב שהתקיים ביום 12.11.24 הציג צה"ל, בין היתר, מידע עדכני בנוגע לפעולות הננקטות לצורך יישום פסק הדין בבג"ץ 6198/23. בתוך כך הציג צה"ל את תוכנית מערכת הביטחון להוצאת צווי ההתייצבות במסגרת השלישון השני, לרבות לעניין המשך שימוש בתבחינים שאושרו לשימוש במסגרת השלישון הראשון. בתום הדיון, סיכמה היועצת המשפטית לממשלה כי יש להוציא לפועל באופן מיידית את תוכנית מערכת הביטחון, כפי שהוצגה בישיבה האמורה.

כמו כן, נדונה סוגיית התבחינים שלאורם קבעה בשעתו מערכת הביטחון את סדר העדיפויות להוצאת צווי הקריאה לביצוע הליכי צו ראשון משלימים, ובהמשך גם לגיוס לשירות ביטחון (ובהם גיל המלש"ב, עבודה בהיקף משמעותי, לימודים במוסד להשכלה גבוהה, היעדרות מביקורות בישיבה, החזקה ברישיון משא). לעניין זה, היועצת המשפטית לממשלה עמדה על הקושי המשפטי המשמעותי הכרוך בשימוש בתבחינים הנ"ל (למעט התבחין שעניינו גיל המלש"ב). עם זאת, בשל צרכי הצבא הדחופים, היועצת המשפטית לממשלה קבעה כי ניתן לעשות שימוש חלקי בתבחינים, ביחס לשלישון הגיוס השני (לשנת הגיוס 2024) בלבד.

בדיון המעקב שהתקיים ביום 1.1.25 הוצגה יכולתו של צה"ל לקלוט מלש"בים חרדים בשנת הגיוס 2025 (30.6.26-1.7.25); והובהר כי בשנת הגיוס האמורה יחול גידול של 20% ביכולת זו. ביחס לשנת הגיוס 2026, הובהר כי צה"ל פועל לכך שלא תעמוד עוד כל מגבלה על יכולת הקליטה של בני הציבור החרדי לשורות צה"ל. נוסף על כך, הוצגה עמדת מערכת הביטחון כי יש חשיבות חיונית להטלת סנקציות אישיות על מי שאינם מתייצבים; ולהרחבת סל הסנקציות בעניין זה (באופן כללי, ולא ביחס לציבור החרדי בלבד).

בדיון המעקב שהתקיים ביום 27.1.25 הוצגו נתוני הגיוס העדכניים, אשר העלו כי חרף המאמצים שמקדיש צה"ל בנושא, קצב הגיוס רחוק מלהלום את צרכי הצבא ואף את התחייבויות המדינה באשר ליכולת הקליטה והשילוב; וכי מכך צריכה להיגזר ההיערכות לשלישון הגיוס האחרון לשנת 2024, לרבות בהיבטים של הגברת מאמצי האכיפה. לעניין זה צוין, כי בעבר הוכנה בצה"ל עבודת מטה בנוגע להרחבת סל הסנקציות המינהליות כלפי משתמטים משירות צבאי; וכי לשם החלתן של סנקציות אלה נדרשות פעולות משלימות ובהן החלטות ממשלה ותיקוני חקיקה.

בדיון המעקב שהתקיים ביום 3.3.25 הוצגו הנתונים העדכניים בנוגע להיקף המתגייסים מבני הציבור החרדי; וכן הלקחים שהופקו בעניין זה. אשר לטיוב האכיפה כלפי משתמטים, גורמי הצבא ורשות האוכלוסין וההגירה עדכנו אודות הממשק באשר לעיכוב משתמטים בנתב"ג ובמעברי הגבול האחרים; וכי הצבא חידד את נהליו בנושא, ונערך להגדלת מספר המקרים בהם נמנעת היציאה מן הארץ בשים לב לעלייה בהיקף המשתמטים. כמו כן, הוצגו בדיון אפשרויות שונות להרחבת סל הסנקציות ולשלילת הטבות אישיות שמעניקה המדינה, והובהר כי חלק מהן ניתן לקדם באופן מיידי בהחלטת ממשלה או בהחלטת גורם מינהלי אחר, ללא צורך בהליך חקיקה. בהמשך לכך, פנתה היועצת המשפטית לממשלה לשר הביטחון במכתב, והבהירה כי נדרש לקיים דיון דחוף בעניין (ולכך נתייחס בהמשך).

בדיון המעקב שהתקיים ביום 7.5.25 התייחסה היועצת המשפטית לממשלה לצו-על-תנאי שניתן בעתירה, ועמדה על כך שמדובר ב"דגל אדום", על רקע שיעור ההתייצבות המועט מקרב בני הציבור החרדי, ועל רקע החרפת אי השוויון, לנוכח הגברת הנטל על המשרתים בסדיר ובמילואים.

בדיון זה הציג צה"ל את הנחיית הרמטכ"ל לעניין זה, לפיה על גורמי המקצוע בצה"ל להציג בהקדם תוכנית מפורטת להגדלה משמעותית של היקף צווי הגיוס לבני הציבור החרדי, ולהגברת האכיפה נגד משתמטים בכלל, באמצעות מיצוי כלי האכיפה הקיימים והרחבתם. היועצת המשפטית לממשלה בירכה על הנחיית הרמטכ"ל, והבהירה כי נדרש לגבש את התוכנית האמורה בהקדם האפשרי.

בדיון המעקב שהתקיים ביום 5.6.25, השתתף גם ראש אגף כוח האדם ("אכ"א") בצה"ל ועמד על תוכניות הגיוס והאכיפה הצבאית לשנת הגיוס 2025, שאלה רכיביה העיקריים:

- המשך משלוח צווי התייצבות לכלל אוכלוסיית המלש"בים שהגיע מועד קריאתם לצו ראשון (בני 16.5), לרבות המלש"בים בני הציבור החרדי, באופן שוויוני.
- במהלך חודש יולי 2025 יישלחו כ-54,000 צווי התייצבות להליכי רישום ובדיקה לכל אוכלוסיית בני הישיבות שחל עליהם בזמנו ההסדר שהיה קבוע בפרק ג'1 לחוק שבמועד זה טרם נשלחו להם צווי התייצבות. הובהר, כי מועדי ההתייצבות בצוויים אלו ייפרשו לאורך שנת הגיוס.
- הצבא יציג תוכנית לעידוד גיוס מרצון של בני הציבור החרדי מקבלי הצוויים. זאת, לצד צעדים קונקרטיים להגברת האכיפה בעניין משתמטים, לרבות באמצעות פעולות אכיפה יזומות מטעם הצבא; טיוב האכיפה במעברי הגבול, ובנמל התעופה בן גוריון; ושיפור שיתוף הפעולה עם משטרת ישראל בפעולות האכיפה. הובהר, כי התוכנית תתייחס לציבור המשתמטים כולו, ולא רק לבני הציבור החרדי, וכי פירוט נוסף בדבר הגברת האכיפה יועבר בהמשך לאחר שיסוכמו הפרטים בנושא.

כמו כן, נציגי הצבא ציינו בישיבה כי לנוכח הצורך הביטחוני ולשם מיצוי הליכי הגיוס, נעשתה עבודת מטה שבמסגרתה נבחנו היבטים מקצועיים ומשפטיים ובסיומה הוחלט על קיצור משמעותי של טווח הזמן בין הקריאה הראשונה להתייצבות ועד להוצאת "צו 12" (עליו יוסבר בהמשך) והכרזה על השתמטות, וזאת כחלק מטיוב מאמצי האכיפה.

נוסיף, כי בישיבה זו הוצגה גם עמדת משרד האוצר, שלפיה קיימים שורה של תמריצים כלכליים ושלילת הטבות שיש בהם כדי להניע חייבי גיוס להתגייס, וצורך מכתב הממונה על התקציבים באוצר. על כך נפרט בהמשך.

בתום הישיבה, סיכמה היועצת המשפטית לממשלה, בין היתר, כי עד למועד דיון המעקב הבא יש להציג פירוט רחב יותר בנוגע לתוכנית האכיפה שמגבשים גורמי הצבא; כי יש לנתח, בעבודה משותפת של הצבא ורשות האוכלוסין וההגירה את ממצאי פעולות האכיפה שבוצעו בנתב"ג; וכי תעשה פנייה נוספת לדרג המיניסטריאלי בבקשה לקיים דיון בנושא הרחבת סל כלי האכיפה שניתן לקדם ללא צורך בחקיקה.

בדיון מעקב נוסף שהתקיים ביום 6.7.25, שגם בו השתתף ראש אכ"א, התייחסו ראש אכ"א ונציגי הצבא לרכיבים המרכזיים בתוכנית הגיוס והאכיפה לשנת הגיוס 2025, אשר החלה לפעול בחודש יולי 2025, וכוללת, בין היתר, שליחת צווי התייצבות לכלל אוכלוסיית בני הציבור החרדי שחל עליהם בזמנו ההסדר שהיה קבוע בפרק ג'1 או שגיוסם הוקפא מכוח החלטת הממשלה 682, ולכל מלש"ב שמגיע לגיל 16.5; והגברת האכיפה ביחס למשתמטים מגיוס מכלל האוכלוסייה, לרבות באמצעות ביצוע עיכובים ומעצרים של משתמטים במעברי גבול וכן נקיטת פעולות יזומות בעניינם. ביחס לתוכנית האכיפה עמדו נציגי הצבא על הרכיבים הבאים:

- א. קיצור משך הזמן עד להוצאת צו לפי סעיף 12 והכרזה על השתמטות;
- ב. הגברה וטיוב של האכיפה במעברי הגבול, במחסומים בכל הארץ, בשיתוף רשות האוכלוסין וההגירה ומשטרת ישראל, ובתוך כך גם הידוק התיאום עם משטרת ישראל לעניין מעצרים מזדמנים;
- ג. פעולות אכיפה יזומות מוכוונות מודיעין;
- ד. תוכנית "מתחילים מחדש" שתיתן הזדמנות קצובה ומוגבלת בזמן למשתמטים להתייצב ולהתחיל מיד בשירות צבאי, בלי להיעצר.

משתתפי הישיבה שבו והדגישו כי לא די באמצעי האכיפה המצויים בידי הצבא לפי הדין הקיים כדי לבצע אכיפה אפקטיבית דיה; וכי ישנה חשיבות רבה להרחבת סל כלי האכיפה כלפי משתמטים. לאור עמדות גורמי המקצוע ביחס לצרכים הביטחוניים, ובהמשך לדיון המעקב מיום 5.6.25, ביום 14.7.25 פנתה היועצת המשפטית לממשלה לראש הממשלה בעניין אכיפת חובת הגיוס והבהירה כי נדרשת הנחייתו הברורה של ראש הממשלה לכלל משרדי הממשלה הרלוונטיים, להציג בטווח הזמן המיידית תוכנית להגברת האכיפה, לרבות באמצעות החלטות ממשלה ומינהל, שלא מצריכות קידומה של חקיקה חדשה.

ביום 4.8.25 התקיים דיון מעקב נוסף בראשות היועצת המשפטית לממשלה. את סיכומו של דיון זה תבקש המדינה להגיש לבית המשפט הנכבד לאחר הפצתו, ולקראת הדיון הקבוע בעתירה בפני בית המשפט הנכבד.

צילום סיכומי דיוני המעקב שהתקיימו בראשות היועצת המשפטית לממשלה מצורף ומסומן מש/1.

ג.1. פעולות שננקטות בצה"ל לצורך הרחבת השירות של בני הציבור החרדי בצה"ל

27. משרד הביטחון וצה"ל פועלים כל העת וללא הרף להרחבת השירות של בני הציבור החרדי בצה"ל. כך, מזה תקופה ארוכה (ואף לפני מתן פסק הדין בבג"ץ 6198/23), מתקיימת במשרד הביטחון ובצה"ל עבודת מטה המיושמת בפועל, שתכליתה להביא, הן בטווח הקרוב הן בטווח הרחוק, להגדלת מספר בני הציבור החרדי המתגייסים לצה"ל ולשילובם בצה"ל באופן המיטבי, שיביא למימוש חובת הגיוס הקיימת בהתאם לדין.

28. במקביל לעבודת המטה ובאופן השלוב בה, במהלך חודש דצמבר 2023 – קרי, עוד קודם למתן פסק הדין – הוקם צוות בראשותו של מפקד חיל האוויר לשעבר האלוף (מיל') אליעזר שקדי, שבו היו חברים גורמים בכירים במערכת הביטחון, בתחומים רלוונטיים שונים (להלן: **צוות שקדי**). צוות שקדי היה אמון על ריכוז תמונת המצב, גיבוש תוכניות פעולה והובלת פעולות על-ידי הגופים הרלוונטיים למימוש גיוס חרדים בטווח הזמן המיידי, שישפיע על טווחים ארוכים יותר.

המלצות צוות שקדי, אשר הונחו על שולחנו של שר הביטחון ביום 21.5.24, כללו 15 מסקנות והמלצות יישומיות לטיפול בגיוס ובשירות החייל החרדי בצה"ל.

צילום הדו"ח המסכם של צוות שקדי מצורף ומסומן **מש/2**.

29. המלצות צוות שקדי אומצו על-ידי הרמטכ"ל הקודם ושר הביטחון הקודם, ונקטו פעולות שונות בצה"ל להרחבת היקף החרדים המגויסים לצה"ל בהתאם להמלצות אלה.

נוסף על המלצות אלה, המשיך ופעל צה"ל גם למציאת נתיבים חדשים לקידום אפשרות הקליטה של האוכלוסייה החרדית בצה"ל, בהיקפים נרחבים, ושקד כל העת על שכלול ודיוק פעולותיו בהקשר זה, תוך למידה מתמדת "תוך כדי תנועה", הפקת לקחים ויישומם.

להלן יפורטו עיקרי פעולותיו של צה"ל בכל הנוגע להרחבת היקף החרדים המגויסים לצה"ל, בהתאם לאמור.

30. צה"ל פועל כל העת להרחבת מסלולי שירות קיימים ולפתיחת מסלולי שירות חדשים, המותאמים לשירות חיילים מהאוכלוסייה החרדית, בכלל הזרועות וביחידות שונות. כך למשל, נפתח מסלול לגיוס חרדים במשמר הגבול וכן נפתח מסלול לשירות חרדים בדיר תת-קרקעי (דת"ק) בחיל האוויר. מעבר לכך, מתוך תפיסה מקצועית עמוקה ובהשקעה חסרת תקדים, הוקמה "חטיבת החשמונאים" המהווה, לראשונה בצה"ל, מסגרת חטיבתית שלמה לקליטת אוכלוסייה חרדית ללחימה, וזאת על-מנת למקסם את האפשרויות לשירות משמעותי תוך ביצוע התאמות לאורח החיים החרדי בתפקיד לחימה.

יודגש, כי אין מדובר במהלך שתכליתו היא הגדלת כמות המקומות בהם ניתן לשלב חיילים מבני הציבור החרדי בלבד, אלא בתפיסה כוללת של הקמת מסגרת המאפשרת את שילובה של אוכלוסייה זו בצבא, בכל פרקי ההכשרה והשירות, וזאת בשים לב למאפייניה הייחודיים, במטרה להביא לגיוס רחב יותר של בני החברה החרדית. למען הקמת החטיבה בוצע תהליך הכנה חסר תקדים ורחב היקף, לרבות איתור סגלי פיקוד והכשרתם, התאמת מדיניות הצבא לעניין תנאי שילוב בני הציבור החרדי בחטיבה זאת, שיפוץ בסיסי ההכשרה והתאמתם לאורח החיים החרדי. ביום 5.1.24 יצא לדרך מחזור הגיוס הראשון ל"חטיבת החשמונאים", שאליו נקלטו כ-65 מתגייסים ומשרתים חרדים, שהיו לגרעין להקמת הפלוגה הראשונה בחטיבה. נכון למועד כתיבת שורות אלה, ועם השלמת מחזור הגיוס השני, שולבו בשורות החטיבה כ-130 לוחמים בסדיר וכ-200 לוחמים במילואים, אשר חלקם היו עד לא מכבר בלחימה ברצועת עזה. לוחמי המילואים אשר מתגייסים במסגרת זו, מבצעים הכשרת לוחמי חי"ר מלאה, אשר בסופה משובצים במערך המילואים של החטיבה.

31. נוסף על כך, רשויות הצבא פועלות להרחבת השילוב של מתגייסים בני הציבור החרדי בחיל האוויר, במטכ"ל, באכ"א ועוד, בתפקידים תומכי לחימה, באבטחת בסיסים, בתפקידי אחזקת מטוסים, בנהיגה, ובליוי מערך הגיוס החרדי. באשר לתפקידי מטה, המפקדים פועלים לשלב חרדים בחיל התקשוב, באגף המודיעין, במטכ"ל ובאכ"א בתפקידים טכנולוגיים, מודיעיניים ועוד. כמו כן, הוקמו ומוקמים מסלולים בתוכניות הנדסאים, מסלולים הכוללים לימודים באקדמיה, הוסדרו מסגרות ייחודיות לשירות בקבוצות, ועוד. חלק מפעולות אלו כבר הניבו פירות והובילו לגיוס משרתים חרדים לצה"ל.

32. נוסף על האמור, צה"ל הקים כאמור בסיס הכשרה חדש המיועד להכשרת חיילים בני הציבור החרדי לתפקידי לחימה, ופועל להרחבת בסיסי הכשרה קיימים לתפקידים תומכי לחימה. מדובר במסגרות הכשרה נפרדות שבהן ניתן יהיה לקלוט היקפים משמעותיים של חרדים, באופן המאפשר להם לשמור על אורחות חייהם, זאת כמובן בלי לחסום את האפשרות של כל חייל חרדי הרוצה בכך להשתלב ביוזמתו במסלולים הקיימים בצה"ל (הגם שלא הותאמו באופן ייעודי לצורך שמירה על אורחות חייו).

33. בד בבד עם הפעולות המתוארות לעיל, משרד הביטחון וצה"ל פועלים להגביר את החשיפה הישירה של מלש"בים חרדים לאפשרויות השיבוץ בצבא, באמצעות אתרי אינטרנט ייעודיים שהוקמו לשם כך,² קמפיין פרסומי מותאם ועריכת כנסים ייעודיים לאוכלוסייה החרדית. כמו כן, נפתחו מוקדים טלפונים ייעודיים לצורך מתן מענה והכוונה מותאמת לאוכלוסייה החרדית, ונעשתה פעולה ארגונית משמעותית להטמעת המערך המקצועי של גיוס החרדים ביחידת מיטב, המיומנת בטיפול, בליווי ובגיוס של עשרות עד מאות אלפי מיועדים לשירות ביטחון בכל שנה.

<https://9779.mod.gov.il/>²

34. מעבר לכך, מופעלות תוכניות ייעודיות להכנה לגיוס עבור מתגייסים חרדים; הורחב באופן חסר תקדים שיתוף הפעולה עם ישיבות ההסדר החרדיות שמאפשרות את הרחבת הגיוס והליווי וגובשו ומופעלים מתווים לשיתוף פעולה עם גופים אזרחיים המקדמים גיוס ושילוב חרדים. נוסף על כך, מבוצעים מהלכי רתימה עצימים כגון שיחות עם מנהיגי החברה החרדית לטובת הצגת המסלולים שגובשו ותנאי השירות הצבאי שהותאמו במטרה לאפשר לאוכלוסייה החרדית לשמור על אורחות חייה במהלך השירות בצה"ל. נוסף לכך, גורמי המקצוע בצה"ל מקיימים דיוני העמקה, בעניין אופן השתלבותו של המשרת החרדי בסביבה האזרחית, במהלך תקופת השירות ולאחריה, לרבות בהיבטים של מתן לגיטימציה לשירות, ושל הכנה לאזרחות.

35. כמו כן, בוצעו התאמות בשיטות הקליטה בלשכות הגיוס, ופותחו לראשונה כלי מיון ייחודיים עבור מלש"בים חרדים, כגון מבחן פסיכוטכני וראיון אישי, המותאמים לרקע של האוכלוסייה החרדית. לעניין זה יוסבר, כי גורמי המקצוע זיהו כי מבחני הדפ"ר ("דירוג פסיכוטכני ראשוני"), שאותם מבצעים המלש"בים במהלך הצו הראשון, אינם מתאימים לרקע ולידע של בני הציבור החרדי, ובהתאם אינם יכולים להעיד על היכולות הרלוונטיות לצורך מיונם לתפקידים בצה"ל. משכך, מערך מדעי ההתנהגות בצה"ל נדרש לבצע, לראשונה בתולדות צה"ל, מחקר ולמידה מהירים שיאפשרו התאמה של מבחני הדפ"ר לאוכלוסייה החרדית. כמו כן, הריאיון האישי שעל כל מלש"ב לעבור במסגרת תהליך הצו הראשון, עבר התאמות למאפייניו הייחודיים של הציבור החרדי. כלים אלה מיושמים הלכה למעשה בתהליך המיון וההערכה של המלש"בים החרדים.

36. נוסף לאמור, בימים אלו מתוקפת ומותאמת מדיניות השירות לחרדים בצה"ל ונכתבת פקודת מטכ"ל ייעודית בנושא, המצויה בשלבי חתימה אחרונים; נבנות תוכניות הכשרה רלוונטיות למפקדים; מבוצע שינוי עמוק בתוכנית היציאה משירות על-מנת להתאימה למשתחררים החרדים (כדוגמת הכוונה להכשרות רלוונטיות עבור אוכלוסייה זו) ועוד פעולות שונות שנועדו לייצר את התשתית הראויה לקליטת מספר הולך וגדל של חרדים בשורות הצבא, ולהסיר חסמים פוטנציאליים מפני השתלבותם במסגרת הצבאית.

37. במקביל לפעולות להרחבת היקף המתגייסים החרדים לשירות סדיר, צה"ל פועל להגברת השילוב של בני הציבור החרדי בשירות צבאי, באמצעות גיוס למילואים של מי שכבר קיבלו פטור כדין משירות; וזאת במסגרת מסלול המכונה "שלב ב". עד כה, הוכשרו במסגרת מסלול זה 1,410 לוחמים ותומכי לחימה בני הציבור החרדי, ובכוונת צה"ל להמשיך לפעול להרחבתו.

38. כלל הפעולות נערכות במסגרת עבודת מטה נרחבת שנערכת כאמור במשרד הביטחון וביצה"ל, אשר כוללת לימוד מעמיק ומתמשך של החברה החרדית על כלל מאפייניה וצרכיה, וכן לימוד והפקת לקחים מתהליכים שבוצעו בעבר בהקשר זה.

זאת, מתוך הערכת גורמי מערכת הביטחון כי התחשבות במאפייניה הייחודיים של החברה החרדית, בכלל השלבים – הזימון לשירות, המיון לשירות, ההערכה, השירות והשחרור משירות – תתרום לבניית אמון מול החברה החרדית, ובכך תסייע בהגברת הצלחתם של הגיוס והשילוב של האוכלוסייה החרדית בצה"ל (זאת לצד הקפדה כי גם במגוון הרחב של יחידות הצבא, תתאפשר שמירת אורחות חייו של המשרת החרדי).

ג.2. צווי הגיוס שנשלחים לתלמידי הישיבות והפעולות שנקטות בעניין זה

39. כפי שפורט לעיל, לקראת תחילת שנת הגיוס 2025 (יולי 2025), הוחלט בצה"ל לשלוח צווי התייצבות לרישום ובדיקה לכלל אוכלוסיית המלש"בים שגיוסם נדחה מכוח הוראות פרק ג'1 לחוק שירות ביטחון, לפני פקיעת תוקפו, או הוקפא בהתאם להחלטת ממשלה 682, כך שלמעשה הוצאו צווי התייצבות לכלל החייבים בגיוס מבני האוכלוסייה החרדית. זה המקום לציין שוב, כי מדובר בהיקף עצום של צווים – למעלה משליש מכמות צווי ההתייצבות הנשלחים בשנתון – ואשר נשלחו בתוך חודש אחד, בריכוז מאמץ משמעותי.

עוד הוחלט בצה"ל, להגביר את פעולות האכיפה שיבוצעו נגד משתמטים ועריקים משירות צבאי, וכחלק מכך – לצורך טיוב אפקטיביות האכיפה ביחס למשתמטים משירות צבאי – הוחלט לבצע התאמות בתהליך הקריאה לשירות, שתכליתן קיצור משך הזמן שבין הקריאה הראשונה להתייצבות ועד להוצאת צו 12 והכרזה על השתמטות; וכנגזרת מכך – קיצור בפועל של פרק הזמן שיחלוף מאי-התייצבות ועד לשימוש בכלי האכיפה העומדים לרשות הצבא.

ג.2.א. תהליך הגיוס – תיאור הפעולות הישירות שנקטות לשם גיוסו של מלש"ב

40. בטרם הצגת הנתונים המספריים העדכניים ביחס לגיוס בני הציבור החרדי ולמידת שיתוף הפעולה של אוכלוסייה זאת עם תהליכי הגיוס, להלן יוצגו החוליות השונות שהרכיבו עד היום את "שרשרת הגיוס" של מלש"בים, כפי שהופעלה ביחס לכלל המלש"בים, ולא רק ביחס לבני הציבור החרדי. יוזכר כי לאחרונה, כחלק ממהלכים שנועדו לטיוב ולייעול אכיפת צווי הגיוס, החליטו גורמי המקצוע בצה"ל כי נדרש לקצר את פרקי הזמן שבין חלק מהחוליות בשרשרת, כדי להתמודד עם שיעור ההיענות הנמוך במיוחד בקרב אוכלוסיית בני הציבור החרדי והגידול המשמעותי בהיקף תהליכי אי-שיתוף פעולה.

שכן, לעמדת גורמי המקצוע בצה"ל, ככל שהתהליך הקיים היום ייוותר על כנו, מיצויו יטיל עומס רב על המערכת באופן שייפגע משמעותית בקצב מיצוי התהליכים הללו, ואף יגרום להסטת קשב ומשאבים מהטיפול ביתר אוכלוסיית המתגייסים לצה"ל, שלה, מטבע הדברים, חשיבות קריטית לכשירות הצבא. הדברים יפורטו בהמשך; אך קודם לכן, נתאר את תהליך הגיוס שנהג עד היום (לפני שקוצר):

(א) תחילה, נשלח למלש"ב זימון להתייצבות לביצוע הליכי "צו ראשון", בהגיעו לגיל 16.5. עניינו של הצו הראשון, הוא רישום הפרטים הרלבנטיים בעניינו של המלש"ב, וכן קביעת כושרו הרפואי. זאת, בהתאם לסעיף 3 לחוק, המסמך פוקד לקרוא בצו לכל מלש"ב³ או יוצא-צבא⁴ **להתייצב לרישום** במקום ובזמן שהפוקד או מי שהסמך לכך קבע בצו. סעיף 5 לחוק, מוסיף וקובע כי פוקד רשאי, באותו האופן, לקרוא לכל מלש"ב או יוצא-צבא להתייצב לבדיקה במקום ובזמן שנקבעו בצו, **לשם קביעת כושרו לשירות ביטחון**. בהתאם לסעיף 5 לחוק, בדיקת כושר רפואי נעשית באמצעות ועדה רפואית, על-פי מבחנים שנקבעו בתקנות שירות ביטחון, התשכ"ז-1967. פרק הזמן בין מועד שליחת הזימון לבין המועד שבו מתבקש המלש"ב להתייצב עשוי להיות בן מספר חודשים, כתלות בנתוני המלש"ב.

(ב) מלש"ב שקיבל זימון להתייצבות לצו הראשון ולא מתייצב במועד המפורט בצו, **מזומן בצו נוסף למועד התייצבות שני**, לשם השלמת הליכי הצו הראשון.

(ג) מלש"ב שלא התייצב גם לזימון השני, **מזומן בצו נוסף למועד התייצבות שלישי**.

(ד) מלש"ב שלא מתייצב גם לזימון השלישי, נערכים ניסיונות **לאתרו טלפונית**.

יצוין, כי במסגרת תהליכי התייעלות ומאמצי הגיוס לאחר פקיעת פרק ג'1, גובשה מדיניות עדכנית ולפיה כל מי שאחז בדחיית שירות שפקעה, וכך למעשה כבר "פגש" בעבר את לשכת הגיוס וזימונו לא נעשה לראשונה, זומן סך הכול פעמיים ולא ארבע פעמים.

בהתאם לנהלי רשויות הגיוס, פרק הזמן המינימלי לזימונו של אדם לרישום ולבדיקות הוא 14 יום מיום שליחת הזימון. ככלל, זימון נוסף להתייצבות, יוצא למחרת אי ההתייצבות האחרונה. בפועל, המועד שחולף בין זימון לזימון משתנה ותלוי בגורמים מקצועיים, כגון – פניות של לשכות הגיוס בהתאם לתכנון התייצבויות המתבצע מבעוד מועד; כמו גם בנסיבות הקשורות למלש"ב עצמו, בהתאם לתקשורת שהוא מקיים עם רשויות הגיוס.

(ה) אם גם ניסיון זה לא צולח – נערכים ניסיונות ליצירת קשר טלפוני עם בני משפחתו של המלש"ב. במעמד זה, מובהר למלש"ב או לבני משפחתו מהן ההשלכות הצפויות של המשך אי-התייצבותו להליכי הצו הראשון. יצוין כי במסגרת זו בוצעו אלפי שיחות טלפון לבני הציבור החרדי – רבות מהן לא זכו כלל למענה, והאפקטיביות של ביצוע שיחות אלה – בפרט בהינתן ההיקפים ההולכים ועולים של משתמטים – הייתה נמוכה ביותר.

³ בסעיף 1 לחוק, מוגדר "מלש"ב" כ"אזרח ישראלי או תושב קבוע שמלאו לו שש עשרה שנים וחצי וטרם קיבל פטור משירות ביטחון מחמת גיל לפי סעיף 36א, ואשר עדיין לא התייצב לשירות ביטחון".

⁴ בסעיף 1 לחוק, מוגדר "יוצא צבא" כ"אזרח ישראלי או תושב קבוע שמלאו לו שמונה עשרה שנים וטרם קיבל פטור משירות ביטחון מחמת גיל לפי סעיף 36א".

(ו) בהמשך, מלש"ב שלא מתייצב גם לאחר פעולות האיתור הטלפוניות, נשלח אליו "מכתב התראה" שבו מצוין כי אם לא יתייצב להשלמת הליכי "צו ראשון", יוצא בעניינו צו גיוס לפי סעיף 12 לחוק, המאפשר לגייסו לשירות צבאי על אף שכושרו הרפואי טרם נקבע. זאת, בניגוד לדרך המלך, הקבועה בסעיף 13 לחוק, שעניינו בסמכות הפוקד לקרוא ליוצא-צבא להתייצב לשירות סדיר, לאחר שנמצא "כשר לשירות".

במקביל לתהליך זה, מתבצע בירור מעמיק ביחס לתקינות הזימונים שהוצאו בעניינו של המלש"ב, וזאת באמצעות מספר בדיקות הנוגעות למעמדו האישי של המלש"ב, לכתובתו העדכנית, לשהייתו בישראל; וכן בדיקות נוספות המשליכות על האפשרות לגייסו. אם המלש"ב לא אותר טלפונית – נמשכים הניסיונות לאתרו.

יובהר, כי אי-התייצבות להליכי הצו הראשון אינה תופעה חריגה, והיא מתרחשת מסיבות שונות גם בקרב האוכלוסייה הכללית, לרבות בקרב מלש"בים שיש להם מוטיבציה להתגייס לצה"ל (כך למשל, כ-55% מקרב המלש"בים לא מתייצבים למועד הזימון הראשון שלהם). מדיניות רשויות הגיוס גובשה בשים לב לניסיון הנצבר מהמשק עם מלש"בים החל מגיל 16.5 ועד לגיל גיוס, והיא למעשה מאפשרת למלש"בים לשוב ולהתייצב במספר הזדמנויות, עד לשלב שבו מוציאים למלש"ב צו 12, על כל המשמעויות כבדות המשקל הכרוכות בכך, כפי שיפורט בהמשך.

(ז) אם המלש"ב לא מתייצב על אף האמור במכתב ההתראה, מוצא בעניינו צו גיוס לפי סעיף 12 לחוק. בהתאם לנהלי רשויות הגיוס, הוצאת צו 12 לא תתבצע לפני שחלפו 30 ימים לפחות ממועד הוצאת מכתב ההתראה, ומועד ההתייצבות לגיוס הקבוע בצו 12 לא יפחת מ-45 ימים ממועד הוצאתו. כמו כן, בשים לב להוראות החוק, מועד הגיוס בהתאם לצו ייקבע רק לאחר שהמלש"ב אשר מיאן להתייצב, נחשב ל"יוצא-צבא", קרי – בהגיעו לגיל 18.

עוד יצוין, כי בהתאם לנהלי רשויות הגיוס, ישנה הבחנה בין מלש"בים שלא התייצבו בלשכת הגיוס מעולם, שאז הוצאת צו ה-12 בענינם תיעשה רק לאחר שנעשו ניסיונות חוזרים לאתר את המלש"ב, ובכלל זאת ביקור בביתו; לבין מלש"בים אשר התייצבו אך לא סיימו הליכים רפואיים, וסיום הליכיהם הותנה בהעברת מסמכים משלימים. בהקשר זה, הנהלים קובעים כי פרק הזמן שייקצב להשלמת מסמכים נדרש להיות ריאלי ותואם את משכי ההמתנה לבדיקות הנדרשות ברפואה בקהילה.

בהתחשב בהשלכות של הוצאת צו 12 – ההחלטה על הוצאתו מתקבלת על-ידי פוקד מוסמך בלבד. עובר להוצאת צו 12, מתבצעות בדיקות שונות, בניסיון לאתר את המלש"ב ולזמנו לבדיקות לקביעת כושרו הרפואי. בנוסף נבדק בשנית המידע האישי המצוי בידי רשויות המדינה השונות כדי לוודא פעם נוספת שלא נפלה טעות בגיוסו.

מטבע הדברים בדיקות אלה אורכות זמן, ומשכן משתנה בין מלש"ב למלש"ב ותלוי בנסיבותיו הפרטניות. עם הוצאת צו 12, פרטי המלש"ב מועברים למשטרת ישראל ולרשות האוכלוסין וההגירה לטובת אכיפת חובת ההתייצבות ואיסור יציאתו מן הארץ. זאת, בהתאם לסמכויות הקבועות בסעיפים 43 ו-52(א) לחוק.

(ח) בהתאם לנהלי רשויות הגיוס, יוצא-צבא שלא התייצב לגיוסו במועד שבו הוא נדרש לעשות כן מכוח צו 12, ולא התקבל בלשכת הגיוס מידע לסיבת אי-התייצבותו, נעשה ניסיון לאתרו על מנת לברר את הסיבות לאי-התייצבותו, וכן ניתנת לו ההזדמנות להתייצב תוך 48 שעות מהרגע שאותר בשיחה.

(ט) מלש"ב שלא מתייצב למועד גיוסו בהתאם לצו 12 שנשלח לו, מוכרז כ**משתמט** בהתאם למדיניות הצבא, לאחר שמתבצע הליך בחינה פרטני סדור בעניינו, הכולל בדיקות דומות לאלו שתוארו לעיל, שתכליתן לשוב ולוודא תקינות תהליך הכרזת המלש"ב כמשתמט.

יודגש, כי משום שצו 12 הוא צו גיוס לכל דבר ועניין, בהתאם לסעיף 35 לחוק, החל מהמועד הנקוב בצו, חל על המלש"ב חוק השיפוט הצבאי, התשט"ו-1955 (להלן: **חוק השיפוט הצבאי**) ואם לא התייצב, ללא צידוק מספיק, רואים אותו כאילו באותו זמן עזב את השירות שלא ברשות; קרי – אם לא התייצב במועד הנקוב בצו, רואים אותו כמי שעבר עבירה פלילית שעניינה היעדרות מן השירות שלא ברשות, בהתאם להוראות סעיפים 92 או 94 לחוק השיפוט הצבאי (כתלות במשך ההיעדרות ובנסיבות העניין). עם הכרזת ההשתמטות, שמו של הנעדר מועבר למשטרה הצבאית, וזו פועלת – בהתאם לסדרי העדיפויות והמשאבים הנתונים – למעצרו, לחיולו, ובהמשך לכך מתקבלת החלטה על העמדתו לדין משמעתי או לדין פלילי, בהתאם למכלול נסיבות המקרה הפרטני (שכן החל מהכרזת ההשתמטות יש לרשויות האכיפה אינדיקציה לכך שאי ההתייצבות נעשתה בלא צידוק מספיק לפי סעיף 35 לחוק, וללא הצדק סביר בהתאם לסעיפים 92 ו-94 לחוק השיפוט הצבאי, כאמור).

41. חשוב להדגיש, כי רשויות הגיוס פעלו לאורך שנים רבות בהתאם לתהליך המתואר, לצורך קריאה למלש"בים וליוצאי-צבא מכלל האוכלוסייה, להליכי רישום ובדיקה ולגיוס. כל החלטה להתקדם במדרג הזימונים המתואר לעיל, בנסיבות שבהן מלש"ב או יוצא-צבא אינו מתייצב לצו שהוצא בעניינו, מתקבלת על-ידי פוקד מוסמך, לאחר תהליך סדור המתנהל בזהירות וברגישות. תהליך זה היה כרוך בביצוע בדיקות רבות, שתכליתן לוודא כי תהליך הזימון בוצע באופן תקין. זאת, הן לנוכח ההשלכות של הליכים אלה על חירויות הפרט (החל ממניעת יציאה מהארץ ועד למעצר וכליאה) הן בשים לב לטעויות השונות אשר יכולות להתרחש במסגרת התהליך, ואשר הבדיקות המקיפות מסייעות בצמצומן (החל משליחת הזימונים לכתובת שגויה, וכלה בשליחת צו 12 והכרזת השתמטות על אדם בעל מוגבלות חמורה ואף על אדם שנפטר).

נוסף על כך, משכו של הליך זה, ואופן ניהולו, מושפעים במעלה הדרך ממגוון משתנים, לרבות מנסיבותיו וממאפייניו האישיים של המלש"ב (למשל, אם הוא נדרש להשלמת מסמכים רפואיים; לביצוען של בדיקות רפואיות; אם הוא מבקש לדחות את מועד התייצבותו מטעמים אישיים וכיו"ב), וכן מסיבות מקצועיות הקשורות לעבודת לשכות הגיוס עצמן (למשל, מידת העומס עליהן, זמינות רופאים וקב"נים, וכיו"ב).

42. יודגש, כי הליך הגיוס המתואר לעיל, עוצב, בין היתר, בראי פסיקות בתי הדין הצבאיים שניתנו לאורך השנים בעניין זה. כך, בהתאם לפסיקה, סמכות הפוקד להורות על גיוס מלש"ב בצו 12 היא קיצונית וחריגה, משום שהיא מאפשרת לרשויות הגיוס להפוך מלש"ב לחייל בלי שנקבע כושרו לשירות. בהתאם, נקבע כי יש להפעילה במקרים מיוחדים, ולא באופן שגרתי. משכך היא נקבעה כסמכות שברשות, ש"הפעלתה כרוכה בשיקול-דעת" (רע"פ 1057/99 **יוחייב נ' התצ"ר** פ"ד נג(3) 365, 379 (1999)). עוד נקבע, כי "חובה על גורמי הגיוס לנקוט מאמץ ולפעול בשקידה ראויה ובאחריות, לאיתור המיועד לשירות ביטחון ולזמנו לבדיקות השונות לקביעת כושרו לשרת בצבא. בהמשך, על הפוקד להפעיל שיקול דעת פרטני, ביחס לכל מקרה ומקרה, ולהורות על גיוסו של המיועד לשירות על פי סעיף 12 לחוק שירות ביטחון, רק לאחר שנחה דעתו, כי פעלו די כדי להביאו להתייצבותו בלשכת הגיוס" (ע"מ 75/17 **טור' נחמני נ' התצ"ר** (30.10.17)).

ג.2. צווי ההתייצבות שנשלחו לבני הציבור החרדי והפעולות הננקטות לעניין זה מאז פסק הדין בבג"ץ 6198/23

43. כאמור לעיל, ביום 25.6.24 קבע בית המשפט הנכבד כי אין "בסיס חוקי להימנעות מגיוסם של תלמידי הישיבות" וכי "על המדינה לפעול לאכיפת חוק שירות ביטחון על תלמידי הישיבות" (פסי 44 לפסק הדין בבג"ץ 6198/23). בהתאם, החל משנת הגיוס 2024, בכל הנוגע למלש"בים שעל-פי דין הגיע מועד קריאתם לצו ראשון (ככלל, מיועדים שהגיעו לגיל 16.5), **רשויות הצבא נוהגות בבני הציבור החרדי כפי שהן נוהגות באוכלוסייה הכללית**, קרי, נשלחים אליהם צווים לביצוע הליכי רישום ובדיקה (הליכי "צו ראשון"), **ככל מיועד אחר לשירות ביטחון**, והם נדרשים לעבור את כלל הליכי הבדיקה והרישום המלאים הנוהגים ביחס לכלל האוכלוסייה; ובהמשך לכך נשלחים אליהם צווי התייצבות לשירות ביטחון. זאת – בשונה מן המצב שנהג בתקופת תוקפו של פרק ג'1 לחוק, שבו בני הציבור החרדי זומנו לביצוע צו ראשון מותאם, שעיקרו בהליכי בדיקה ורישום מקוצרים, והצהרה כי הם מתכוונים להמשיך בלימודיהם התורניים עם הגיעם לגיל 18, ולכן היו בגדר "מיועדים למעמד בני ישיבות". הליכים אלה אינם מתקיימים עוד.

44. בשים לב להיקף האדיר של מלש"בים שהצטבר לאורך תקופת תוקפו של פרק ג'1 לחוק, אשר קיבלו דחיית שירות מכוחו או שגיוסם הוקפא בהתאם להחלטת הממשלה 682 (כ-80 אלף מלש"בים), ובהתחשב במשאבים העומדים לרשות הצבא לצורך מיון, קליטה וגיוס – הוחלט לפעול לגיוסם באופן הדרגתי.

45. בתוך כך, במסגרת ההליך בבג"ץ 6198/23, עדכנו המשיבים, ביחס לשנת הגיוס 2024, כי בוצעה בצה"ל עבודה מטה, שממנה עלה כי בהתאם למשאבים הקיימים ברשותו, צה"ל יוכל לקלוט בשנת הגיוס האמורה כ-3,000 חיילים מקרב בני הציבור החרדי, נוסף על כ-1,800 חרדים שמתגייסים לצה"ל מדי שנה בממוצע (סה"כ – 4,800). הערכה זו בוצעה תוך שקלול של ההתאמות הנדרשות והמשאבים הנצרכים בכלל שרשרת הטיפול במלש"ב ובמשרת החרדי, בתהליכי הגיוס השונים ובשירות עצמו, ובהתאם לחלופות אפשריות באשר למידת שיתוף הפעולה של המלש"בים מאותה אוכלוסייה של כ-80,000 בני הציבור החרדי. זאת בשים לב לכך שלצה"ל אין מידע מבוסס ורב שנים באשר להתנהגות האוכלוסייה, בוודאי כאשר מדובר בתהליך **שלא בוצע מזה עשרות שנים**, ומתקיים באווירה ציבורית מאתגרת, כפי שכבר פורט לעיל. בית המשפט הנכבד התייחס לעניין זה בפסק-דינו, כדלקמן:

"המדינה עדכנה במסגרת הדיון כי המספר שבו נקבה ביחס למתגייסים בשנת הגיוס הקרובה מקרב תלמידי הישיבות (3,000 מתגייסים) הוא מספר מינימלי התחלתי, וכי מערכת הביטחון וצה"ל מחויבים לפעול כבר עתה להגדלת מספר זה. עוד הודגש כי מספר מתגייסים זה הוא בנוסף למספר המתגייסים שנרשם מקרב הציבור החרדי בשנים האחרונות (בממוצע, 1,800 מתגייסים בשנה)" (פס' 42).

בפסק הדין הודגש, כי 4,800 הוא מספר מינימאלי, שהיה רלוונטי לשנת הגיוס 2024, וכי מערכת הביטחון מחויבת לפעול להגדלתו, כדי להגדיל את היקף המגויסים, באופן המשקף את צרכי הצבא ואת עקרון השוויון, והכול בשים לב למכלול הנסיבות הרלוונטיות לעניין.

46. בהתאם לכך, ולצורך מימוש חובת הגיוס של בני הציבור החרדי באופן הדרגתי, גובשה בידי מערכת הביטחון תוכנית לטיוב מימוש החובה האמורה בשנת הגיוס 2024. זאת, בשים לב לשיקולים מקצועיים בדבר היקף המלש"בים שרשויות הגיוס היו מסוגלות לקלוט בפרק זמן נתון, ובהמשך, בעניינה של אוכלוסיית בני הציבור החרדי, גם בדבר היקף תהליכי אי-שיתוף הפעולה שבהם רשויות הגיוס מסוגלות לטפל, כפי שעלה מתהליכי הלמידה והפקת הלקחים לאורך שנת הגיוס 2024 (שלבי התהליך פורטו לעיל).

התוכנית האמורה נבנתה מלכתחילה, לשם ההתאמה המקצועית ויצירת שפה משותפת ביחס לפרקי הזמן הנהוגים בעיקר תהליכי הגיוס, על בסיס חלוקה של שנת הגיוס 2024 לשלושה שלישונים, שבמהלכם זומנו מלש"בים שגיוסם נדחה מכוח הוראות פרק ג'1 לחוק שירות ביטחון, לפני פקיעת תוקפו, או הוקפא בהתאם להחלטת ממשלה 682, להשלמת הליכי צו ראשון: **שלישון א'** – מיולי 2024 עד אוקטובר 2024; **שלישון ב'** – מנובמבר 2024 עד פברואר 2025; **שלישון ג'** – ממרץ 2025 עד יוני 2025. בשלישון א' הוצאו 3,001 צוים; בשלישון ב' הוצאו 7,014 צוים; ובשלישון ג' הוצאו 14,000 צוים. **סך הכול הוצאו למלש"בים מקרב האוכלוסייה האמורה 24,015 צווי התייצבות להליכי רישום ובדיקה, בשנת הגיוס 2024**, שחלה כאמור מחודש יולי 2024 ועד לחודש יוני 2025.

יצוין כי במעלה הדרך, ופרט בתום כל שלישון, ערכו גורמי המקצוע בצה"ל תהליך לימוד והפקת לקחים סדור, לשם טיוב וייעול המשך התהליך מול האוכלוסייה האמורה. טיוב וייעול התהליך נועד, בין היתר, להגדלה הדרגתית של היקף הצווים המוצאים בכל שלישון, לאחר שבוצע ניתוח נתוני ההתייצבות בתום כל שלישון, ובשים לב לקריטריונים המקצועיים שרשויות הגיוס לוקחות בחשבון בתכנון היקפי ההתייצבות היומיים; ביצוע מהלכים לשינוי שיטת ההתייצבות בלשכת הגיוס, למען צמצום החיכוך בין המפגינים בשערי הלשכה, לבין המלש"בים המבקשים להתייצב; ביצוע התאמות בתהליך הוצאת הצווים (כמפורט בהמשך); הקמת מסגרות מותאמות חדשות, ועוד. יודגש, כי היקף הזימונים המשתנה בין פעימה אחת לרעותה תוכנן לכתחילה להיות נושא להחלטה לקראת כל שלישון וזאת בהתאם להתנהגות הנלמדת של המלש"בים ביחס לזימונים שנשלחו אליהם. הנה כי כן, מרגע שניכר היה כי שיתוף הפעולה אינו מספק, וכי בשל כך לשכות הגיוס אינן ממצות את כלל יכולותיהן, הוגדל היקף הזימונים שנשלחו.

47. נכון ליום 6.7.25, מתוך 24,015 הצווים שהוצאו בשנת הגיוס 2024, 1,539 מלש"בים התייצבו, מתוכם 822 השלימו את הליכי הצו הראשון, והיתר מצויים בשלבים שונים במסגרת התהליך. סך הכול, 422 מלש"בים חוילו (מתוכם 98 ליעדי לחימה), ולעוד 244 מלש"בים נקבע מועד גיוס. יתר המלש"בים שסיימו הליכי צו ראשון אך טרם חוילו, מצויים בסטאטוסים שונים במסגרת התהליך, הנוגעים להשלמת מסמכים, בדיקות שונות או תהליכי מיון, שלאחריהם ניתן יהיה להמשיך התהליך ביחס אליהם. יצוין כי סך הכל 119 מלש"בים מתוך 24,015 המלש"בים שנשלחו אליהם צווים, קיבלו פטור אישי מטעמים שונים (כשירות רפואית, רישום פלילי ועוד).

נוסף על כך, ל-3,732 מהמלש"בים מקרב בני הציבור החרדי שזומנו במסגרת 24,015 הצווים שהוצאו בשנת הגיוס 2024, ואשר לא שיתפו פעולה עם רשויות הגיוס ולא השלימו את הליכי הצו הראשון – נשלחו צווי גיוס לפי סעיף 12, המאפשר לגייס את המלש"ב לשירות על אף שכושרו הרפואי טרם נקבע. מועדי ההתייצבות שנקבעו בצווים האמורים הגיעו, נכון ליום 6.7.25, ביחס ל-1,191 מלש"בים. נוסף על כך, נכון ליום 6.7.25, 1,309 מלש"בים הוכרזו כמשתמטים.

ביחס ליתר המלש"בים שטרם התייצבו להליכי הצו הראשון ושטרם הוצאו צווי 12 בעניינם, הצווים יצאו במועד התלוי במקרה הפרטני של כל מלש"ב ומלש"ב (למשל, אם מדובר במי שטרם חלף הזמן המינימאלי להוצאת צו 12 בעניינו; במי שטרם הושלמו הזימונים הנוספים או בדיקות שונות בעניינו; במי שטרם חלף פרק הזמן הנדרש למכתב ההתראה בעניינו; במי שקיבל אישור פרטני לדחות את מועד התייצבותו מטעמים שונים, כפי שנעשה גם ביחס לאוכלוסייה הכללית; ועוד סיבות שונות).

יתרה מכך, יצוין כי במהלך שנת גיוס 2024, נוסף על כ-24,000 הצווים שהוצאו להתייצבות להליכי צו ראשון, הוצאו 2,080 צווי גיוס לפי סעיף 13 לחוק, למלש"בים בני הציבור החרדי שכבר השלימו במועד מוקדם יותר את כלל התהליכים הנדרשים לטובת גיוסם לצה"ל.

מתוך 2,080 צווי גיוס אלה, 355 מלש"בים כבר חולו, מתוכם 37 ליעדי לחימה; 948 מהם הוכרזו כמשתמטים; וביחס ליתר, שמועד גיוסם בצו כבר חלף, מתקיימים תהליכי הכרזת השתמטות.

[לשלמות התמונה, יוער כי חלק מהצווים שנשלחו בשני השלישונים הראשונים של שנת הגיוס 2024, נשלחו בהתאם לתבחינים שלאורם קבעה בשעתו מערכת הביטחון את סדר העדיפויות להוצאת צווי הקריאה לביצוע הליכי צו ראשון משלימים, ובהמשך גם לגיוס לשירות ביטחון. עוד יוער, כי בנוגע לצווים שנשלחו בהתאם לתבחינים האמורים, הוגשה עתירה לבית המשפט הנכבד, אשר בהתאם להחלטת בית המשפט נקבעה לדיון, בנפרד מהעתירות דנן, ליום 11.9.25 (בג"ץ 34177-02-25 אמת ליעקב בישראל נ' שר הביטחון)]. יודגש כי כבר בשלישון השלישי של שנת הגיוס 2024 החליט צה"ל להפסיק את השימוש בתבחינים, וממילא לאור העובדה כי הוחלט כאמור וכפי שיפורט גם להלן, לפעול להוצאת צווי התייצבות לכלל חייבי הגיוס בני המגזר החרדי – ושליחת הצווים הושלמה במהלך חודש יולי 2025 – התייתר השימוש בתבחינים.

48. אשר לשנת הגיוס 2025, יוזכר כי ביום 6.5.25 הנחה הרמטכ"ל את אגף כוח האדם בצה"ל להציג בהקדם תוכנית מפורטת להגדלה משמעותית של היקף הצווים שנשלחים למלש"בים בני הציבור החרדי; וכן להגברת האכיפה נגד משתמטים משירות צבאי מקרב כלל האוכלוסייה.

בהמשך לכך הנחה הרמטכ"ל, כפי שצוין לעיל, כי במהלך חודש יולי 2025 יישלחו צווי התייצבות להליכי רישום ובדיקה לכלל אוכלוסיית בני הציבור החרדי שחל עליהם בזמנו ההסדר שהיה קבוע בפרק ג'1 לחוק או שגיוסם הוקפא מכוח החלטת הממשלה 682, ואשר טרם נשלחו להם צווי התייצבות. בהמשך לכך נבקש לעדכן, כי הנחיית הרמטכ"ל קוימה במלואה ועל-פי הנחייתו הושלמה שליחת הצווים לכלל האוכלוסייה האמורה, ובתוך כך בחודש יולי 2025 נשלחו 54,000 צווים. יובהר, כי מועדי ההתייצבות בצווים נפרשים לאורך כל שנת הגיוס, בפריסה מאוזנת על פני ימי העבודה, וביצועם יתחלק בין כלל לשכות הגיוס בארץ. משמעות הדברים היא כי לא נותרו חייבי גיוס בני האוכלוסייה החרדית אשר לא קיבלו צווים כדן, ומשכך ראשה הראשון של העתירה – התייתר.

ג.2.ג. קיצור "תהליך הגיוס"

49. כאמור לעיל, בהתאם להנחיית הרמטכ"ל, עד לסוף חודש יולי 2025 נשלחו צווי התייצבות להליכי רישום ובדיקה לכל יתרת אוכלוסיית בני הציבור החרדי שחל עליהם בזמנו ההסדר שהיה קבוע בפרק ג'1 לחוק או שגיוסם הוקפא מכוח החלטת הממשלה 682 וטרם קיבלו צו התייצבות, המונה כ-54,000 מלש"בים. מועדי ההתייצבות בצווים נפרשים לאורך כל שנת הגיוס 2025. מהלך זה, של שליחת עשרות אלפי צווים, נוסף על הצווים שנשלחים ככלל למחזורי הגיוס השנתיים, מחייב הגדלה משמעותית של המשאבים העומדים לרשות יחידת מיטב האמונה על הליך הקריאה של מלש"בים לשירות ביטחון.

הניסיון שנצבר מנתוני ההתייצבות הדלים בשנת גיוס 2024, בצד היקפי הצווים שהוצאו, מלמדים כי תיתכן עלייה משמעותית בהיקפי המקרים אשר יחייבו נקיטת פעולות שתכליתן להביא לגיוסם של כלל המועמדים לשירות באופן שוויוני – בדגש על הוצאת צו 12 והכרזה כמשתמט. בהתאם, הוחלט על קיצור התהליך שמתואר לעיל, ביחס לצווים שניתנו בשנת הגיוס הנוכחית. כפי שיוסבר, קיצור זה עודנו מגלם שקידה ראויה על ביצוע הבדיקות הנדרשות על-פי דין ולצורך עמידה בהוראותיו, אך כזו המותאמת לנסיבות שנוצרו.

כך, לאחר עבודת מטה שבוצעה במיטב, הגיעו הגורמים המקצועיים לכלל מסקנה כי לשם הוצאת כלל הצווים להתייצבות במהלך שנת גיוס אחת, נדרש לבצע התאמות משמעותיות. התאמות אלה יאפשרו את הטיפול בהיקפי המקרים, שצפויים להיות משמעותיים, ואשר יחייבו את הגברת קצב הוצאת צווי ה-12 וההכרזות על השתמטות בטווח הזמן הקרוב. בתוך כך הוחלט לבטל את ביצוען של כלל הבדיקות הנוהגות כיום במסגרת תהליך אי-שיתוף פעולה, כפי שפורטו לעיל, למעט בדיקות המתחייבות בהתאם לדין או שנועדו לאפשר עמידה בהוראות הדין. זאת, באופן שעודנו מגלם שקידה ראויה לבחינת כל מקרה פרטני טרם שימוש בסמכויות הנתונות לגורמי צה"ל, אך כזו המותאמת לנסיבות שנוצרו. יובהר, כי שינוי זה יחול ביחס לכלל האוכלוסייה, ונדרש לשם אכיפת הגיוס השוויוני לצה"ל. להלן נעמוד על עיקרי ההתאמות האמורות.

ראשית, לצו הזימון הראשון שישלח לכתובתם הרשומה של המלש"בים במשרד הפנים, יצורף מכתב מטעם לשכת הגיוס, שבו תודגש חובתו של הפרט לעדכן את רשויות הצבא בכל מקרה של שינוי כתובת מצידו. זאת, כדי להעביר אל המלש"ב עצמו את הנתל הנוגע לעדכניות כתובת המגורים שלו, ולקצר את הזמן הממושך הכרוך בבדיקת כתובותיהם של עשרות אלפי מלש"בים במסוף משרד הפנים הממוקם ביחידת מיטב, כפי שנעשה כיום עובר לשליחת כל זימון, מכתב התראה וצו 12. לצד זאת יובהר, כי תהליך בדיקה של כתובות ימשיך להתבצע עובר להוצאת כל זימון ראשון להתייצבות; וגם בכל מצב שבו יחלוף פרק זמן משמעותי ממועד הוצאת הזימון הראשון ועד למועד שנקבע להתייצבות מכוחו, על-מנת לוודא כי יתרת הזימונים וצו הגיוס מכוח סעיף 12 נשלחים לכתובת עדכנית (שכן כאמור, מועדי ההתייצבות אשר יחולו מכוח 54,000 הצווים שנשלחו בחודש יולי, נפרשים על-פני כל שנת הגיוס). בדיקה זו תתווסף, כאמור, על עדכון הפרט בדבר חובתו לעדכן את רשויות הגיוס אודות כתובתו.

בהמשך, מלש"ב שלא יתייצב במועד המפורט בצו, יזומן בצו נוסף למועד התייצבות שני (בהתראה של 14 יום). מלש"ב שלא יתייצב גם לזימון השני, יזומן בצו נוסף למועד התייצבות שלישי (בהתראה של 14 יום). אם המלש"ב לא יתייצב גם לזימון זה, יישלח אליו מכתב התראה כאמור לעיל, אך הפעם, בשונה מהתהליך שבוצע עד כה, ללא בדיקות נוספות וכן ללא שיחות לאיתור המלש"ב (לרבות שיחות לבני משפחתו), שהתבצעו במסגרת התהליך שנהג עד כה. לצד מכתב התראה זה, תופעל מערכת חיוג טלפוני אוטומטי ("חייגן"), ובה יושמעו עיקרי תוכן ההתראה האמורה, וזאת חלף השיחות הטלפוניות שבוצעו עד כה על-ידי נציגי מיטב.

אם גם לאחר משלוח מכתב ההתראה לא התייצב המלש"ב, הרי שלאחר 30 ימים **יוצא בעניינו צו 12 שיישלח בדואר רשום**, היוצר חזקת מודעות חלוטה בהתאם להוראות סעיף 55(ה)(2) לחוק. לאחר מכן, תועבר למלש"ב הודעה טלפונית נוספת באמצעות ה"חייגן", הפעם בעניין קיומו של צו הגיוס ומועד ההתייצבות מכוחו. הן חזקת הדואר הרשום והן השימוש ב"חייגן" נועדו לסייע בביסוס מודעות המלש"ב לקיומו של צו בעניינו ולמועד ההתייצבות מכוחו.

בהמשך, מלש"ב שלא יתייצב לגיוס במועד הקבוע בצו ה-12 (שייקבע עם הגעת המלש"ב לגיל יוצא-צבא, ולכל הפחות 45 ימים לאחר מועד שליחת הצו), **יקבל הודעה בחייגן** בדבר השלכות אי התייצבותו לגיוס במועד, **חלף שיחות הטלפון** המבוצעות כיום בשלב זה; ובשלב שלאחר מכן **יוכרז כמשתמט משירות צבאי**.

בשונה מהתהליך הנוהג כיום, עובר להוצאת צו 12 ולהכרזה על השתמטות, **לא תבוצענה בדיקות שאינן מתחייבות על-פי הדין**, ובתוך כך בדיקות הנוגעות למעמדו האישי של המלש"ב, לשחייתו בישראל, או בדיקות נוספות המשליכות על האפשרות לגייסו. חלף זאת יבוצעו אך הבדיקות הנדרשות בהתאם להוראות הדין, תוך התאמה של נהלי לשכת גיוס לבדיקות אלה.

למען הסר ספק, יובהר כי קיצור תהליך אי-שיתוף הפעולה המתואר לעיל יחול באופן שוויוני על כלל אוכלוסיית המלש"בים במדינת ישראל, ולא רק ביחס למלש"בים בני הציבור החרדי. עוד יובהר, כי קיצור התהליך נשקל בכובד ראש, בשים לב להשלכות המשמעותיות שעלולות להיות כרוכות בויתור על הבדיקות שבוצעו במסגרתו עד היום, גם ביחס לפרטים אשר שיתפו פעולה בתהליך גיוסם לצה"ל. אל מול השלכות אלו, ניצב הצורך בהתמודדות יעילה ואפקטיבית עם תופעה של אי התייצבות המונית לגיוס, בייחוד במציאות שבה חובת הגיוס ידועה לכל אזרח במדינת ישראל, ובפרט בשעת מלחמה מרובת החזיתות המתנהלת כבר למעלה מ-21 חודשים, המחייבת תוספת משמעותית של כוח אדם לשורות הצבא.

52. בהתאם לבדיקת גורמי המקצוע בצה"ל, לאחר ביצוע ההתאמות והשמטת הבדיקות שנערכות במעבר בין שלב לשלב במדרג הזימונים המפורט לעיל, ההערכה היא כי משך הזמן הכולל החל ממועד הוצאת הצו הראשון ועד להכרזת ההשתמטות צפוי להתקצר באופן משמעותי בהשוואה לפרק הזמן שלקח תהליך ההכרזה עד כה. יובהר, כי פרקי הזמן המינימליים שנקבעו במדיניות הצבא לצורך מתן התראה מספקת בין זימון לזימון, ייוותרו ללא שינוי, גם במסגרת התהליך המקוצר; ואולם קיצור כלל הבדיקות שהיו שזורות עד כה בתהליך, ובוצעו עובר להוצאת מכתב התראה, צו 12 והכרזת השתמטות, הוא אשר צפוי לקצר את משכי הזמן של התהליך. בכל הנוגע לאוכלוסיית בני הציבור החרדי שחל עליהם בזמנו ההסדר שהיה קבוע בפרק ג'1 לחוק או שגיוסם הוקפא מכוח החלטת הממשלה 682, העריכו גורמי המקצוע כי אילולא ביצוע ההתאמות האמורות, בהינתן הוצאת עשרות אלפי צוים, ובראי הנסיבות שתוארו לעיל, משך הזמן הממוצע לטיפול היה צפוי להיות ארוך באופן משמעותי ואף היה צפוי להגיע למספר שנים.

53. בטרם סיומו של פרק זה, יוזכר כי ביום 19.12.24 פורסם ברשומות "צו פוקד כללי" בחתימת מפקדת מיטב בהתאם לסעיף 55(א) לחוק שירות ביטחון, אשר קורא לכלל המלש"בים בטווח הגילאים הרלוונטי להתייצב להליכי בדיקה ורישום, ולכל יוצאי הצבא בטווח הגילאים הרלוונטי להתייצב לשירות ביטחון.

למעשה, הצו אשר פורסם ברשומות, מטיל חובת גיוס על המלש"ב גם במקרה שבו נפל פגם בצו האישי שנשלח אליו או שהצו האישי שיצא לא הובא לידיעתו האישי כנדרש. למעשה, צו הפוקד הכללי שחל בתקופה הרלוונטית מספק מעין "רשת ביטחון" המבססת את חובת השירות, ופרסומו ברשומות מבסס את מודעות הפרט לחובות המנויות בו.

54. צו מסוג זה חל ביחס לאוכלוסייה הכללית, ובכלל זאת גם ביחס לאוכלוסיית תלמידי הישיבות שלא קיבלו פטור משירות והם מחויבים כיום בגיוס לפי חוק שירות ביטחון; ואולם הוא אינו תחליף למסלול הגיוס האישי, שאליו מחויבות רשויות הגיוס בהתאם לחוק.

ג.2.ד. הפעולות שננקטות לאכיפה של צווי הגיוס שנזכרו לעיל

55. בפתחו של תת-פרק זה יובהר, כי כלי האכיפה המרכזי המסור לרשויות הצבא בהתאם לדין הוא נקיטה בהליך של דין משמעותי או פלילי כלפי אדם שהפר את חובת ההתייצבות לגיוס. בהתאם לסעיף 35 לחוק, בהגיע המועד הנקוב בצו 12, שהוא הלכה למעשה "מועד החיול", חל על הפרט נושא הצו חוק השיפוט הצבאי והוא מבצע באי התייצבותו, עבירה של היעדר מן השירות שלא ברשות לפי סעיפים 92 או 94 לחוק זה, לפי העניין; בגין כך, מוסמכת המשטרה הצבאית לעצרו. עובר למועד זה, משטרת ישראל מוסמכת לבצע מעצר, בהתאם להוראות סעיף 52(א) לחוק. כלי אכיפה מרכזי נוסף הוא מניעת יציאה מן הארץ, בהתאם לסמכות שר הביטחון הקבועה בסעיף 43 לחוק, אשר הואצלה לפוקד.

56. לשם מימוש סמכות ביצוע המעצר וסמכות מניעת היציאה מהארץ, רשויות הצבא מעבירות למשטרת ישראל ולרשות האוכלוסין וההגירה את פרטיהם של מלש"בים המסרבים לשתף פעולה עם רשויות הגיוס שיצא בעניינם צו 12, כמתואר לעיל.

נוסף על האמור, המשטרה הצבאית מקיימת מבצעי מעצר יזומים כלפי מי שהוכרזו כמשתמטים. כך, בעת שגרה, מתקיימים מדי שנה מספר מבצעי מעצר, שבמסגרתם שוטרי הבילוש של המשטרה הצבאית מבצעים פעולות אכיפה כלפי עריקים ומשתמטים משירות צבאי, לצורך הבאתם למעצר, לטובת קביעת כשירותם הרפואית (למי שטרם נקבעה בעניינו), חקירתם באזהרה במקרים המתאימים, והסדרת מעמדם. זאת, לצד פעולות אכיפה שוטפות שנעשות לאורך כל השנה.

עם זאת, החל מפרוץ מלחמת "חרבות ברזל", משאבי חיל המשטרה הצבאית, ובתוך כך גם כוחות השיטור והבילוש, הוסטו לטובת משימות הנוגעות למצב הביטחוני כגון משימות כליאת אויב, ובהתאם, נפח מבצעי המעצרים היזומים צומצם משמעותית.

57. אשר לאכיפת המגבלה על היציאה מן הארץ, יצוין כי נציגי רשויות הגיוס והמשטרה הצבאית מוצבים דרך קבע בנמל התעופה בן-גוריון (במעברי הגבול האחרים, הטיפול של נציגים אלה נעשה "מרחוק" באמצעות יצירת קשר טלפוני). כאשר מתקבלת אינדיקציה במעמד ביקורת הגבולות, כי המבקש לצאת מן הארץ הוא מלש"ב או יוצא-צבא המפר את חובתו להסדרת מעמדו מול רשויות הגיוס, גורמי ביקורת הגבולות מעכבים את המלש"ב, ומביאים אותו לפני נציגי צה"ל השוהים במקום (או בהתייעצות טלפונית כאשר נציגי צה"ל אינם במקום). במעמד זה, עניינו של המלש"ב מובא לפני פוקד מוסמך לצורך קבלת החלטה לעניין המשך הטיפול בו. אם הפוקד לא קיבל החלטה חריגה לאפשר את יציאת העריק או המשתמט מהארץ או להימנע ממעצרו, נקראים השוטרים הצבאיים למקום לצורך ביצוע המעצר ולהבאתו לבית המעצר הרלוונטי בצה"ל, לצורך חיולו והעמדתו לדין משמעתי או לדין פלילי, בהתאם למכלול נסיבות המקרה.

במסגרת ההיערכות לגידול במספר מקרי מניעת היציאה מן הארץ, הוחלט בצה"ל על שינוי אופן הבחינה הפרטנית בעניינו של כל מעוכב בביקורת הגבולות שהוא משתמט משירות צבאי. כך, גובשו עקרונות להתוויית אופן הפעלת שיקול הדעת לעניין ביצוע מעצרים ופעולות אחרות במעברי הגבול. על-פי עקרונות אלה, כל מי שהוכרז כמשתמט, ומתקבלת בעניינו אינדיקציה בביקורת הגבולות, ייעצר במקום ויועבר לידי רשויות הצבא לצורך מיצוי הדין עימו. בהתאם לשינוי האמור, רק במקרים חריגים, בהתאם לשיקול דעתו של הפוקד, ניתן יהיה לאשר לאדם שהשתמט יציאה מהארץ. לצד זאת, ביחס למי שיצא בעניינו צו 12 אך טרם הוכרז כמשתמט – ברירת המחדל היא כי הפוקד נדרש לעניינו באופן פרטני, ומקבל החלטה אד-הוק בנוגע ליציאתו מהארץ ולהמשך מעצרו.

58. יצוין, כי החל מחודש ינואר 2025 ועד ליום 6.7.25, בוצעו 302 עיכובים במעברי הגבול השונים ביחס למלש"בים שהוצא בעניינם צו 12 ולמשתמטים, מתוכם 118 נעצרו, מ-84 נמנעה יציאה מהארץ וליתר אושרה יציאה מהארץ או כניסה אליה מסיבות שונות.

59. כאמור לעיל, בהתאם להנחיית הרמטכ"ל, גובשה בצה"ל תוכנית להגברת מאמצי האכיפה מול משתמטים משירות צבאי מכלל האוכלוסייה.

במסגרת זו, טויבו ממשקי העבודה של רשויות צה"ל עם רשות האוכלוסין וההגירה לטובת שיפור אכיפת מגבלת היציאה מן הארץ בשלב ביקורת הגבולות ומספר צוותי הבילוש הממוקמים בנתב"ג בכל רגע נתון, שולש. כמו כן הוצבו צוותים כוננים של שוטרים צבאיים שיוכלו לתת מענה לקריאות מצד רשות האוכלוסין וההגירה בכל מקום בארץ, כדי לספק מענה מיטבי להיקף המעצרים הצפוי.

נוסף על כך, במסגרת התוכנית שגובשה, אשר מיושמת בשטח בימים אלו, צה"ל הקצה משאבים ייעודיים שמטרתם תגבור כוחות הבילוש של המשטרה הצבאית האמונים על ביצוע מבצעי המעצר היזומים. תגבור זה, מאפשר לכוחות המשטרה הצבאית להגדיל באופן משמעותי את נפח פעולות האכיפה המבוצעות בשגרה. יתרה מכך, כדי לשפר את ההתמודדות עם היקף העצורים הצפוי, הוקצו משאבים נוספים לטובת הרחבת מקומות הכליאה בבסיסי הכליאה הצבאיים הקיימים, והכשרת מדריכי כליאה נוספים. נוסף על כך, חיל המשטרה הצבאית הקים דסק מודיעין ייעודי עבור אוכלוסיית העריקים והמשתמטים, למטרת טיוב וייעול מבצעי האכיפה הקיימים בדרכים חדשות, חכמות ומדויקות.

יודגש, כי ביצוע פעולות מעצר כלפי עריקים ומשתמטים בסביבה אזרחית, מלווה באתגרים רבים, ועלול להוביל להפרות סדר המוניות, חסימות צירים והפגנות. משכך, כל פעולה כזאת, מחייבת תיאום מראש עם משטרת ישראל. לכן, נערך תיאום מקדים של פעילויות המעצר המבוצעות בסביבה אזרחית.

כמו כן, טויבו ממשקי העבודה של רשויות צה"ל עם משטרת ישראל, לרבות לעניין תיאום פעילויות המעצרים היזומים; דרכי הדיווח והעיכוב במקרים שבהם במהלך פעולת אכיפה של משטרת ישראל, או במהלך בדיקת מסוף, עולה אינדיקציה במערכת כי הפרט הרלוונטי הוא עריק או משתמט משירות צבאי; ודרכי קבלת המידע ממשטרת ישראל בעניין יעדי המעצר.

60. נוסף על כך, כחלק בלתי נפרד מהגברת האכיפה ולנוכח הצרכים העדכניים של צה"ל בכוח אדם, צה"ל גיבש בחודשים האחרונים תוכנית שמטרתה **עידוד גיוס מרצון** של מי שהשתמט מחובת גיוסו, ורוצה לשרת בצה"ל שירות אפקטיבי. במסגרת התוכנית, צה"ל יאפשר, **לתקופה קצובה ומוגבלת**, למי שהשתמט מחובת גיוסו, להירשם לתוכנית, שבמסגרתה יזומן במועדים שייקבעו לכך, לצורך השלמת הליכים ותחילת שירות מיידי בצה"ל, ללא מעצר, תוך התחייבות לשרת בפועל שירות תקין. לנרשמים שיתייצבו במועד, יוצע לחתום על "הסדר הקפאה", שבמסגרתו יוגש נגדם כתב אישום, ואם הם יעמדו בתנאי ההסדר במלואם, יומרו סעיפי כתב האישום שהוגש, באישומים שאינם נושאים רישום פלילי. יובהר, כי כל ניסיון לניצול לרעה של ההסדר האמור, ייתפס כאי-עמידה בתנאיו, ויוביל למעצר, ולהמשך טיפול במסגרת ההליך הפלילי הרגיל. תוכנית זו אושרה על-ידי הגורמים המוסמכים בצבא. מאחר שהוצאתה לפועל דורשת ריכוז מאמץ הכרוך בהשקעת משאבים גבוהה של גופים רבים בצה"ל, היא מתוכננת לצאת לפועל עד לסוף שנת 2025 בתקופות רלוונטיות, בשים לב ליתר מועדי הגיוסים לצה"ל.

ג. סמכויות של גורמים שונים ברשות המבצעת שיש בהן כדי להשליך על מערך התמריצים לגיוס

61. כפי שצוין לעיל, הדין הקיים מקנה לגורמים בצה"ל, למשטרת ישראל, ולרשות האוכלוסין וההגירה – סמכויות מסוימות לטובת אכיפת צווי הגיוס.

לצד זאת יודגש, כי לעמדת כלל גורמי המקצוע שהשתתפו בדיוני המעקב, אין די בסמכויות האמורות לשם מילוי שורות הצבא בהתאם לצרכים הצבאיים העדכניים. על כן, יש חשיבות רבה להרחבת כלי האכיפה הקיימים, להוספת צעדי אכיפה אישיים כלפי משתמטים, וכן לשלילת הטבות ממשתמטים.

62. בעניין זה יצוין, כי לגורמים שונים ברשות המבצעת מוקנות בדין סמכויות, אשר יש בהן כדי להשליך על מערך התמריצים של מלש"בים בכל הנוגע לציות לצווי הגיוס שנשלחים אליהם.

יוזכר, כי בדיוני המעקב הציגו נציגי מערכת הביטחון, משרד האוצר ומשרד המשפטים הצעות לשיפור האכיפה ולהרחבת סל הסנקציות ושלילת הטבות אישיות שמעניקה המדינה, כאשר חלק מהן ניתן לקדם באופן מיידי, בין היתר, בהחלטת ממשלה או מינהל, ללא צורך בחקיקה. ההחלטה על כך מונחת אפוא בשלב זה לפתחו של הדרג המדיני.

63. בהקשר זה נציין כי ביום 4.3.25, פנתה היועצת המשפטית לממשלה לשר הביטחון בעניין זה; ובתוך כך הבהירה כי נדרש לקיים דיון דחוף בראשות שר הביטחון, כדלקמן:

"גורמי הביטחון שבו והבהירו, כי בעקבות מלחמת "חרבות ברזל" נדרשת הגדלה משמעותית של הסד"כ הסדיר, וכי גיוס בני הציבור החרדי הוא צורך ביטחוני חיוני. נתוני הגיוס לשנה הנוכחית, כפי שנמסרו, רחוקים מלהלום את צרכי הצבא, את היעדים שנקבעו והוצגו בבג"ץ, ואת ערך השוויון. הצורך בהגדלת היקף המתגייסים לשירות סדיר מתגבר שעה שהממשלה מקדמת במקביל צעדים שמשמעותם הגדלת הנטל על ציבור המשרתים. כך, החלטת הממשלה מיום 3.3.25 על גיוס 400,000 חיילי מילואים בצו 8 לשלושה חודשים נוספים במידת הצורך.

לעמדת כלל גורמי המקצוע והמשפט, הגברת צעדי אכיפה אישיים, לרבות שלילת הטבות כלפי משתמטים והרחבת סל הסנקציות המינהליות והכלכליות כלפי הפרט, הם תנאי הכרחי למילוי שורות הצבא. בדיון הציגו נציגי מערכת הביטחון, האוצר והמשפטים הצעות לשיפור האכיפה ולסנקציות אישיות נוספות כלפי משתמטים, הצפויות להיות אפקטיביות, וכן נדונו ההיבטים המשפטיים העולים מכך.

חלק משמעותי מהן ניתן לקדם באופן מיידי, בין היתר, בהחלטת ממשלה או מינהל בלבד, ללא צורך בחקיקה. ההחלטה על כך נתונה בידי הדרג המדיני.

במצב דברים זה, כשר המופקד על הצבא מטעם הממשלה, נדרש כי תקיים דיון דחוף בעניין ברשותך, לצורך קבלת החלטות בראי צרכי הצבא והיעדים שהציגה המדינה לבג"ץ. אנו ערוכים להציע לך את כל אפשרויות האכיפה שבידי הדרג המדיני לקדם באופן מיידי". [ההדגשות במקור].

צילום מכתבה של היועצת המשפטית לממשלה אל שר הביטחון מיום 4.3.25 מצורף ומסומן מש/3.

64. בהמשך לכך, ביום 17.3.25 נשלח מכתבו של המשנה ליועצת המשפטית לממשלה (משפט ציבורי-מינהלי), אל היועצת המשפטית למערכת הביטחון.

במכתב זה נכללה התייחסות למכתבה של היועצת המשפטית לממשלה אל השר מיום 4.3.25, בנוגע לחשיבות הגלומה בכך שהשר יפעל לקבל החלטות מיידיות, בראי צורכי הצבא, לשיפור האכיפה ולהטלת סנקציות אישיות כלפי משתמטים, אשר אינן מחייבות חקיקה חדשה ושניתן לאמץ בהחלטות מינהל או ממשלה. במכתב נכללו דוגמאות לצעדים שונים שעלו בדיונים לעניין זה; והיועצת המשפטית למערכת הביטחון התבקשה להביא את הסוגייה פעם נוספת לפני שר הביטחון לצורך קידומה בדחיפות המתחייבת. נכון למועד זה, שר הביטחון והממשלה טרם קיימו דיון לבחינת האפשרויות להרחבת סל כלי האכיפה.

צילום מכתבו של המשנה ליועצת המשפטית לממשלה (משפט ציבורי-מינהלי) אל היועצת המשפטית למערכת הביטחון מיום 17.3.25 מצורף ומסומן מש/4.

65. עוד במסגרת דיוני המעקב התייחסו נציגי משרד האוצר לעקרונות המנחים להשגת אפקטיביות הסנקציות ושלילת ההטבות האישיות. בתוך כך, במכתב הממונה על התקציבים במשרד האוצר מיום 4.6.25 צוינו העקרונות הבאים: השפעה אפקטיבית על הכנסת משק הבית וצמצום ההסתמכות על סיוע ממשלתי; פוטנציאל השפעה על היקף רחב של משקי בית ופרטים; תחולת הסנקציות על פני פרק זמן ממושך; גיבוש מעטפת למניעת יצירת ערוצי מימון עוקפים.

כמו כן, במסגרת מכתב זה פורטו הטבות קונקרטיות, ששלילתן עולה בקנה אחד עם העקרונות שהוצגו לעיל, ואשר ניתן לשלול ללא צורך בתיקוני חקיקה. בתוך כך הוצגו ההטבות הבאות: הנחה בארנונה למגורים, סבסוד תשלומי הורים למסגרות חינוך משלימות, הטבות לנוסעי תחבורה ציבורית, סיוע בשכר דירה מתוקף מבחן הכנסה, סבסוד רכישת דירה, שכירות ארוכת טווח בשכר דירה מופחת, הלוואות משכנתה לזכאים. עוד פורט כי שלילת הטבות אלה צפויה להשפיע באופן ניכר על סלי ההכנסות וההוצאות של חלק ניכר מחייבי הגיוס, ולהביא לקיומו של מערך תמריצים אפקטיבי שצפוי להביא לאפקט משמעותי כבר בטווח הזמן המייד.

צילום מכתבו של הממונה על התקציבים במשרד האוצר מיום 4.6.25 מצורף ומסומן מש/5.

66. יצוין כי כיום תלויות ועומדות לפני בית המשפט הנכבד מספר עתירות שעניינן בהטבות כלכליות ותקצוב מטעם רשויות המדינה לבני הציבור החרדי שמפרים את חובת הגיוס:

א. **הנחה בדמי הביטוח הלאומי** – במסגרת בג"ץ 23375-01-25 **ישראל חופשית נ' המוסד לביטוח לאומי** ובג"ץ 62980-01-25 **התנועה למען איכות השלטון נ' המוסד לביטוח לאומי** מבקשות העותרות כי בית המשפט הנכבד יקבע ש"המוסד לביטוח לאומי אינו רשאי ליתן הנחה בדמי הביטוח הלאומי מכח סעיף 348(ה) לחוק הביטוח הלאומי [נוסח משולב], תשנ"ה-1995 לתלמידי מוסדות תורניים או ישיבות המפרים את חובת ההתייצבות לגיוס או שאין בידם פטור או דחייה משירות צבאי סדיר תקפים" (ראו רישת העתירה בבג"ץ 23375-01-25). העתירות קבועות לדיון ביום 8.9.25, וכן נקבע כי תגובת המשיבים להן תוגש עד 21 עובר למועד הדיון.

ב. **תוכנית מחיר למשתכן** – במסגרת בג"ץ 68083-02-25 **ישראל חופשית נ' שר הבינוי והשיכון** מבקשת העותרת מספר סעדים, שעניינם כי יקבע שחל איסור על המשיבים לאפשר את השתתפותם של מי שמשמטים מחובת הגיוס בתוכנית "מחיר למשתכן"; כי אצילת הסמכות בכל הנוגע ליישום תוכנית מחיר למשתכן מרשות מקרקעי ישראל למשרד השיכון אינה חוקית ובטלה, ובהתאם לכך, יבוטל נוהל "הנפקת זכאות בתוכנית מחיר למשתכן" של משרד הבינוי. בהתאם להחלטת בית המשפט הנכבד מיום 30.7.25, על משיבי המדינה להגיש תגובה מקדמית לעתירה עשרה ימים עובר למועד הדיון שייקבע.

ג. **עתירה נוספת, הוגשה בנוגע לשיבות תורניות ובהן תלמידי נוער חרדי מנותק** (להלן: נוח"ם) – במסגרת בג"ץ 27272-01-25 **ישראל חופשית נ' משרד הרווחה**. במסגרת עתירה זו התבקשו מספר סעדים, אשר עניינם, בתמצית, לאסור על המשיבים לתמוך בהשתתפותם של חייבי גיוס בשיבות עבור תלמידי נוח"ם; קביעת אמות מידה שוויוניות לחלוקת תקציבים למסגרות חוץ ביתיות לנוער וצעירים בסיכון; ביטול תקנה תקציבית מס' 23.11.65.155 אשר מכוחה מתוקצבות ישיבות נוח"ם, וכן הפסקת כלל ההתקשרויות עם ישיבות אלה באמצעות מכרז 2020/155. ביום 24.7.25 הוגשה תגובה מקדמית מטעם המדינה בעתירה זו. במסגרת התגובה נטען, בין היתר, כי בהתאם לקביעת בית המשפט הנכבד בעתירות הגיוס, החל משנת הלימודים הקרובה, תשפ"ו, מתחייבת הסדרה פרטנית של מעמדם של תלמידים חבי גיוס הלומדים בשיבות תורניות מול רשויות הצבא, ובכללם תלמידי נוח"ם, כתנאי להמשך מימון שהייתם בשיבות על ידי משרד הרווחה; זאת, בהתאם לקביעה בנוגע לפרק הזמן הדרוש לצורך השלמת ההיערכות להטמעת הדרישה להסדרת מעמד פרטנית.

ביום 28.7.25 התקיים דיון בעתירה בפני בית המשפט הנכבד; ובהמשך לכך ניתן בו ביום פסק דין בעתירה בו נקבע כדלקמן: ב"כ המשיבים הבהירה, כי בשנת הלימודים תשפ"ו, לא תמומן עוד שהיית צעירים בסיכון חייבי גיוס אשר לא הסדירו את מעמדם באופן פרטני מול רשויות צה"ל, במוסדות. זאת בהתאם לקביעה בנוגע לפרק הזמן הדרוש לצורך השלמת ההיערכות להטמעת הדרישה האמורה – הסדרת מעמד פרטנית, כתנאי להמשך מימון תלמידי נוח"ם חייבי הגיוס בשיבות. על רקע זה, ובהמלצתנו, הודיע ב"כ העותרת כי איננה עומדת עוד על עתירתה. העתירה נמחקת אפוא בזאת, ללא צו להוצאות, תוך שמירת זכויות לעתיד לבוא."

67. כאמור לעיל, בהתאם לסיכום דיון המעקב מיום 5.6.25, ביום 14.7.25 נעשתה פנייה נוספת של היועצת המשפטית לממשלה לראש הממשלה שבמסגרתה הובהר, כי על רקע פסק הדין בבג"ץ 6198/23, מוטלת על ממשלת ישראל חובת גיוס של כלל האזרחים הנחשבים לחרדים לפי אמות המידה שהיו קבועות בחוק; וכי חובה זו הפכה לצורך לאומי בטחוני דחוף על רקע המצב הביטחוני הנכחי, אשר הוביל להכבדה משמעותית ביותר של נטל השירות הצבאי, בדגש על מערך המילואים.

במצב דברים זה ועל רקע מספר המתגייסים מבני הציבור החרדי, אשר רחוק מלהלוים את צרכיה הביטחוניים של המדינה, הובהר כי נדרשת הנחייה ברורה של ראש הממשלה לכלל משרדי הממשלה הרלוונטיים, להציג בטווח הזמן המיידית תוכנית להגברת האכיפה, לרבות באמצעות החלטות ממשלה ומינהל, שהן האמצעי העומד לרשות הממשלה, אף ללא צורך בקידומה של חקיקה חדשה. למכתב צורפה חוות דעתו של הממונה על התקציבים במשרד האוצר מיום 4.6.25 לעיל.

צילום פניית היועצת המשפטית לממשלה לראש הממשלה מיום 14.7.25 מצורף ומסומן מש/6.

ג. עמדת המדינה

68. כפי שהובהר במסגרת כתבי בית הדין הקודמים שהוגשו מטעם המדינה, אלה הן נקודות המוצא לדיון שלפנינו:

(א) במצב החוקי הקיים, ובהתאם לפסק הדין בבג"ץ 6198/23, אין בסיס להמשך מתן פטור גורף לתלמידי הישיבות ולהבחנה בינם לבין יתר חייבי הגיוס.

(ב) במצב הדברים הנוכחי, קיים צורך בטחוני דחוף לאיוש נוסף של יחידות צה"ל בכוח אדם על-מנת למלא את השורות החסרות כתוצאה של השפעות המלחמה, לאפשר בניין כוח וגמישות בהפעלה למימוש כלל המשימות המבצעיות, ולשמר את 'אורך הנשימה' של הכוחות. מימוש הצורך המבצעי המדובר נשען בעיקרו על-בסיס מיצוי סדר הכוחות הקיים באופן המגדיל את העומס על המשרתים. צרכים אלה מחייבים את הרחבת היקף המשרתים ועל-כן מצריכים את הרחבת בסיס הגיוס. בשל כך, צה"ל נוקט בשורה רחבה של פעולות להגדלת בסיס המשרתים בסדיר ובמילואים. בצד זאת, במצב בו חלק גדול מהפוטנציאל הרלוונטי לגיוס לשירות סדיר אינו עושה זאת בפועל, הדבר פוגע ביכולת לממש את כלל המשימות ואף מעמיק את אי-השוויון בכל הנוגע לגיוס ולשירות בצה"ל; לאור האמור לעיל, על הרשויות לפעול, בכלים העומדים לרשותן, כדי לצמצם את אי-השוויון האמור, וכן להוסיף כלי אכיפה נוספים. יודגש, כי מאז פרוץ מלחמת "חרבות ברזל", פערי השוויון החריפו, על רקע צעדים שקידמה ומקדמת הממשלה, למילוי שורות צה"ל, בהתחשב בצורכי הצבא העדכניים.

צעדים אלה כוללים החלטות שמשמעותן הגברת הנטל על המשרתים, הן באמצעות הצעת חקיקה להארכת תקופת השירות הסדיר, הן באמצעות הגברת נטל שירות המילואים על מי שכבר משרתים בו כיום, באמצעות העלאת גיל הפטור משירות מילואים והגדלה משמעותית של היקף ימי המילואים שמבצעים חיילי המילואים.

(ג) כך לדוגמא, ביום 8.8.24 התקין שר הביטחון, בהתאם להמלצת גורמי המקצוע בצה"ל, את צו שירות ביטחון (קביעת מקצועות ותפקידים לעניין פטור משירות ביטחון מחמת גיל), (הוראת שעה) (מס' 3), התשפ"ד-2024. צו זה, אשר הוצא מכוח סעיף 36א(ג) לחוק, מורה על העלאת גיל הפטור משירות מילואים עד לגיל 49, ביחס למקצועות ולמערכים החיוניים ביותר בצה"ל, אשר לא נכללו במסגרת הצו הקודם שהוצא בעניין זה (צו שירות ביטחון) (קביעת מקצועות ותפקידים לעניין פטור משירות ביטחון מחמת גיל) (הוראת שעה), התשפ"א-2021).

(ד) כמו כן, נוכח הצורך הביטחוני כפי שפורט לעיל, תלויה ועומדת כיום הצעת חוק שירות ביטחון (תיקון מס' 28 והוראת שעה), התשפ"ד-2024 (הצעה מ/1778), שעניינה הארכת שירות החובה.⁵

הצעה זו הונחה על שולחן הכנסת ועברה קריאה ראשונה באמצע יולי 2024, ונדונה פעם אחת בלבד בהכנה לקריאה שנייה-שלישית בוועדת החוץ והביטחון של הכנסת – ואולם לא קודמה בשל ההבנה של יו"ר הוועדה וחברי הכנסת בדבר זיקתה לשאלת גיוס בני הציבור החרדי.

(ה) בניסיון להתמודד עם המחסור בכוח אדם, צה"ל מפעיל צווי קריאה לשירות מילואים בנסיבות חירום (צו 8) לחיילי חובה המשרתים במערכי הלחימה; הטכנולוגיה והאחזקה; והנהיגה הכבדה, מיד עם תום תקופת שירותם הסדיר, למשך תקופה שמשכה לא יעלה על ארבעה חודשים.

(ו) כמו כן, למן תחילת המלחמה, הפעיל שר הביטחון, באישור הממשלה ובאישור הכנסת, את סמכותו לגיוס מילואים מכוח סעיף 8 לחוק שירות המילואים, התשס"ח-2008. סמכות זו חודשה שוב ושוב בהחלטות הממשלה ובאישור ועדת החוץ והביטחון של הכנסת, והופעלה בהיקפים משמעותיים למן תחילת המלחמה (הגם שהיתה תנודתיות מסוימת בהיקף המגויסים למילואים בכל נקודת זמן, בהתאם לצרכי צה"ל למול התעצמות או התמתנות הלחימה בכל נקודת זמן). ביום 26.5.25 החליטה הממשלה פעם נוספת על הארכה בשלושה חודשים של צווי 8, המאפשרים את המשך גיוס המילואים בנסיבות של חירום.⁶ במסגרת ההחלטה הוסמך שר הביטחון להסמיך את גורמי הצבא הרלוונטיים להוציא עד 450,000 צווי מילואים נוספים עד ליום 31.8.25.

(ז) עוד יוער, בהקשר זה, כי בחודש פברואר 2024, ולאור הצורך המשמעותי בהגדלת כוח האדם בשורות הצבא, פרסם משרד הביטחון להערות הציבור תזכיר חוק לתיקון חוק שירות המילואים, תשס"ח-2008 באופן שיאפשר לזמן את משרתי המילואים בזמני שגרה לפרקי זמן ממושכים יותר מאשר אלה הקבועים בחוק כיום (להבדיל מאשר הפעלת הסמכות לקריאה למילואים בנסיבות חירום, מכוח סעיף 8). התזכיר לא אושר על-ידי הממשלה, לא הונח על שולחן הכנסת כהצעת חוק ממשלתית, ולא קודם, נכון למועד כתיבת שורות אלה.

⁵ הצעות חוק הממשלה, חוברת מס' 1778, מיום 15.7.24.

⁶ הודעת מזכיר הממשלה מיום 26.5.25 נגישה בקישור: <https://www.gov.il/he/pages/dec3075-2025>

(ח) מהלך נוסף שבוצע הוא הקדמת שירותם של חלק מתלמידי המכינות, שנות השירות, תלמידי ישיבות ההסדר והישיבות הציוניות הגבוהות. הפעולות המתוארות הן רק חלק מהפעולות שהוחלט לבצע לצורך הגברת המיצוי של פוטנציאל סדר הכוחות הקיים והתמודדות עם הצורך המשמעותי בכוח אדם נוסף בצה"ל.

(ט) בעקבות מלחמת "חרבות ברזל" נדרשת הגדלה משמעותית של סדר הכוחות הסדירים בצבא, ולכן גיוס בני הציבור החרדי לשירות סדיר הוא צורך בטחוני מובהק ומיידי. על הצורך הקריטי של צה"ל בחיילים נוספים, לצורך הרחבת שורותיו, ניתן ללמוד, בין היתר, מהפעולות שתוארו בסעיף הקודם להרחבת היקף שירות המילואים. לצד זאת יודגש, כי עמדת גורמי המקצוע היא שכלל הצעדים הננקטים למיצוי פוטנציאל משרתי המילואים, אינם יכולים לשמש תחליף לצעדים הננקטים למיצוי פוטנציאל אוכלוסיית המשרתים בסדיר.

לעניין זה יצוין, כי המשרתים בשירות סדיר נמצאים בשירות רציף, לעומת משרתי המילואים שנקראים לשירות מידי פעם בפעם, בהתאם לצורך; כך שלהגדלת היקף המשרתים בסדיר ישנה השפעה דרמטית בהרבה על בניין הכוח בצה"ל, בהשוואה להגדלת היקף משרתי המילואים. למעשה, על-פי הערכות גורמי המקצוע בצה"ל, גדוד סדיר אחד שקול לכשבעה, ואף יותר, גדודי מילואים (כתלות במתאר ההפעלה המבצע). עוד יצוין, כי גם בראי צרכי המשק, יש עדיפות ברורה לחיילי סדיר על פני משרתי מילואים למילוי המשימות השוטפות של הצבא.

(י) עוד בהקשר זה נציין כי למצב הביטחוני העדכני משמעויות בהיבטים כלכליים. בעת הנוכחית, הצרכים הביטחוניים העדכניים מקבלים מענה באמצעות גיוס משרתי מילואים המביא להיעדרותם משוק העבודה בהיקף נרחב, באופן אשר לעמדת גורמי האוצר מייצר השפעה מאקרו-כלכלית שלילית. משרתי המילואים מתאפיינים בשיעורי תעסוקה ובשכר מהגבוהים במשק, והשתתפותם בשוק העבודה מהווה עמוד תווך מרכזי בפעילות הכלכלית. כך, העלות הכלכלית עבור חודש של שירות מילואים בגין משרת בודד עומדת בממוצע על כ-50 אלף ש"ח.⁷ לכן, במצב בו משרתי מילואים רבים צפויים לשרת במשך 70-80 ימים בשנה, העלות המשקית צפויה לעמוד על מיליארדי ש"ח בשנה. עוד יצוין כי לצד הפגיעה ברמה המשקית, צפויה גם פגיעה כלכלית ברמת הפרט. פגיעה זו, נובעת מכך שייתכן שבעקבות היעדרות הממושכת משוק העבודה, משרתי מילואים יתקשו למצוא עבודה שהולמת את כישוריהם והעדפותיהם האישיות, לאור נטייתם של חלק מן המעסיקים להימנע מהעסקת עובד שצפוי להיעדר לפרקי זמן ממושכים. זאת, מעבר למחיר החברתי והמשפחתי הכבד הכרוך בשירות מילואים ממושך כאמור. לכן, המשמעויות הכלכליות של היקף שירות המילואים הנוכחי מלמדות כי התבססות על שירות מילואים לאורך תקופה ממושכת בהיקפים הנ"ל אינה בת-קיימא לאורך זמן, וכי ישנו הכרח להרחבת מצבת משרתי החובה בכדי לצמצם את העלות הכלכלית הנובעת מהיקף שירות המילואים במשק.

⁷ תמחור האלטרנטיבות להגדלת כוח האדם בצה"ל, אגף הכלכלן הראשי במשרד האוצר, 2024.

עוד יודגש כי להערכת משרד האוצר, הגדלת היקף משרתי חובה ב-1,000 לוחמים בלבד בשירות קרבי מידי שנה, צפויה להביא להפחתה של כשבועיים בהיקף ימי המילואים השנתיים עבור משרת המילואים הממוצע.

69. בלי לגרוע מהאמור, יצוין, כי המצב שבו מרבית בני הציבור החרדי אינם מתגייסים לצה"ל – שורר מזה עשרות שנים. ועל כן האתגר בשינוי המצב האמור – הוא אתגר אדיר, שיש להתמודד עימו בהתחשב במכלול השיקולים הרלוונטיים; ובהם שיקולים מעשיים הנוגעים לאילוצים הנלווים ולמשאבים הארגוניים המוגבלים שבידי הרשויות. כל זאת, בו בזמן שצה"ל מנהל את המלחמה הארוכה, הגדולה והמשמעותית ביותר שניהל מזה כמה עשורים – מלחמה מרובת זירות, אינטנסיבית ותובענית, אשר לניהולה נתונים עיקר המשאבים שבידי הצבא.

70. בהמשך לכך, יוזכר ויודגש, כי החל משנת הגיוס 2024 צה"ל פעל לזימון לתהליכי גיוס מלאים של כלל המלש"בים שהגיע מועד קריאתם לצו ראשון (דהיינו – מלש"בים בגיל 16.5), לרבות בני הציבור החרדי – באופן שוויוני וזהה לאופן שבו מגויסים שאר חייבי הגיוס.

כמו כן, לאורך שנת הגיוס החולפת, יצאו 24,000 צווים עבור אוכלוסיית בני הציבור החרדי שחל עליהם בזמנו ההסדר שהיה קבוע בפרק ג'1 לחוק או שגיוסם הוקפא מכוח החלטת הממשלה 682, הקוראים להם להתייצב לצו ראשון, וכן גורמי הצבא פעלו להרחבת יכולת ההיערכות והקליטה של צה"ל. בהתאם – כבר בפתחה של שנת הגיוס הנוכחית (2025) – שלח הצבא צווי התייצבות להליכי רישום ובדיקה לכלל האוכלוסייה האמורה שטרם קיבלה צווי התייצבות.

בכך, לעמדת המדינה, בעת הנוכחית, התייתר הראש הראשון של הצו-על-תנאי, שעניינו, כזכור, בהוצאת צווי גיוס "בעניינם של המועמדים לשירות ביטחון שעליהם נסבות העתירות, בהיקף המתאים לצורכי הצבא כפי שאלה מוצגים מעת לעת על-ידי הגורמים המקצועיים בצבא".

71. אשר לראש השני של הצו-על-תנאי, שעניינו בפעולות שננקטות לשם אכיפה של הצווים שהוצאו, יובהר כי המדינה מכירה בצורך לעדכן את תהליכי האכיפה ולמצותם, באופן יעיל ומהיר יותר, על רקע הצרכים העדכניים בכוח אדם והיקף אי-שיתוף הפעולה ההולך והגובר.

ודוק: לצבא קיימת שליטה – בכפוף לכל משימותיו, אילוציו ומשאביו – על יכולות הקליטה שלו, על הגדרת צרכיו ועל השימוש בארגז הכלים המוקנה לרשויות הגיוס על-פי דין. אולם, מטבע הדברים, אין לצבא שליטה על כלל הגורמים החברתיים והאחרים אשר משליכים באופן משמעותי על מידת הציות של המלש"בים החרדים לצווי הגיוס שנשלחים אליהם. את הדיון המשפטי, יש למקד אפוא בכלים המסורים לרשויות בהתאם לדין המצוי.

הכלים המצויים בידי הצבא, וכן אופן הפעלתם בהקשר דנן, תוארו לעיל. כלים אלה בתמצית כוללים – תוכנית גיוס ואכיפה לשנת הגיוס 2025, אשר החלה לפעול בחודש יולי 2025, וכוללת, בין היתר, שליחת צווי התייצבות לכלל אוכלוסיית בני הציבור החרדי שחל עליהם בזמנו ההסדר שהיה קבוע בפרק ג'1 לחוק או שגיוסם הוקפא מכוח החלטת הממשלה 682, וכן שליחת צווי התייצבות לכל מלש"ב שמגיע לגיל 16.5, לרבות מלש"ב מן החברה החרדית; קיצור משך תהליך הוצאת צווי 12 והכרזה על השתמטות לשם ייעול תהליכי האכיפה; והגברת האכיפה ביחס למשתמטים מגיוס מכלל האוכלוסייה, לרבות באמצעות ביצוע עיכובים ומעצרים של משתמטים במעברי גבול וכן נקיטת פעולות יזומות בעניינם. כמו כן, בוצע תגבור היקף כוח האדם המוקצה לקריאה, גיוס ואכיפה של חובת הגיוס ביחס לחייבי הגיוס מכלל הציבור.

72. לצד זאת, כאמור לעיל, עמדת כלל גורמי המקצוע היא כי אין די בסמכויות האמורות לשם מילוי שורות הצבא בהתאם לצורך הצבאי העדכני. על כן, יש חשיבות רבה בהרחבת צעדי האכיפה האישיים כלפי משתמטים, וכן בשלילת הטבות כלכליות ממשתמטים. כאמור לעיל, בשלב זה הנושא מונח לפתחו של הדרג המדיני.

73. כפי שצוין בתגובת המדינה מיום 8.1.25, עמדת שר הביטחון היא כי הגברת הגיוס מקרב בני הציבור החרדי, והבאת בני הציבור החרדי לשירות אפקטיבי, מחייבת שילוב בין מספר מהלכים. לצד היערכות צה"ל ומערכת הביטחון ליצירת מסלולי שירות מתאימים שיבטיחו שירות צבאי משמעותי של בני הציבור החרדי, תוך הבטחת שמירת אורחות חייהם של המתגייסים, כפי שפורטו בהרחבה בתצהיר זה, נדרש גם קידומו של הסדר נורמטיבי, שיתקבל בהסכמה, ואשר יאפשר רתימה של כלל הגורמים הרלוונטיים, לרבות הנהגת הציבור החרדי.

74. בהמשך לכל האמור לעיל, יובהר כי המדינה תהיה ערוכה להציג בכתב בפני בית המשפט הנכבד נתונים בדבר אכיפת חובת הגיוס ומידת הצלחתה בעניין זה במועד עתידי שייקבע על-ידו, וזאת בהתאם לתוכנית הגיוס והאכיפה לשנת הגיוס 2025 אשר החלה לפעול בחודש יולי 2025 כאמור. בתוך כך, תבקש המדינה להגיש לבית המשפט הנכבד גם את סיכום דיון המעקב בראשות היועצת המשפטית לממשלה מיום 4.8.25 לאחר הפצתו, וכן להגיש בהמשך סיכומי דיונים נוספים בראשות היועצת המשפטית לממשלה, ככל שיתקיימו בנושא, עד מועד הדיון בעתירה.

בקשה להארכת תוקפו של צו הביניים

75. טרם סיום, נבקש להאריך את תוקפו של צו הביניים שניתן ביום 26.2.24 בבג"ץ 6198/23 "המונע החל מהיום הפחתה של תקופת שירות או כל תקופה רלוונטית אחרת לעניין גיוסם ושירותם של בני ישיבות". כאמור לעיל, בפסק הדין בבג"ץ 6198/23 נקבע כי צו הביניים ימשיך ויעמוד בתוקפו למשך 18 חודשים, קרי עד לסוף שנת 2025.

על מנת לאפשר לגורמי הצבא למצות את תהליכי המיון והגיוס של חבי הגיוס מתוך הציבור החרדי (אשר גיוסם נדחה מכוח הוראות פרק ג'1 לחוק שירות ביטחון, לפני פקיעת תוקפו, או שהוקפא בהתאם להחלטת ממשלה 682), המדינה סבורה כי יש להאריך את תוקפו של צו הביניים בשנה, עד ליום 31.12.26.

נזכיר כי סעיף 20 בחוק שירות הביטחון מגביל את סמכות הצבא לקריאה לשירות סדיר וקובע את תקופות הקריאה לשירות. עוד קובע הסעיף כי בנסיבות מסוימות פרק הזמן שבו לא נקרא יוצא-צבא לשירות – מופחת מתקופת השירות של אותו יוצא-צבא. ככלל, בתום התקופות המנויות בסעיף – פוקעת סמכות הצבא לגיוס.

בענייננו, כמפורט לעיל הליכי הגיוס לצבא הם הליכים סדורים ופרטניים, המורכבים מפועלות שונות הנעשות על-ידי הגורמים המוסמכים. בתוך כך, התמודדות עם מצבים של אי-שיתוף פעולה מצד מלש"בים כרוכה בהשקעת משאבים רבים מצד רשויות הגיוס.

במצב דברים זה, ובשים לב לשליחת צווים בהיקף חסר תקדים בימים אלו ממש; ובהתחשב במשאבים המוגבלים העומדים לרשות הצבא לעניין זה – עמדת המדינה היא כי יש מקום לאפשר לרשויות הגיוס למצות את כלל ההליכים הכרוכים במשלוח הצווים הנ"ל, באופן שיאפשר את אכיפת חובת הגיוס ביחס לאוכלוסייה זו, למלוא התקופה הקבועה בדין.

אשר על כן נבקש כי בית המשפט הנכבד יורה על הארכת תוקפו של צו הביניים המונע הפחתה של תקופת שירות או כל תקופה רלוונטית אחרת לעניין גיוסם ושירותם של בני ישיבות, וזאת עד ליום 31.12.26.

76. העובדות המפורטות בתצהיר זה הנוגעות לצה"ל נתמכות בתצהירו של האלוף דדו בר כליפא, ראש אכ"א בצה"ל.

היום, י"א באב תשפ"ה
5 באוגוסט 2025

שי כהן, עו"ד

סגן בכיר במחלקת הבג"צים
בפרקליטות המדינה

הדס ערן, עו"ד

סגנית בכירה א' במחלקת הבג"צים
בפרקליטות המדינה

נטע אורן, עו"ד

סגנית מנהל מחלקת הבג"צים
בפרקליטות המדינה

נספח 6

נספח 6 - דוח מצב של החברה
החרדית ל-2024, המכון לאסטרטגיה
חרדית

עמ' 73

דוח מצב החברה החרדית

2024

איתן רגב, יהודית מילצקי

דוח
מצב
החברה
החברדית
2024

דוח זה רואה אור הודות לסיוע של כלל צוות המכון, ובפרט בזכות עבודתם המסורה והמקצועית של אליה יכין, אדם נשרי ואלעד ראובני מיחידת המחקר והנתונים של המכון, אשר סייעו רבות בנייתוח ובעיבוד הנתונים המנהליים. כמו כן, נבקש להודות לעובדי היחידה להנגשת מידע למחקר בלמ"ס ובייחוד לג'וליה וידר, סיגלית מזא"ה, יפעת קלופשטוק, הלן ברוסילובסקי ודייוויד גורדון, על יצירתם והנגשתם של הנתונים הגולמיים שעליהם מבוססים רוב הניתוחים בדוח זה.

כל הזכויות שמורות למכון לאסטרטגיה ומדיניות חרדית

הקמת מרכז הנתונים ע"ש וואהל התאפשרה
תודות לתמיכה האדיבה של קרן וואהל

תוכן העניינים

115	חינוך	19	דמוגרפיה
118	התפלגות התלמידים במערכת החינוך לפי מגזר	22	התפלגות האוכלוסייה בישראל
119	המעמד המשפטי בחינוך החרדי היסודי	27	פריסה גאוגרפית של האוכלוסייה החרדית
126	התפלגות הילדים במערכת החינוך לפי יישוב	33	צמיחתן של הקהילות החרדיות בישראל
130	שיעור הזכאים לתעודת בגרות	37	מצב משפחתי
132	תקצוב תלמידים במערכת החינוך	40	גודל משפחה ממוצע
		42	פיריון ילודה
135	השכלה גבוהה	47	דיור
138	שיעור בעלי השכלה גבוהה	50	שיעור בעלי הדירות
149	התשואה על ההשכלה האקדמית: תעסוקה ושכר	51	שיעור בעלי המשכנתאות
153	השכלה אקדמית: שעות עבודה	53	גובה המשכנתה הממוצע
155	השכלה אקדמית: שינוי בשכר הריאלי	55	תשלום שכר הדירה הממוצע
		57	מאפייני הדירות הנרכשות
159	כלכלת משק הבית	69	תעסוקה
162	מבנה ההכנסות של משק הבית	72	שיעור התעסוקה
165	מבנה ההוצאות	74	שכר ממוצע
166	תשלומי מיסים	80	שעות עבודה
168	התפלגות ההוצאות על צריכה	83	התפלגות ענפית
170	תרומות	86	שכר ממוצע לפי ענפים כלכליים
171	חלוקת משקי הבית לפי עשירוני הכנסה	88	שכר שעתי לפי ענפים כלכליים
172	שיעור העוני ⁴	92	שיעורי תעסוקה לפי יישובים
		96	שכר לפי יישובים
175	דיגיטציה	100	שיעור תעסוקה לפי זרמים
178	השימוש באינטרנט	103	שכר לפי זרמים חרדיים
179	תדירות השימוש באינטרנט	107	שיעור תעסוקה לפי קבוצות גיל
180	חיבור לאינטרנט בבית	110	שכר לפי קבוצות גיל
181	החזקת מחשב		
183	סוגי השימוש באינטרנט		
184	השירותים המקוונים של קופות החולים		
185	החזקת טלפון חכם		
186	שימוש בווטסאפ		
189	מקורות		

מבוקר. השירותים המותאמים שהתפתחו (למשל ספק אינטרנט המסנן תכנים לפי בחירה) אפשרו למרבית משקי הבית החרדיים להיות מחוברים לאינטרנט ולהשתמש בו בשיעור גבוה מבעבר. עם זאת בהיבטים רבים מאפייני השימוש באינטרנט של החברה החרדית ייחודיים ומצביעים על גישה שנוטרה זהירה לשירותים המוצעים בו. לדוגמה, השימוש באינטרנט בקרב חרדים רבים נעשה במחשבים ולא בטלפונים חכמים, כי המחשב מאפשר בקרה ופיקוח טובים יותר על אופי השימוש ועל היקפו. גם אופי השימוש של חרדים בשירותי האינטרנט למיניהם מצביע על גישה זהירה ופרגמטית: מרבית החרדים גולשים לצרכים בסיסיים ופרקטיים, כמו שימוש בדואר אלקטרוני וחיפוש מידע, והרבה פחות לצורכי תרבות ופנאי, כגון משחקים ופעילות ברשתות החברתיות. כיום הדיגיטליזציה היא כלי חשוב בשיפור איכות החיים ונדרשת הן בתעסוקה והן בתחומים כמו פנאי וביטחון, ולכן לפערים הדיגיטליים בין קבוצות בחברה הישראלית יש השלכות חברתיות כלכליות רבות. התאמת השירותים והנגשת התשתיות לצריכת שירותי אינטרנט חיוניים המותאמים לצורכי החברה החרדית עשויה לסייע בצמצום פערים אלו.

נתונים מרכזיים

61%

מהמשפחות החרדיות
מחזיקות מחשב בביתן

לעומת 71% מהמשפחות
הערביות ו-85% מהמשפחות
היהודיות שאינן חרדיות

71%

מהחרדים
משתמשים באינטרנט

שיעור זה נמוך ביחס למגזרים אחרים: 80%
מהערבים ו-91% מהיהודים שאינם חרדיים
* הנתון אינו כולל גלישה בטלפון חכם

39%

מהחרדים משתמשים
בווטסאפ

לעומת 72% מהערבים
ו-88% מהיהודים
שאינם חרדים

52%

מהמשפחות החרדיות
מחוברות לאינטרנט

לעומת 91%
מהמשפחות היהודיות
שאינן חרדיות ו-83%
מהמשפחות הערביות

46%

מהחרדים משתמשים
באינטרנט כל יום

לעומת 84% מהיהודים
שאינם חרדים
ו-69% מהערבים

השימושים הנפוצים ביותר באינטרנט בקרב חרדים

57%

חיפוש מידע

66%

שימוש בדואר אלקטרוני

השימושים הנדירים ביותר באינטרנט בקרב חרדים

8%

משחקים

20%

רשתות חברתיות

מגמות מרכזיות

הגישה לאינטרנט בחברה החרדית הונפלה בעשור האחרון: בשנת 2014 השתמשו באינטרנט רק 39% מהחרדים, ובשנת 2023 השתמשו בו 71% מהחרדים.

גִּישָׁה
לִּאינטרנט

שיעור המשפחות החרדיות המחוברות בביתן לאינטרנט עלה בשנים האחרונות ב־20% לערך: מ־43% בשנת 2020 ל־52% בשנת 2023.

חיבור
לִּאינטרנט

שיעור המשפחות החרדיות המחזיקות מחשב בביתן עלה בעשור האחרון ב־18% לערך: מ־53% בשנת 2014 ל־62% לערך בשנת 2023.

שימוש
במחשב

החרדים ממשיכים במגמת העלייה בשימוש בשירותי ווטסאפ, לעומת הערבים והיהודים שאינם חרדים, שאצלם נרשמה ירידה בשיעור המשתמשים באפליקציה זו.

שימוש
בווטסאפ

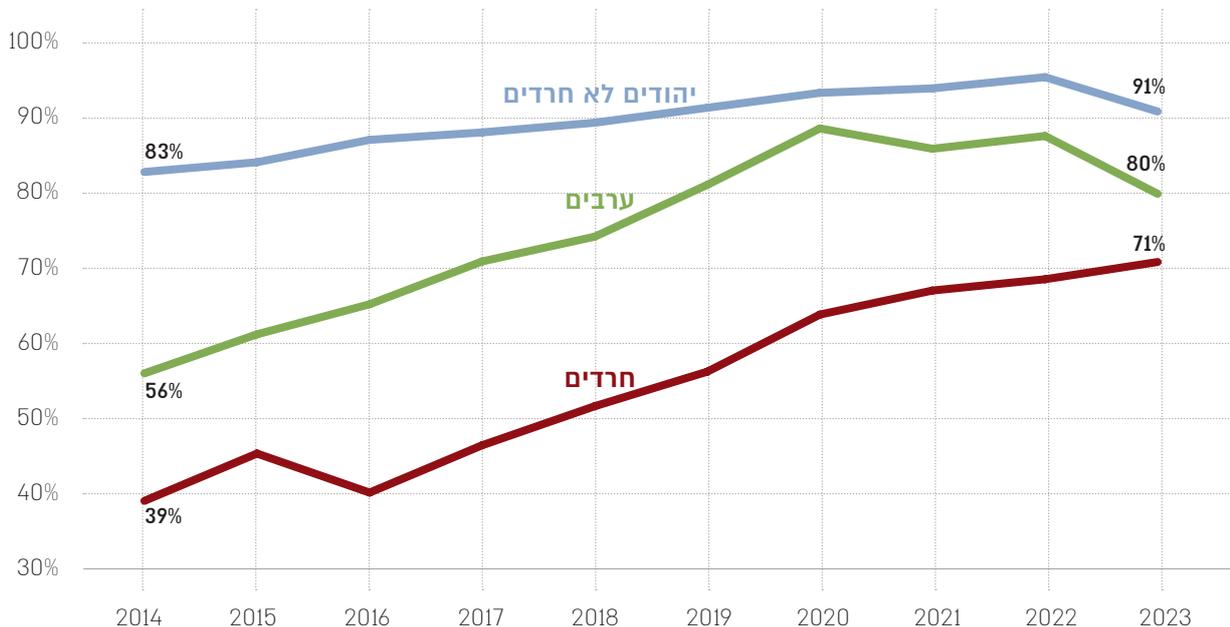
השימוש באינטרנט

כיום רשת האינטרנט היא פלטפורמה מרכזית לשימוש בשירותים חיוניים כמו עבודה, לימודים, שירותי בריאות ושירותי בנקאות. בעשור האחרון נעשה השימוש באינטרנט לכלי הכרחי ביכולת התפקוד של פרטים בכלכלה ובחברה, והנתונים אכן מצביעים על מגמת עלייה בשיעור המשתמשים באינטרנט בכל המגזרים בישראל. עלייה זו גדולה במיוחד בקרב חרדים: בשנת 2014 רק 39% מהחרדים השתמשו באינטרנט, לעומת 56% מהערבים ו-83% מהיהודים שאינם חרדים. ואולם בשנים האחרונות הצטמצמו בהדרגה הפערים, ובשנת 2022 הגיע שיעור החרדים המשתמשים באינטרנט ל-69%, לעומת 88% מהערבים ו-95% מהיהודים שאינם חרדים.

בשנת 2023 נמדדו בסקר החברתי שיעורי שימוש נמוכים יותר בקרב הערבים (80%) ובקרב היהודים שאינם חרדים (91%). ירידה זו נובעת ככל הנראה מהחרגת השימוש בטלפון חכם בסקר החברתי החל משנה זו. אולם למרות ההחרגה, בקרב משיבים חרדים נמשכה מגמת העלייה בשימוש ברשת האינטרנט גם בשנת 2023, ושיעור החרדים המשתמשים באינטרנט עלה ל-71%. הסיבה למגמת עלייה ייחודית זו היא ככל הנראה שיעור השימוש באינטרנט של האוכלוסייה החרדית נעשה באמצעות מחשב ולא באמצעות מכשירים חכמים. השימוש במחשב נחשב בטוח ומפוקח יותר מהשימוש במכשיר חכם, מאחר שהגישה למחשב נעשית במרחב ציבורי תחום וגלוי לעין, ועל כן נוח יותר לפיקוח ולשליטה לעומת השימוש הפרטי במכשיר נייד.

תרשים 116

שיעור המשתמשים באינטרנט לפי מגזר, 2014-2023

מקור: עיבודי המכון לאסטרטגיה ומדיניות חרדית לנתוני הסקר החברתי

תדירות השימוש באינטרנט

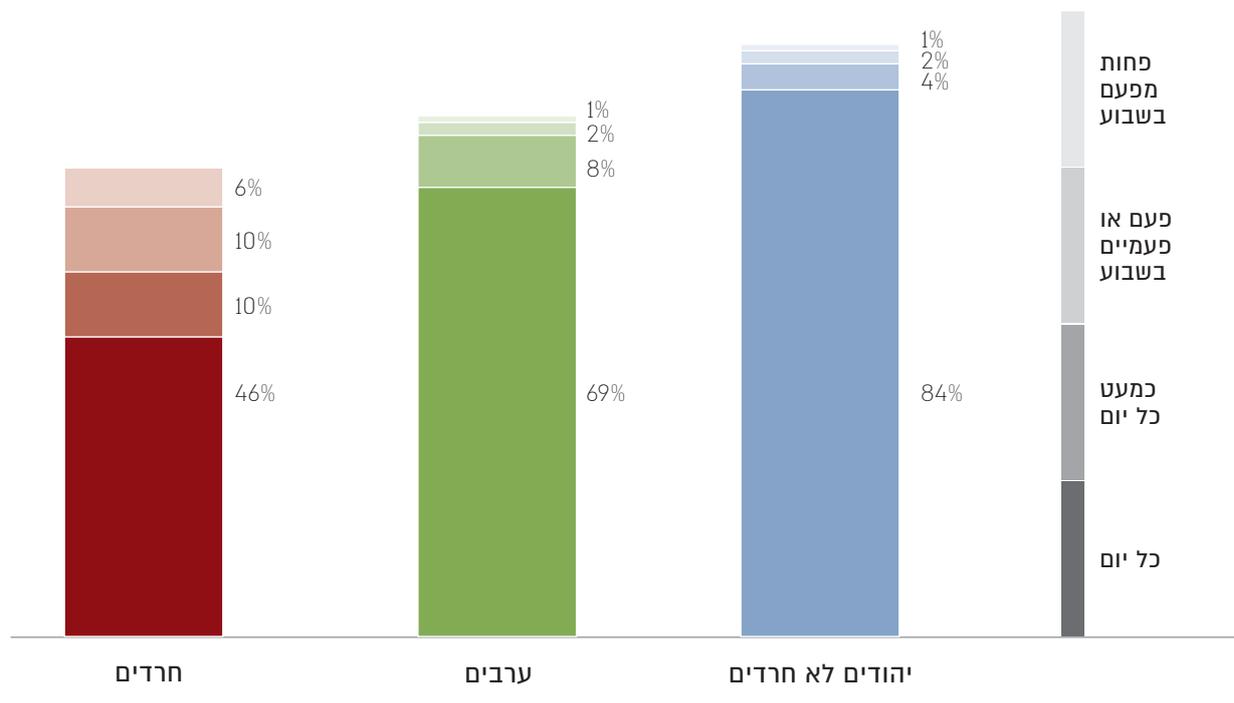
נוסף על שיעור המשתמשים נבחנה תדירות השימוש באינטרנט בקרב הקבוצות השונות. בכל הקבוצות מרבית המשתמשים באינטרנט גולשים בו על בסיס יום-יומי, אך יש הבדלים בשיעור המשתמשים בתדירות זו: 46% מהחרדים משתמשים באינטרנט בכל יום, שיעור נמוך בהרבה משיעורים של יהודים שאינם חרדים, אשר 84% מהם משתמשים באינטרנט כל יום, ומשיעור הערבים העושים זאת, 69%.

שימוש באינטרנט בתדירויות נמוכות, פעם-פעמיים בשבוע או פחות מפעם בשבוע, נפוץ בעיקר בקרב החרדים: 10% משתמשים באינטרנט פעם או פעמיים בשבוע, ו-6% משתמשים בו פחות מפעם בשבוע. מבין הערבים כמעט אין משתמשים בתדירות זו (2% פעם-פעמיים בשבוע, ו-1% פחות מפעם בשבוע) והיא נדירה מאוד גם בקרב היהודים הלא חרדים (2% פעם-פעמיים בשבוע, ו-1% פחות מפעם בשבוע).

נתונים אלו מראים שתדירות השימוש באינטרנט בחברה החרדית נמוכה ככל הנראה בגין הבקרה והפיקוח, וכן בשל מאפייני השימוש הפרקטיים (בעיקר לצורכי עבודה ולימודים), שאינם מצריכים בהכרח שימוש תדיר מאוד כמו צפייה בתכנים או פעילות ברשתות החברתיות. השימוש התדיר למדי של יהודים שאינם חרדים מעיד על אינטגרציה רבה יותר של האינטרנט בחיי היומיום ובתרבות הפנאי שלהם.

תרשים 117

תדירות השימוש באינטרנט לפי מגזר, 2023

מקור: עיבודי המכון לאסטרטגיה ומדיניות חרדית לנתוני הסקר החברתי

חיבור לאינטרנט בבית

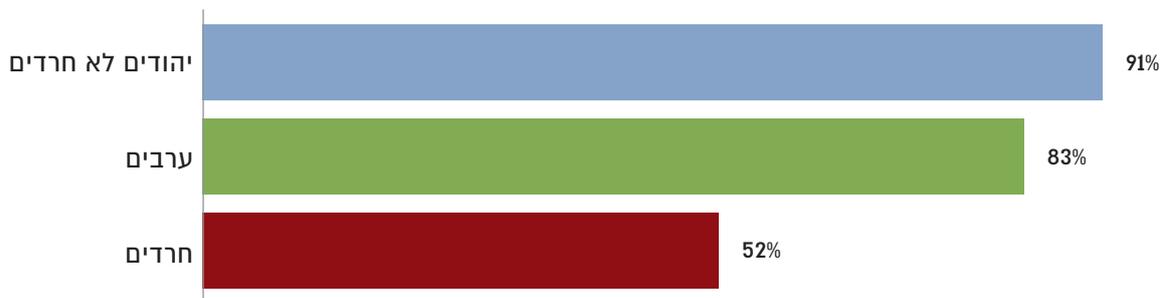
החיבור הביתי לאינטרנט הוא כלי עיקרי לשימוש בשירותים דיגיטליים המוצעים באינטרנט, אך גם כאן נמצאו הבדלים בין הקבוצות בחברה הישראלית. רובן הגדול של המשפחות בחברה היהודית שאינה חרדית (91%) ובחברה הערבית (83%) מחוברות לאינטרנט, אך רק 52% מהמשפחות החרדיות מחוברות לאינטרנט בביתן.

הפער בין שיעור החיבור לאינטרנט הביתי ובין שיעור המשתמשים באינטרנט בחברה החרדית מלמד כי למשתמשים חרדים רבים אין חיבור לאינטרנט בביתם. משתמשים אלו ככל הנראה גולשים באינטרנט במקום העבודה, במקום הלימודים או בשירותי אינטרנט מבוקרים ומפוקחים בקהילה: חדרי אינטרנט, הפזורים בשכונות החרדיות ונפוצים בהן מאוד.

נתונים אלו מחזקים את ההנחה כי השימוש באינטרנט עדיין נחשב איום על הזהות ועל הערכים של החברה החרדית בכלל ועל חינוך הילדים בפרט, וכי למרות הצורך הרב בשימוש באינטרנט משפחות רבות נמנעות מחיבור ביתי לאינטרנט ומעדיפות לצרוך שירותים דיגיטליים חיוניים מחוץ לביתן.

תרשים 118

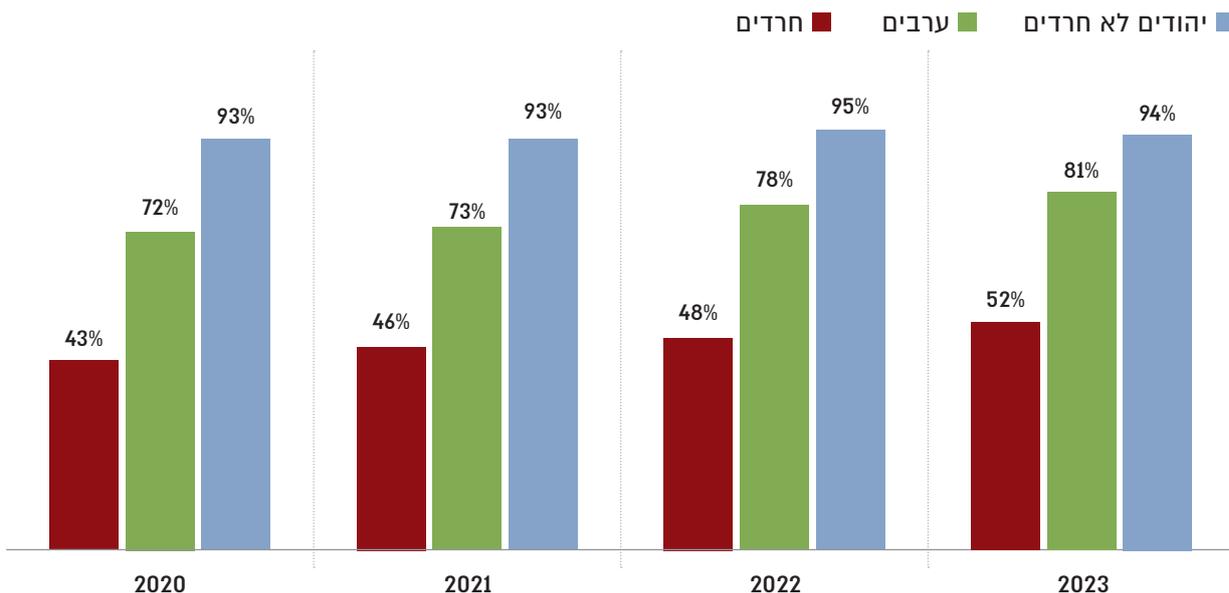
שיעור המשפחות שיש להן חיבור לאינטרנט בבית, 2023 (כולל תשתיות וספק שירות)

מקור: עיבודי המכון לאסטרטגיה ומדיניות חרדית לנתוני הסקר החברתי

השוואה לאורך השנים של שיעור המשפחות המחוברות לאינטרנט בביתן מציגה מגמת עלייה מתמשכת בקרב חרדים: שיעור המשפחות החרדיות שיש להן חיבור ביתי לאינטרנט עלה מ-43% בשנת 2020 ל-53% בשנת 2023, עלייה של כ-22%. בתקופה זו עלה גם שיעור המשפחות הערביות שיש להן חיבור לאינטרנט, אך באופן מתון יותר: מ-72% בשנת 2020 ל-81% בשנת 2023, עלייה של כ-11%. בקרב משפחות יהודיות שאינן חרדיות ניכרת יציבות, ושיעור המשפחות היהודיות שאינן חרדיות המחוברות בביתן לאינטרנט נותר דומה: 93% בשנת 2020, ו-94% בשנת 2023.

שיעור המשפחות שיש להן חיבור לאינטרנט, 2020-2023, כולל תשתיות וספק שירות

מקור: עיבודי המכון לאסטרטגיה ומדיניות חרדית לנתוני הסקר החברתי

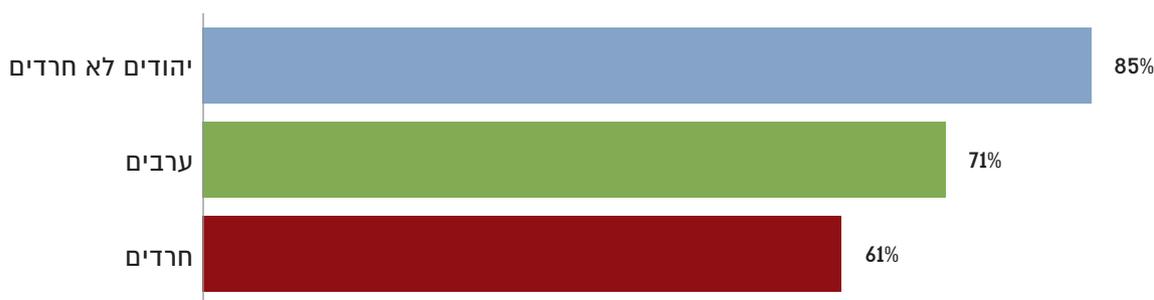
החזקת מחשב

החזקת מחשב משפיעה על תחומי חיים רבים, ובהם חינוך, עבודה וגישה לשירותים ממשלתיים ואחרים, ומשמשת מדד נוסף לבחינת הפערים הדיגיטליים בין הקבוצות השונות. הנתונים מראים כי גם בהיבט זה יש הבדלים בין המגזרים: שיעור המשפחות החרדיות המחזיקות מחשב בביתן עמד בשנת 2023 על 61%, לעומת 71% מהמשפחות הערביות ו-85% מהמשפחות היהודיות שאינן חרדיות.

השיעור הנמוך למדי של משפחות חרדיות המחזיקות מחשב בביתן עשוי לנבוע מכמה סיבות. ראשית, מצבן הכלכלי של משפחות חרדיות רבות עשוי להגביל את יכולתן לרכוש מחשב ביתי. שנית, הגישה החינוכית בחברה זו נוטה להגביל גישה של צעירים וילדים למגוון טכנולוגיות, ובהן מחשב, מחשב ששימוש בו יפגום בחינוך של הילדים ויאפשר להם גישה לתכנים ולעולם ערכים שאינם הולמים את ערכי החברה החרדית. ראוי לציין כי מסגרות חינוכיות חרדיות רבות מתנות את קבלת הילדים למוסד החינוכי בהתחייבות של ההורים שלא להחזיק מחשב בביתם.

שיעור ההחזקה הנמוך של מחשבים ביתיים בחברה החרדית מעיד הן על יכולת מוגבלת מאוד של התשתיות הנדרשות לחיבור לאינטרנט ביתי במשפחות חרדיות רבות, הן על גישה מוגבלת מאוד למחשב של צעירים וילדים בחברה החרדית, המשפיעה על יכולתם לרכוש מיומנויות נדרשות ושליטה ביישומי מחשב בסיסיים.

שיעור המשפחות המחזיקות מחשב בביתן, 2023 (כולל לכטופ וטאבלט, ללא טלפון נייד)

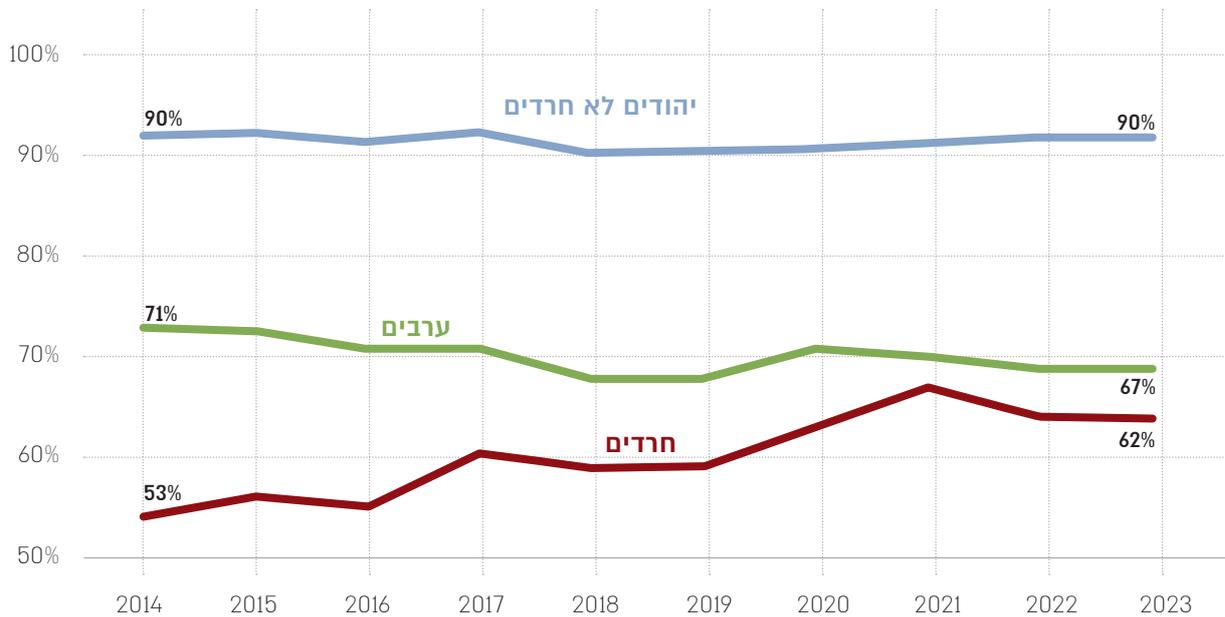
מקור: עיבודי המכון לאסטרטגיה ומדיניות חרדית לנתוני הסקר החברתי

מבחינת מגמות לאורך השנים בהחזקת מחשבים נראה כי רק בקרב החרדים ניכרת עלייה מתמשכת בשיעור המשפחות המחזיקות מחשב בביתן. בשנת 2014 עמד שיעור המשפחות החרדיות המחזיקות מחשב בבית על 53%, שיעור נמוך בהרבה משיעורי החזקה המחשב במגזר היהודי שאינו חרדי (90%) ובמגזר הערבי (71%), אך לאורך השנים עלה שיעור זה בהתמדה. נתון שיא נרשם בשנת 2021, שאז הגיע שיעור המשפחות החרדיות המחזיקות מחשב ל-65%, ככל הנראה עקב השפעות הקורונה והעלייה החדה בצורך במחשב ביתי לצריכת שירותים בסיסיים, וכן בשל אפשרות העבודה והלמידה מרחוק. בשנים שלאחר מכן ירד מעט שיעור המשפחות החרדיות המחזיקות מחשב בביתן ל-62%, אך נותר יציב בשיעור זה.

בתקופה זו לא השתנה שיעור המשפחות היהודיות שאינן חרדיות המחזיקות מחשב, והוא נותר דומה ועמד על כ-90%. בקרב משפחות ערביות ניכרה בתקופה זו מגמה הפוכה למשפחות החרדיות, ולאורך כל התקופה נרשמה מגמת ירידה מתמשכת בשיעור המשפחות הערביות המחזיקות מחשב בביתן, עד שהגיע בשנת 2023 ל-67% בלבד, שיעור גבוה רק מעט משיעור המשפחות החרדיות המחזיקות מחשב. הסיבה למגמת הירידה היא ככל הנראה שבמגזר זה הטלפונים החכמים והטאבלטים משמשים תחליף למחשב ביתי. לעומת זאת במגזר החרדי שימוש במחשב נחשב כאמור מתון ומתאים יותר לערכי התרבות החרדית, מאחר שהשימוש בו פומבי יותר מהשימוש בטלפונים חכמים ובטאבלטים, וקל יותר לפקח על אופן השימוש ועל היקפו.

שיעור המשפחות המחזיקות מחשב בביתן, 2014-2023

כולל לפטופ וטאבלט, לא כולל טלפון נייד

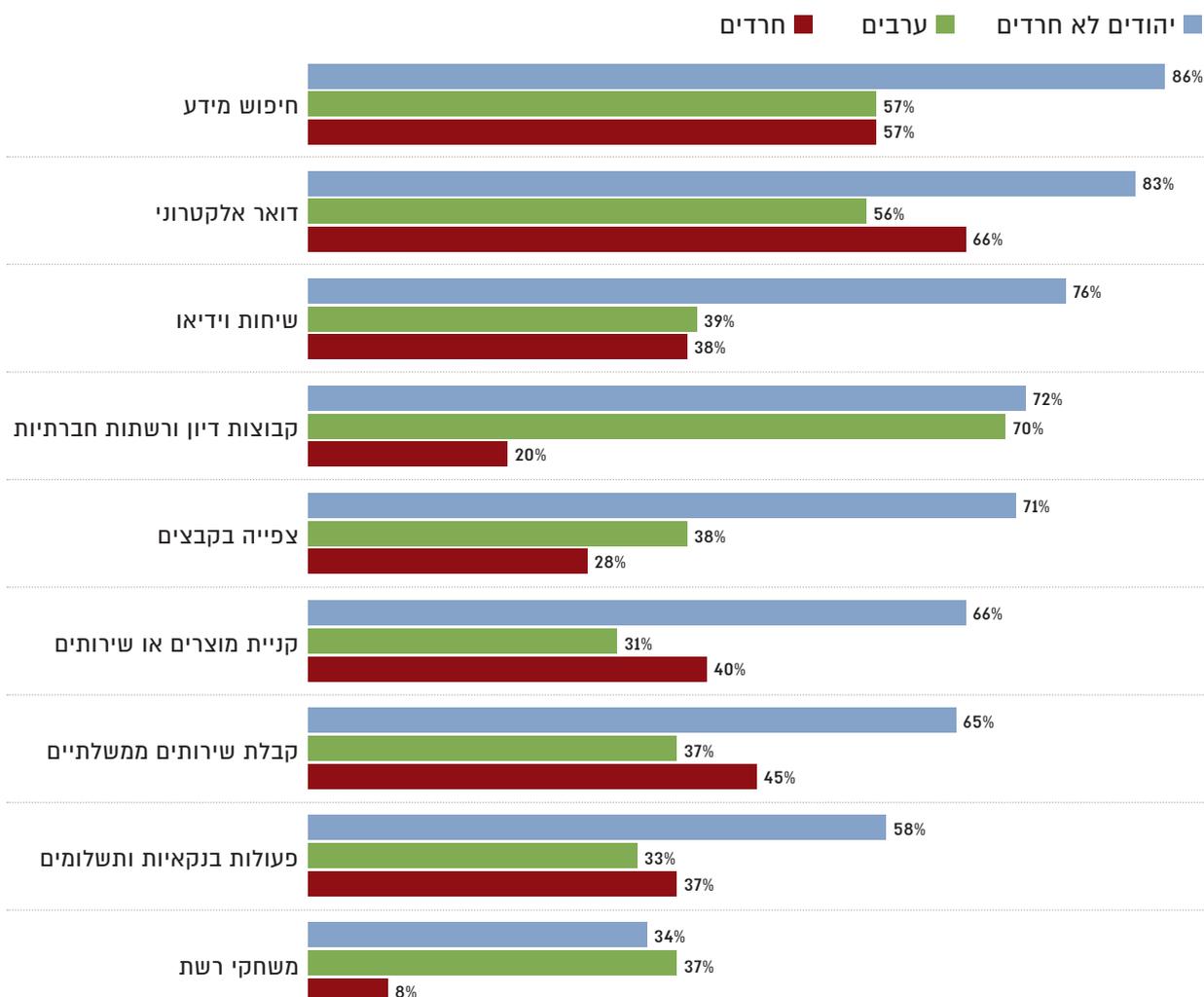

מקור: עיבודי המכון לאסטרטגיה ומדיניות חרדית לנתוני הסקר החברתי

סוגי השימוש באינטרנט

רשת האינטרנט היא פלטפורמה רחבה לשימושים רבים ומגוונים, ודפוסי השימוש באינטרנט בכל מגזר שונים זה מזה. בחברה החרדית ובחברה היהודית שאינה חרדית השימושים הנפוצים באינטרנט דומים: שימוש בדואר אלקטרוני וחיפוש מידע. עם זאת שיעור המשתמשים בשימושים אינטרנטיים אלו נמוך מאוד בקרב חרדים: 66% מהחרדים משתמשים באינטרנט לצורך שליחה וקבלה של דואר אלקטרוני, לעומת 83% מהיהודים שאינם חרדים, ו-57% מהחרדים משתמשים באינטרנט לצורך חיפוש מידע, לעומת 86% מהיהודים שאינם חרדים. לעומת זאת בחברה הערבית השימושים הנפוצים ביותר הם קבוצות דיון ורשתות חברתיות, ו-70% מהערבים מדווחים שהם משתמשים פעילים ברשתות החברתיות. כפי שהוצג בסעיף הקודם, היקף השימוש באינטרנט גבוה בהרבה בקרב יהודים שאינם חרדים ובקרב ערבים. עם זאת בפילוח לפי סוג השימוש נראה כי בשירותים מסוימים שיעורי השימוש בקרב חרדים גבוהים מאלו של הערבים, לדוגמה שימוש בדואר אלקטרוני, קניות ברשת וקבלת שירותים ממשלתיים. לעומת זאת בשימושים כגון רשתות חברתיות, משחקי רשת ושיחות וידיאו שיעורי השימוש של הציבור החרדי הם הנמוכים ביותר בפער ניכר. רק 8% מהם משתמשים באינטרנט לצורך משחקי רשת, ו-20% גולשים ברשתות חברתיות או בקבוצות דיון. העובדה ששימוש בדואר אלקטרוני וחיפוש מידע הם השימושים הנפוצים ביותר בקרב משתמשי האינטרנט החרדים מלמדת כאמור על אופייה הפרגמטי של הגלישה. שימושים אלו ממלאים צרכים מעשיים כגון עבודה, לימודים ועניינים מנהליים, והחברה החרדית מציבה אותם בעדיפות גבוהה יותר מאשר שימושי תרבות ופנאי כגון משחקים ורשתות חברתיות.

שיעורי שימוש באינטרנט לפי סוג שימוש ומגזר, 2023

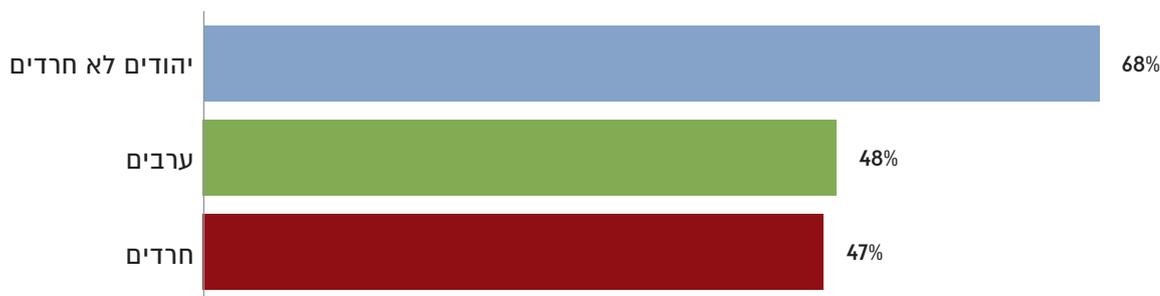
מקור: עיבודי המכון לאסטרטגיה ומדיניות חרדית לנתוני הסקר החברתי

השירותים המקוונים של קופות החולים

מבין כלל השירותים המוצעים ברשת האינטרנט, נבחנו לעומק היקפי השימוש של קבוצות האוכלוסייה השונות בשירותים המקוונים של קופות החולים. שירותים אלו מספקים צרכים בסיסיים וחיוניים ביותר: הנגשת שירותי בריאות ומידע רפואי בדרך יעילה ונוחה.

הנתונים מלמדים כי גם בשירותים חיוניים אלו שיעור המשתמשים בחברה החרדית נמוך בהרבה משיעורם בחברה היהודית שאינה חרדית. שיעור החרדים המשתמשים בשירותים המקוונים של קופות החולים עמד בשנת 2023 על 47%, דומה לשיעור הערבים המשתמשים בשירותים אלו (48%) ונמוך בשיעור ניכר משיעור היהודים שאינם חרדים (68%).

שימוש בשירותים מקוונים של קופות החולים, 2023

מקור: עיבודי המכון לאסטרטגיה ומדיניות חרדית לנתוני הסקר החברתי

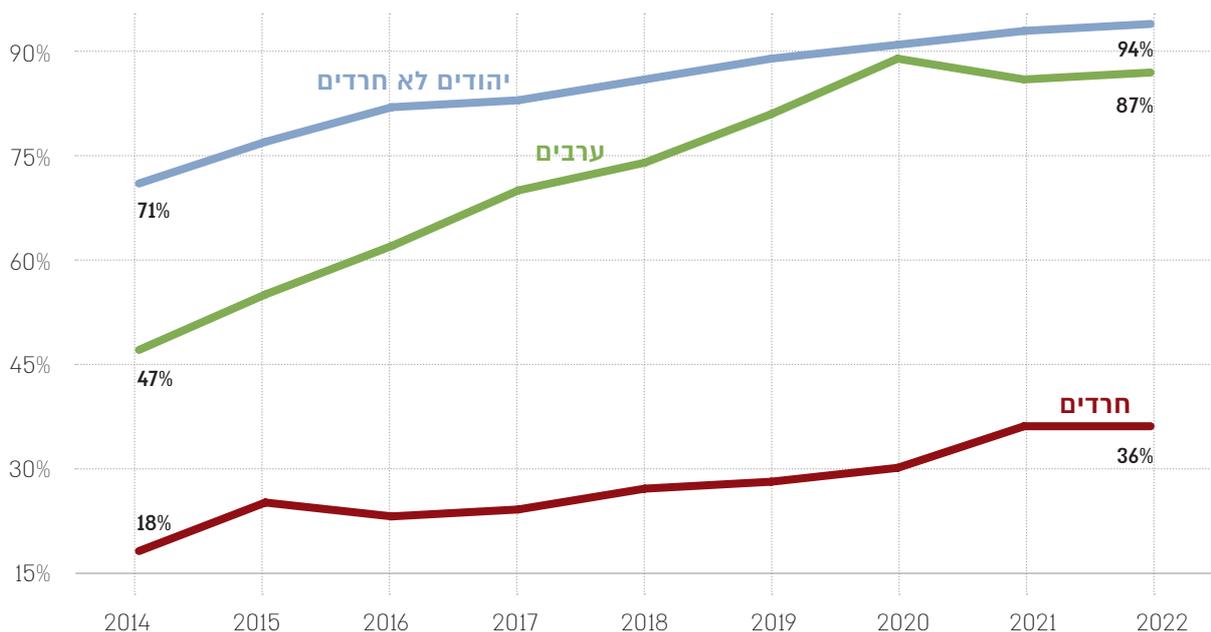
החזקת טלפון חכם

הטלפון החכם הוא עוד פלטפורמה המאפשרת גישה לאינטרנט ושימוש בשירותים דיגיטליים למיניהם. שיעורי הבעלות על טלפון חכם בחברה החרדית קטנים בהרבה משיעורי הבעלות על מכשירים אלו בחברה היהודית שאינה חרדית. בשנת 2022 החזיקו רק 36% מהחרדים במכשיר טלפון חכם, לעומת 87% מהערבים ו-94% מהיהודים שאינם חרדים. שאלה זו לא הופיעה בסקר החברתי בשנת 2023, וככל הנראה אינה צפויה להיכלל בסקרים הבאים.

למרות השיעור הנמוך של בעלי טלפון חכם בחברה החרדית, בבחינת המגמות לאורך זמן ניכר כי הנכונות להחזיק טלפון חכם הולכת וגוברת: בשנת 2014 החזיקו בטלפון חכם רק 18% מהחרדים, לעומת 47% מהערבים ו-71% מהיהודים שאינם חרדים. כלומר בתוך פחות מעשור הוכפל שיעור המחזיקים בטלפון חכם בחברה החרדית ובחברה הערבית.

הפער בין שיעור המשתמשים באינטרנט לשיעור המחזיקים טלפון חכם בחברה החרדית נובע ככל הנראה מאופני שימוש ייחודיים באינטרנט, כפי שתואר לעיל. כאמור, תפיסת השימוש באינטרנט כאיום על הזהות ועל הערכים הנוהגים בחברה החרדית, לצד ההכרה בצורך הקיים בשימוש בו לצרכים חיוניים רבים, מביאים להעדפת אמצעי גלישה המאפשרים פיקוח ובקרה מרביים. מכיוון שהשימוש הפרטי בטלפון חכם מאתגר את תהליכי הפיקוח והשליטה, הוא מקובל פחות בחברה החרדית.

שיעור המחזיקים טלפון חכם לפי מגזר, 2014-2022

מקור: עיבודי המכון לאסטרטגיה ומדיניות חרדית לנתוני הסקר החברתי

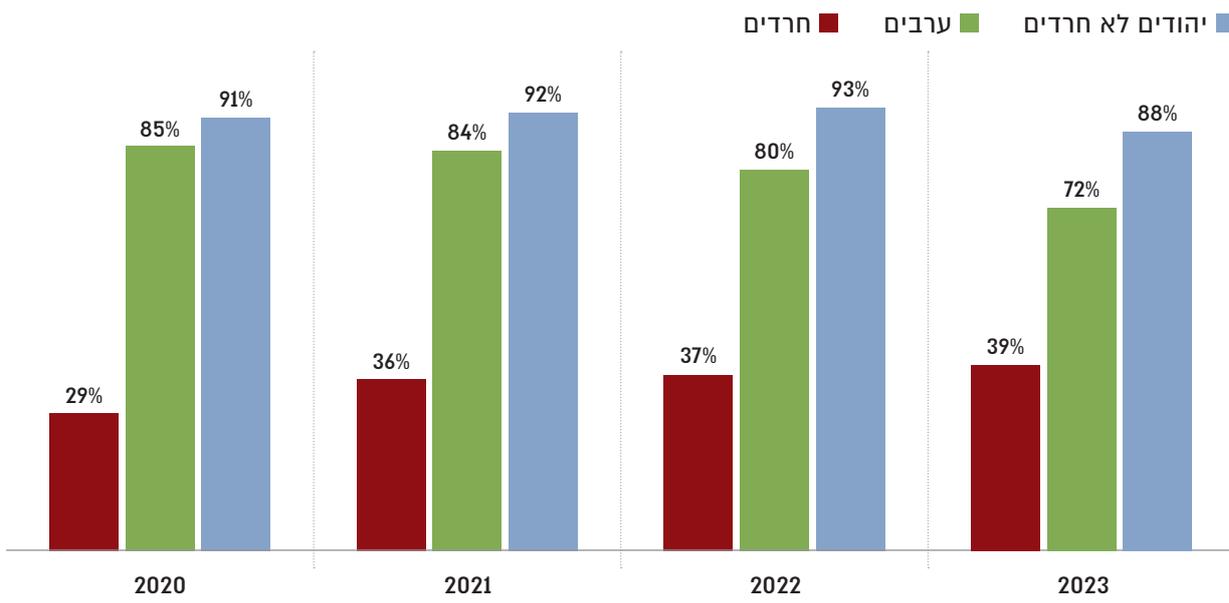
שימוש בווטסאפ

בהתאם לשיעורים הנמוכים של החזקת טלפון חכם בחברה החרדית, גם השימוש באפליקציית המסרים ווטסאפ הוא הנמוך ביותר מכלל המגזרים. בשנת 2023 דיווחו 39% מהחרדים על שימוש בווטסאפ, שיעור דומה לשיעורם של מחזיקי הטלפון החכם. בחברה הערבית שיעור השימוש בווטסאפ עומד על 72%, ובחברה היהודית שאינה חרדית - על 88%. בהשוואה לאורך זמן של שיעור המשתמשים בווטסאפ ניכרת מגמה תנועתית למדי. בחברה החרדית עולה כי שיעור המשתמשים בווטסאפ עולה בעקביות, מ-29% ב-2020 ל-39% ב-2023. העלייה המתמשכת מצביעה על מגמות חברתיות כלכליות המתרחשות בחברה החרדית, בעיקר השתלבות גוברת בתעסוקה ובאקדמיה, המולידות שינויים גם בתהליכי דיגיטציה.

בשנים אלו שיעור המשתמשים בווטסאפ בחברה היהודית שאינה חרדית נותר דומה. הוא עלה מ-91% בשנת 2020 ל-93% בשנת 2022, ובשנת 2023 ירד שוב ל-88% לערך. ייתכן שירידה זו נובעת ממגמות חדשות הנצפות בכל העולם, המצביעות על שימוש הולך ופוחת בווטסאפ בקרב צעירים.

בחברה הערבית נרשמה בשנים אלו ירידה מתמשכת בשיעור המשתמשים בווטסאפ, מ-85% ל-72%. מגמה ייחודית זו מצביעה על הבדלים בדפוסי התקשורת בין הקבוצות בחברה הישראלית. ייתכן שהירידה בשיעור המשתמשים בווטסאפ בחברה הערבית נובעת ממגמה של מעבר לאפליקציות תקשורת אחרות, כמו טלגרם, המציעות פרטיות רבה יותר ושליטה רבה יותר בקבוצות ובערוצי תקשורת.

שיעור משתמשים בווטסאפ לפי מגזר, 2020-2023

מקור: עיבודי המכון לאסטרטגיה ומדיניות חרדית לנתוני הסקר החברתי

נספח 7

**נספח 7 - שנתון החברה החרדית
2021 - המכון הישראלי לדמוקרטיה**

עמ' 92

שנתון החברה החרדית בישראל

בחירת שנה

▼ 2021

רמת חיים
פרק ג

חינוך
פרק ב

אוכלוסייה
פרק א

האינטרנט והעולם
הדיגיטלי
פרק ו

אורחות חיים
פרק ה

תעסוקה
פרק ד

האינטרנט והעולם הדיגיטלי

פרק 1

31 בדצמבר 2021 | מאת: ד"ר לי כהנר, ד"ר גלעד מלאך

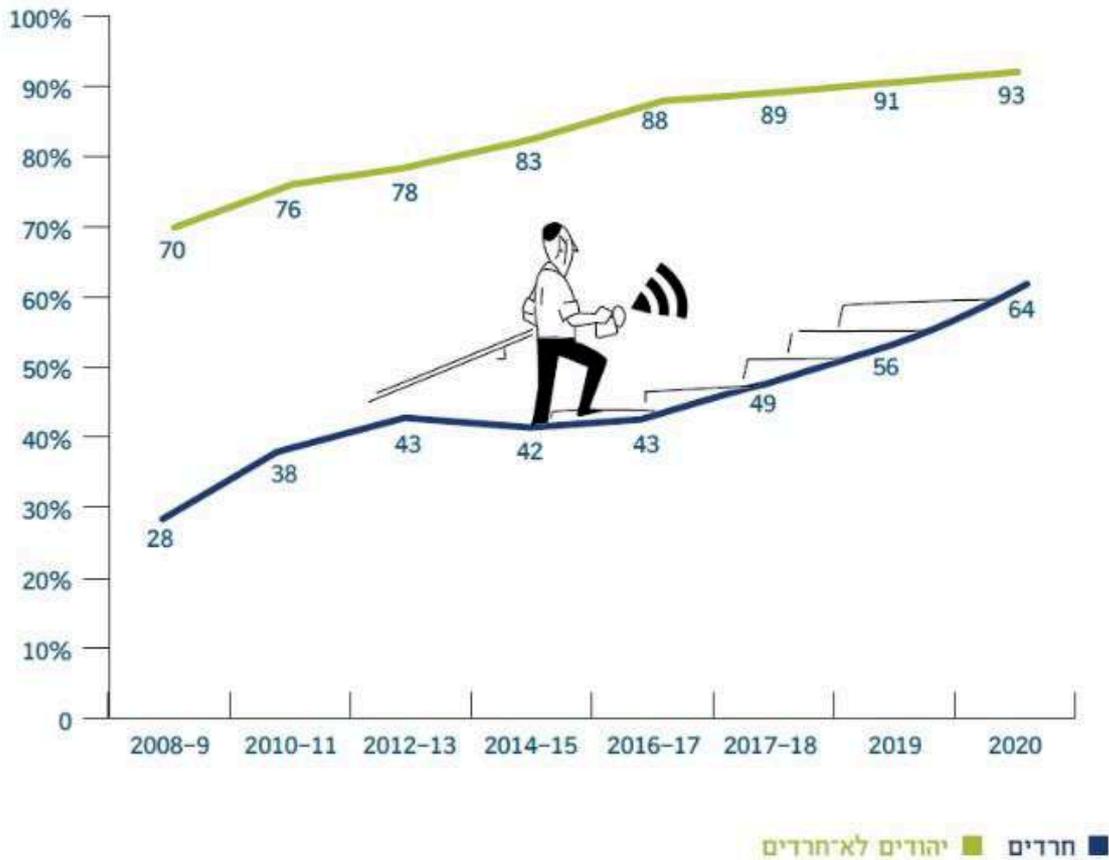
לכל לוחות האקסל בפרק האינטרנט והעולם הדיגיטלי

מגפת הקורונה שפרצה בישראל במרץ 2020 הדגישה את היתרון שבקהילתיות המאפיינת את החברה החרדית, אך גם את הצורך בחיבור לאינטרנט במרבית משקי הבית החרדיים. חיבור כזה הפך ממותרות או מטאבו חברתי לצורך קיומי להמשך שגרת החיים הן בהקשרים של תעסוקה והן בהקשרים של חינוך, קיום קשרי משפחה ולימוד תורה. פרק זה בוחן את דפוסי השימוש בטכנולוגיה ובאינטרנט של האוכלוסייה החרדית בהשוואה לחברה היהודית הלא-חרדית.

שימוש באינטרנט

חשיפת החרדים לאינטרנט הגיעה בשנת 2020 לכדי כמעט שני שלישים (64%) מאוכלוסייה זו, לעומת 28% בלבד בשנת 2008; ואולם היא עדיין נמוכה בהשוואה ליהודים לא-חרדים (93%). החרדים נבדלים גם בדרך החיבור לרשת, ונוטים להתחבר בעיקר באמצעות המחשב הביתי (42%), ופחות באמצעות הטלפון הנייד (30%).

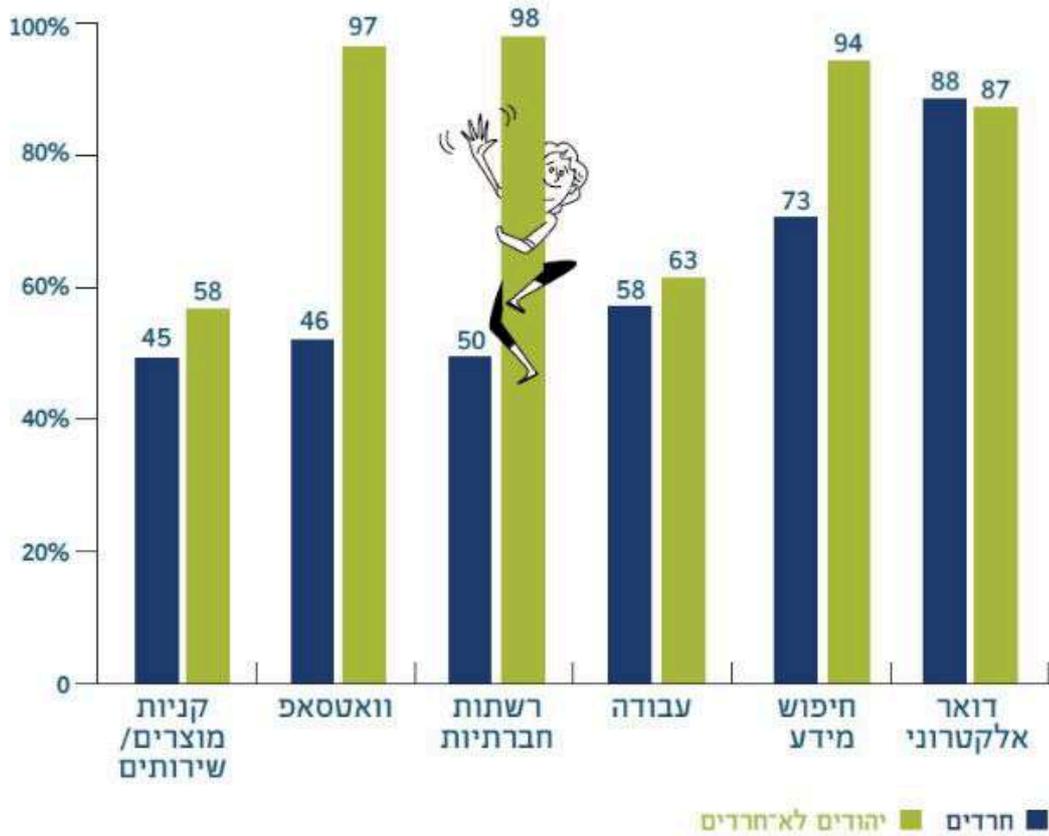
משתמשים באינטרנט מקרב בני 20+

הערה: בשנת 2020 שיעור החרדים הגולשים באינטרנט זינק ל-64%.

דפוסי השימוש: אופן השימוש של חרדים באינטרנט נוטה להיות פונקציונלי יותר מאשר חברתי. ומהו השימוש המרכזי שלהם? במקום הראשון – הדואר האלקטרוני (88%); ולאחריו חיפוש מידע (73%), בנקאות דיגיטלית (62%), למטרות עבודה (58%) ולקבלת שירותים ממשרדי ממשלה (56%). שיעורי שימוש אלה נמוכים במעט משיעורי השימוש של היהודים הלא-חרדים. אומנם השימוש באינטרנט לצרכים חברתיים רווח פחות בקרב משתמשים חרדים, אך לא פחות ממחצית מהחרדים הגולשים באינטרנט משתמשים ברשתות החברתיות. פחות ממחציתם (46%) משתמשים בוואטסאפ, ורק 10% משתמשים באינטרנט לצורכי משחק.

סוגי השימוש העיקריים באינטרנט, לפי אוכלוסייה

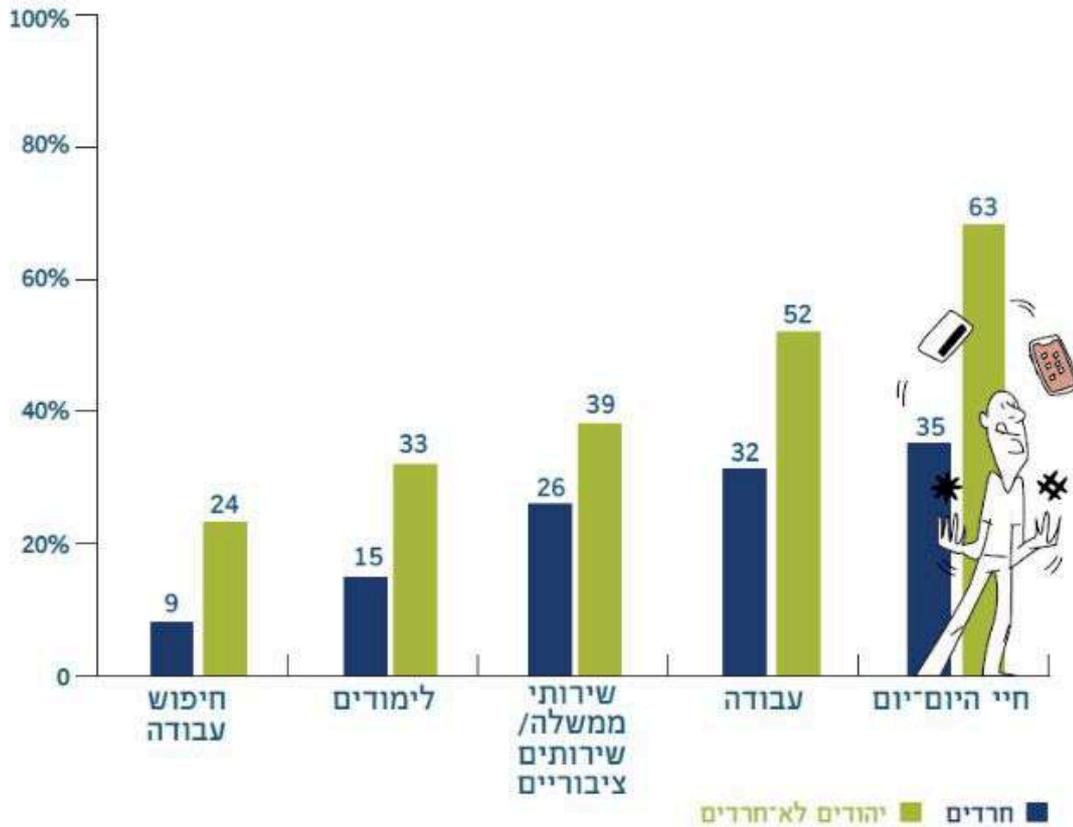

מיומנויות דיגיטליות

בעידן המידע אוריינות דיגיטלית נחשבת למיומנות חיונית המשפיעה על היכולת להשתלב בשוק החופשי. יותר ממחצית (60%) מהחרדים תופסים את המיומנויות הדיגיטליות כמיומנויות בסיסיות, שיעור נמוך בהרבה מאשר בקרב היהודים הלא-חרדים (92%). ייתכן שהפערים נובעים גם מכך שחרדים מדווחים פחות שמיומנויות דיגיטליות נדרשות להם בחיי היום-יום: רק 37% זקוקים להן לצרכי עבודה, לעומת 57% מהלא-חרדים.

מיומנויות בשימוש בטכנולוגיות דיגיטליות: רק כשליש (35%) מן החרדים הגולשים באינטרנט העידו כי הם בעלי מיומנות רבה בשימוש בטכנולוגיות דיגיטליות חדשות באינטרנט בחיי היום-יום, לעומת כשני שלישים (63%) מהיהודים הלא-חרדים. עם זאת, שיעור המעידים על עצמם שקשה להם לרכוש מיומנויות דיגיטליות חדשות זהה ונמוך יחסית בשתי האוכלוסיות (28%).

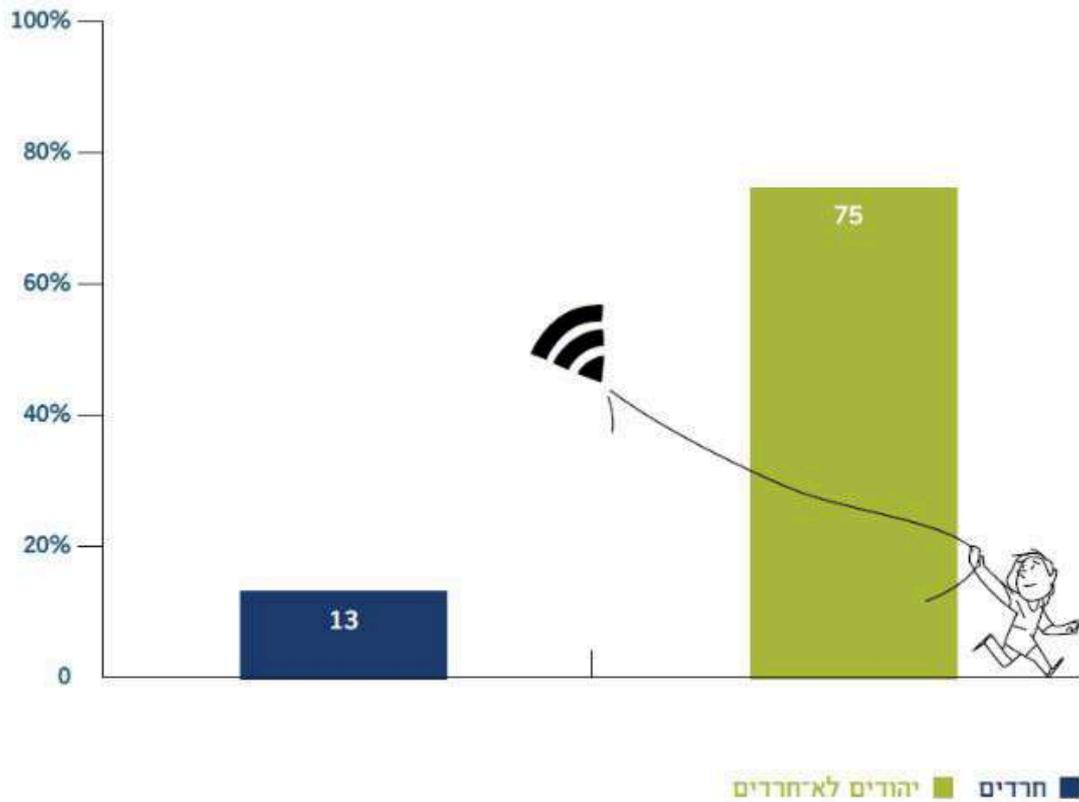
מיומנות בשימוש בטכנולוגיות דיגיטליות

בטיחות ברשת: חרדים הגולשים ברשת מדווחים פחות על פגיעות בה: 14% נפגעו מפשיעה באינטרנט ו-23% נחשפו לתוכן פוגעני (לעומת 24% ו-37%, בהתאמה, בקרב לא-חרדים). הסברים אפשריים לכך הם השימוש המוגבל יחסית של חרדים ברשתות החברתיות ומיעוט הגולשים בגיל צעיר.

שימוש באינטרנט של ילדים ונוער: שיעור הילדים והנוער (מתחת לגיל 18) שמשתמשים באינטרנט עומד על 13% בלבד בקרב הנשאלים החרדים – נמוך בהרבה בהשוואה ליהודים לא-חרדים (75%). הורים חרדים מגבילים את הגישה של ילדיהם לרשת יותר מהורים יהודים לא-חרדים (88% לעומת 57%, בהתאמה), וכן את זמן השימוש בה (76% לעומת 62%, בהתאמה).

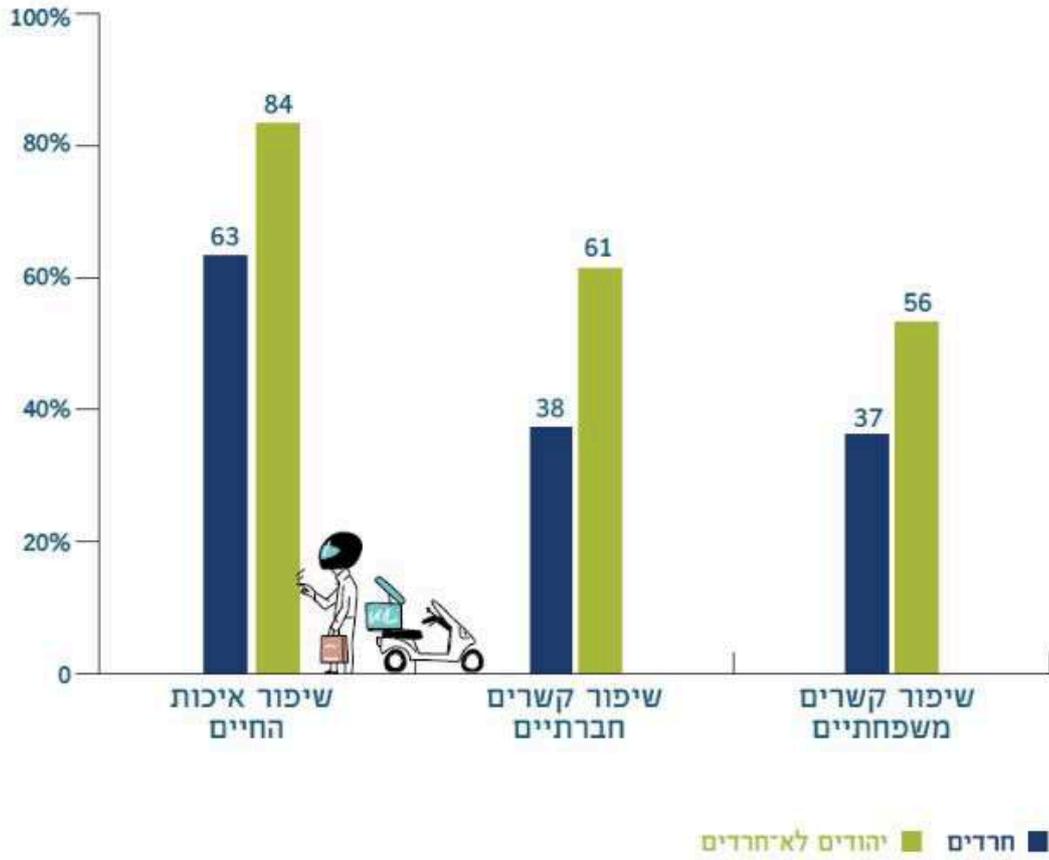
שיעור השימוש של ילדים ונוער באינטרנט

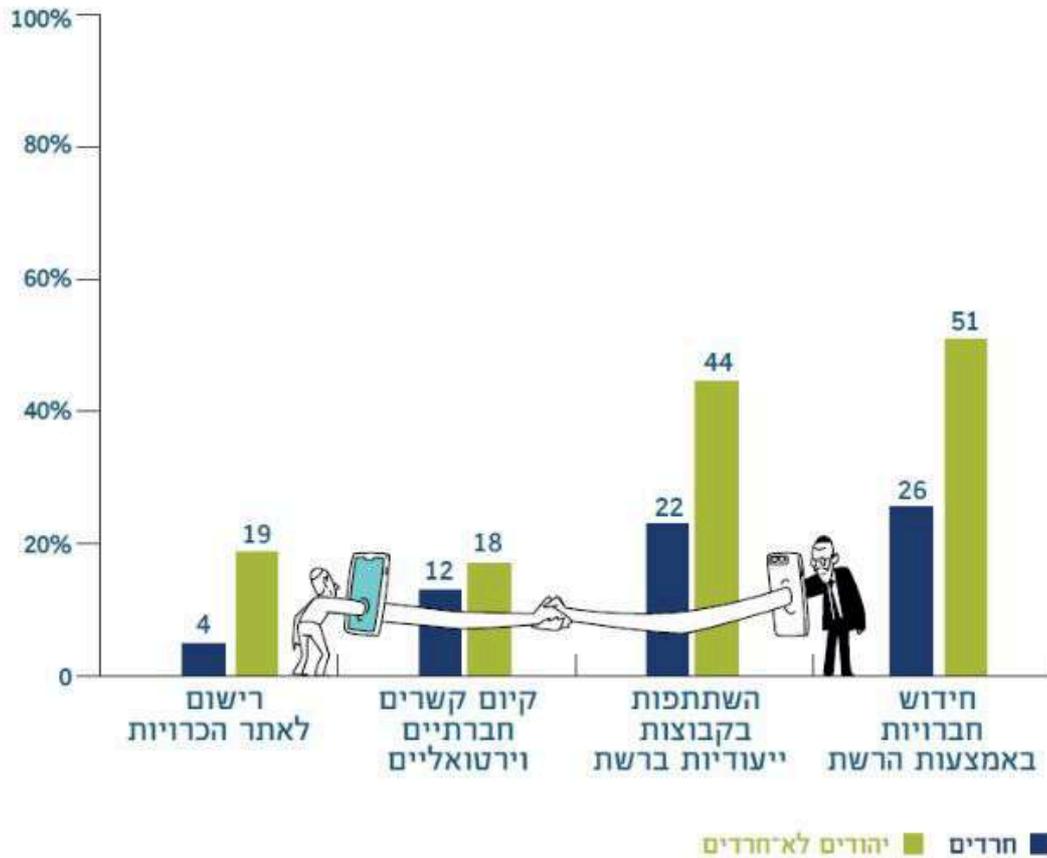
שמירה על קשרים באמצעות טכנולוגיה? גם לחרדים הגולשים באינטרנט יש פחות קשרים חברתיים וירטואליים מאשר ללא-חרדים (12% לעומת 18%, בהתאמה); הם פחות, באופן משמעותי, מחדשים חברויות באמצעות האינטרנט (26% לעומת 51%); משתמשים פחות בקבוצות ייעודיות ברשת (22% לעומת 44%), ואחוזים ספורים מהם נרשמים לאתרי היכרויות (4% לעומת 19%). גם שיעור החושבים שטכנולוגיות משפרות קשרים משפחתיים וקשרים חברתיים נמוך יותר בקרב חרדים (27% ו-28%), לעומת לא-חרדים (54% ו-57%).

עמדות כלפי טכנולוגיה: כמחצית מהחרדים (48%) חושבים שטכנולוגיות דיגיטליות משפרות את איכות החיים, לעומת 82% מהיהודים הלא-חרדים, אבל בקרב הגולשים באינטרנט הפער מצטמצם מאוד (63% בקרב החרדים ו-84% בקרב הלא-חרדים). כמו כן, כמחצית מהחרדים (49%) חושבים שטכנולוגיות דיגיטליות מצמצמות פערים חברתיים.

השפעות הטכנולוגיה על קשרים ואיכות חיים

שימוש באינטרנט לטובת קשרים חברתיים

סיכום הפרק

החברה החרדית נחלקת כיום לשלוש קבוצות עיקריות בכל הקשור לאינטרנט: הראשונה, השמרנית, נוטה להתעלם מהחידושים הדיגיטליים וממשיכה להחרים את השימוש ברשת; השנייה, הפרגמטית, מזהה את הצורך בשימוש באינטרנט ומאמצת אותו לצורך תקשורת, מידע, חיי העבודה ומגוון שירותים, מתוך הסתייגות מהפונקציות החברתיות שהרשת מציעה; והקבוצה השלישית, המודרנית, מאמצת את מרבית החידושים הטמונים באינטרנט. המשתתפים לקבוצה זו משתמשים במגוון הפלטפורמות שברשת, בכלל זה החברתיות, ואינם רואים באינטרנט איום לאורח חייהם. בשנים האחרונות חווינו תנועה גדולה של חרדים לעבר שימוש הולך וגובר באינטרנט, ובשנים הבאות נדע אם החדירה של המרחב הדיגיטלי למגזר החרדי תתרחב לא רק בהיקפי הגלישה אלא גם בדפוס השימוש ברשת.

כל הלוחות

לוח ו/1, זמינות אינטרנט, לפי אוכלוסייה, 2020

לוח ו/2, סוגי השימוש במחשב*, לפי אוכלוסייה, 2020

לוח ו/3, סוגי השימוש באינטרנט*, לפי אוכלוסייה, 2020

לוח ו/4, מיומנות השימוש בטכנולוגיות דיגיטליות חדשות ברשת
האינטרנט בתחומים שונים, לפי אוכלוסייה, 2020

לוח ו/5, השפעת טכנולוגיות דיגיטליות על החיים, לפי אוכלוסייה, 2020

לוח ו/6, אמצעי טכנולוגי עיקרי לשימוש באינטרנט, לפי אוכלוסייה,
2020

לוח ו/7, הדרך העיקרית לקיום קשרים חברתיים, לפי אוכלוסייה, 2020

לוח ו/8, השפעת הטכנולוגיה על קשרים, לפי אוכלוסייה, 2020

לוח ו/9, קשרים חברתיים ורשת האינטרנט*, לפי אוכלוסייה, 2020

לוח ו/10, ילדים ואינטרנט*, לפי אוכלוסייה, 2020

לוח ו/11, על מי מוטלת האחריות להכשרת האוכלוסייה לשימוש
באינטרנט, לפי אוכלוסייה, 2020

לוח ו/12, עמדות על טכנולוגיה, לפי אוכלוסייה, 2020

לוח ו/13, אינטרנט ועבודה לפי אוכלוסייה, 2020

לוח ו/14, בטיחות ברשת, לפי אוכלוסייה, 2020

לוח ו/15, הדרך המועדפת לניהול תקשורת עם משרדי ממשלה, לפי
אוכלוסייה, 2020

לוח ו/16, שימוש ואי שימוש באתרים ממשלתיים ברשת, לפי אוכלוסייה,
2020

תגיות:

המרחב החרדי, תוכנית החברה החרדית בישראל, מרכז ג'ואן וארווין ג'ייקובס לחברה משותפת

לכל הנושאים

נספח 8

נספח 8 - שאלון רפואי למלשב

עמ' 103

חלק ב' (להעלות לאתר מתגייסים לאחר מילוי וחתימת רופא משפחה) נספח 8

פרטי המועמד/ת:

מס' זהות	שם משפחה	שם פרטי	תאריך לידה
----------	----------	---------	------------

! רופא יקר, לתשומת לבך! מסירת מידע רפואי שלם ומדויק יוביל לשיבוץ תואם בצה"ל ולשמירה על בריאותו של המטופל!
בא לענות על כל השאלות ע"י סימון X במקום המתאים לכן.

פירוט (נא לצרף סיכום מפורט)	האם הנך סובל/ת		האם אושפז/ת		התופעה
	מהתופעה ¹	בגין תופעה זו ²	לא	כן	
	כן	לא	כן	לא	40. מחלות עיניים, עיוורון לילה, טיפול בלייזר
	כן	לא	כן	לא	41. מחלות אף, אוזן, גרון
	כן	לא	כן	לא	42. מחלות ריאה (כולל אסטמה) אנא ציין מתי היה ההתקף האחרון, מתי מופיעים ההתקפים, אופן הטיפול והשליטה במחלה והאם היו אשפוזים בעבר?
	כן	לא	כן	לא	43. מחלות לב, מוסי לב, יתר לחץ דם
	כן	לא	כן	לא	44. מחלות פרקים, הפרעות שלד (כולל שברים בעצמות)
	כן	לא	כן	לא	45. מחלות כליה ודרכי השתן
	כן	לא	כן	לא	46. מחלות אנדוקריניות כולל השמנת יתר (ראה הערה ב')
	כן	לא	כן	לא	47. מחלות המטולוגיות (כולל אנמיה)
	כן	לא	כן	לא	48. מחלות עור
	כן	לא	כן	לא	49. מחלות דרכי העיכול והכבד
	כן	לא	כן	לא	50. מחלות נוירולוגיות (כולל אפילפסיה)
	כן	לא	כן	לא	51. האם בטיפול תרופתי קבוע:
	כן	לא	כן	לא	52. האם נמצאת/ת במעקב מרפאתי קבוע? יש לפרט במידה וכן
	כן	לא	כן	לא	53. מחלות תורשתיות
	כן	לא	כן	לא	54. הפרעות קשב וריכוז וטיפול תרופתי
	כן	לא	כן	לא	55. האם קיימת הפרעה בדיבור כגון גמגום/דיבור מהיר/צרידות/היגיו וכו'?
	כן	לא	כן	לא	56. הפרעות נפשיות ו/או טיפול פסיכולוגי או אשפוזים פסיכיאטריים בעבר

התופעה	לא	כן	אם כן, פרט
57. האם ידוע על HIV, שחפת, צהבת נגיפית (נשאות/מחלה):			
58. מחלות ממאירות			
59. האם עברה/ת ניתוחים? במידה וכן יש לציין את סוג ומועד הניתוח			
60. האם קיימת רגישות לתרופות? במידה וכן, מה התגובה?			
61. האם קיימת רגישות לעקיצות דבורים/בעלי חיים אחרים? אם כן, מה דרגת ההתקף והאם היו אשפוזים בעבר?			
62. חיים אלכוהול או התמכרויות			
63. האם ידוע על פגיעה עצמית או ניסיון אובדני בעבר?			
64. האם ידוע לך על הפרעות אכילה? במידה וכן, האם קיבלת טיפול לכך?			
65. האם ישנן בעיות רפואיות נוספות שברצונך לציין?			
66. האם ידוע לך על אלרגיה למזון, אם כן לאיזה מזון הייתה התגובה, דרגת ההתקף והאם היו אשפוזים בעבר?			
67. משקל (ק"ג)			68. גובה (ס"מ)
69. דופק			70. לחץ דם
71. בדיקת שתן כללית - תקין / לא תקין (נא לצרף את תוצאות הבדיקה)			

במידה ובחובות הבדיקה נמצאים ערכים של מעל 130 ס"מ כספית סטנדרט ו/או 80 ס"מ כספית דיאסטול שי להגשים עוד 3 מדידות לחץ דם בספנשים שונים ולאחר מכן לערוך את התוצאות בטופס

הערות:

א. במידה וסימנת כן באחת השאלות יש לצרף מסמך רפואי מפורט התומך באבחנה או סיכום מחלה ו/או סיכומי אישפוז רלוונטיים.
 ב. באם המועמד/ת סובל/ת מעודף משקל עם BMI מעל 40 יש לצרף תוצאות בדיקות דם מחצי שנה אחרונה כולל סוכר בצום ו HB A1C, פרופיל שומנים ושלוש מדידות של לחץ דם.
 ג. באם עברה/ת המועמד/ת ביופסיות ו/או הוצאת שומות, נא לצרף תוצאות תשובות הסטולוגיות.
 ד. באם יש רגישות למזון - אנא צרפו תיעוד הארוע וחווות דעת מומחה אלרגיה.
 ה. האם ידוע למועמד על הגבלה בתפקודו? במידה וכן- באיזו דרגה?

הצהרת הרופא:

הנני מצהיר כי הפרטים שמסרתי נכונים לפי מיטב ידיעתי, וכי לא העלמתי מידע רפואי.

תאריך	קופ"ח - סניף	קופ"ח - סלפון	שם הרופא	מס' רישיון	חותמת וחתימה
-------	--------------	---------------	----------	------------	--------------

חלק ג'

! לתשומת לבך! על חלק זה להיחתם ע"י רופא העיניים או האופטומטריסט הבודק

עליך למלא את החלק הנ"ל בבדיקת אופטומטריסט או רופא עיניים טרם ההתייצבות לצו הראשון על מנת לחסוך לך זמן ביום הצו או למנוע צורך בהתייצבות נוספת. אם קיים קוצר ראייה (-5 ומעלה) ו/או יש לך צילינדר מעל 2, יש לצרף בדיקת רופא עיניים ובדיקת קרקעית העין (פונדוס). במידה והינך מרכיב עדשות מגע, עליך להתייצב לצו עם משקפי ראייה.

אחרי תיקון	AX	CYL	SPH	לפני תיקון
				עין ימין
				עין שמאל

תוצאות בדיקת פונדוס עין ימין: _____ תאריך _____
 עין שמאל: _____ חתימה וחותמת של רופא עיניים או אופטומטריסט

יש למלא את השאלון באתר מתגייסים

סודי רפואי (לאחר המילוי)
חלק א' (ימולא ע"י המועמד/ת)

נא מלא את הפרטים הבאים:

מס' זהות	שם משפחה	שם פרטי	תאריך לידה	שם הורה	מין	תאריך התייצבות מתוכנן
----------	----------	---------	------------	---------	-----	-----------------------

טלפון בבית	טלפון נייד	דואר אלקטרוני (Email)	הנני תלמיד כיתה י / י"א / י"ב (הקף את הכיתה הרלוונטית)	קופת חולים (שם + כתובת)
------------	------------	-----------------------	--	-------------------------

תלמיד כיתה י' ימלא חלק ד' בלבד.

נא לענות על כל השאלות ע"י סימון X במקום המתאים לכך.

נא לפרט אם אושפזת ו/או עברת ניתוח אם כן, יש לצרף סיכום בהתאם	האם הנך סובל/ת מהתופעה!		האם אושפזת/ת בגין תופעה זו!		התופעה (יש לצרף כל מסמך שכולל מידע רפואי רלוונטי)
	כן	לא	כן	לא	
					1. חבלה בראש, זעזוע מוח או כאבי ראש חוזרים
					2. התעלפויות, סחרחורת, התכווצויות
					3. הפרעות שמיעה, דלקות אוזניים חוזרות
					4. נזלת אלרגית, סינוסיטיס, קושי בנשימה דרך האף
					5. הפרעות ראייה, צורך במשקפיים, עיוורון לילה
					6. דלקות עיניים חוזרות/ מחלות ראייה
					7. טיפול בלייזר לתיקון קוצר הראייה
					8. הפרעה בלחץ דם, כאבים בחזה, אובדן הכרה, קוצר נשימה במאמץ
					9. מחלת לב, דקירות בחזה, שינויים בדופק במנוחה/מאמץ
					10. אסטמה, ציפופים, קוצר נשימה, מחלת ריאה אחרת
					11. מחלת אנדוקרינית (בעיות הורמונליות כגון: בלוטת התריס, כולסטרול)
					12. כיב, צרבת, כאבי בטן חוזרים, צהבת, מחלת כבד
					13. דלקת מעי, דימומים במערכת העיכול, טחורים
					14. מחלת דם (כגון: אנמיה, טרומבוציטופניה)
					15. כאבי גב חוזרים, חבלה בגב
					16. כאבים ברגליים, הפרעה בהליכה, אירועים מתועדים ע"י רופא של נקעים חוזרים
					17. שברים בעצמות, פריקת כתף
					18. מחלות מפרקים
					19. מחלות עור, הסרת שומות, טיפול לפצעי בגרות
					20. הזעה בכפות הידיים והרגליים המפריעה בתפקוד
					21. מחלות כליה, הפרעה במתן שתן, הרטבת לילה
					22. לבנים - בעיות באשכים, בקע מפשעת, כאבים במפשעה
					23. לבנות - הפרעות במחזור החודשי, מחלה גניקולוגית
					24. מחלה ממארת בעבר/בהווה
					25. האם עברת ניתוחים/אשפוזים בעבר? (שלא מפורט בסעיפים הקודמים)
					26. האם הינך נשא/חולה במחלות זיהומיות כרוניות (HIV, צהבת נגיפית, מחלות אחרות)

אם כן, פרט	כן	לא	התופעה
			27. האם הינך נוטל/ת תרופות באופן קבוע?
			28. האם ידוע לך אלרגיה למזון? אם כן, יש לפרט לאיזה מזון, מה התגובה והאם אושפזת בעבר?
			29. האם הינך רגיש/ה לתרופות? האם הינך רגיש/ה לעקיצות בעלי חיים (דבורים, אחר), אם כן, מה התגובה והאם אושפזת בעבר?
			30. האם הינך מטופל או מקבל יעוץ פסיכולוגי?
			31. האם את/ה מאובחן/ת עם הפרעות קשב וריכוז וטיפול תרופתי לכך?
			32. האם אושפזת אשפוז פסיכיאטרי?
			33. האם אי פעם פגעת או פצעת את עצמך באופן מכוון או שניסית להתאבד?
			34. האם אובחנת עם קושי התפתחותי?
			35. האם אובחנת בהפרעת אכילה?

מחלות משפחתיות: האם מישהו במשפחתך הקרובה (הורים, אחים) סובל מאחת המחלות הבאות? (אם כן ציין קרבה)

פירוט	קרבה	האם קיימת		התופעה
		כן	לא	
				36. האם יש במשפחה (דרגה ראשונה) מלנמה?
				37. האם יש במשפחה (דרגה ראשונה) עודף שומנים בדם/היפרכולסטרולמיה משפחתית?
				38. האם יש במשפחה מוות פתאומי מתחת לגיל 45 מסיבה שאינה ידועה או מסיבה לבבית?
				39. האם יש במשפחה מחלות אחרות ו/או מחלות פסיכיאטריות?

שים לב: עליך לבצע בדיקת שתן טרם ההתייצבות ולהביא את תוצאות הבדיקה עימך ליום הצו.

במידה וענית כן על אחת מהשאלות אנא צרף מסמך רפואי תומך

(כגון: בדיקת שמיעה, אקו לב, הולטר, תוצאות בירור הדמייני, חוות דעת רופא מומחה, טסטום לאלרגיה וכו')

הצהרת המועמד/ת:

הנני מצהיר/ה כי הפרטים שמסרתי נכונים ומלאים וכי לא העלמתי כל מידע רפואי. ידוע לי כי הצהרה לא נכונה עלולה לגרום נזק רפואי, עלולה לגרום לשיבוש שגוי או פגיעה בהמשך השירות הצבאי. ידוע לי כי הצהרה לא נכונה מהווה עבירה ותגרור העמדתי לדן.

חתימה

שם פרטי

שם משפחה

מס' זהות

תאריך

נספח 9

**נספח 9 - דו"ח פניות ציבור שירותי
דואר ובנק הדואר - דו"ח מסכם
לשנת 2023**

עמ' 106

משרד התקשורת מינהל הדואר

דו"ח פניות ציבור שירותי דואר ובנק הדואר דו"ח מסכם לשנת 2023

מאי 2024

ג' תמוז, תשפ"ד
20 במאי 2023

לכבוד
גברת עינבל משש
המנהלת הכללית, משרד התקשורת
כאן

שלום רב,

הנדון: דו"ח פניות ציבור בנוגע לשירותי דואר ובנק הדואר לשנת 2023

הריני להגיש בפניך את דו"ח פניות ציבור בנוגע לשירותי דואר ובנק הדואר לשנת 2023 ("הדו"ח").

תמצית הדו"ח:

חברת דואר ישראל בע"מ ("חברת הדואר" או "החברה"), מעניקה שירותי דואר ושירותים כספיים לכלל הציבור בכל המדינה, בין היתר, באמצעות יחידות הדואר, מוקדי השירות הטלפוניים 171 ומוקד בנק הדואר ובאמצעים דיגיטליים. כמו כן, פועלים בשוק הדואר בישראל 11 בעלי היתר לחלוקת דואר כמותי (מכתבים בארץ)¹, מהם אחד דומיננטי - חברת מסר ב.א.ב בע"מ ("מסר")², המעניקים שירות ללקוחות עסקיים גדולים המדוורים דואר כמותי, כגון: בנקים וגופים פיננסיים, חברות ביטוח, חברת חשמל ותאגידי מים וכו'. בנוסף, ישנם 52 בעלי היתר למשלוח דברי דואר לרבות חבילות לחו"ל ומחוו"ל, שירותי דואר פנים ארצי כגון: שליחויות, חבילות, מסירה מדלת לדלת DTD, מסירה מעסק לדלת BTD, מסירה ביד וכדומה.³

מינהל הדואר במשרד התקשורת ("המינהל" ו-"המשרד", בהתאמה), אחראי על האסדרה, פיקוח, בקרה והאכיפה על שוק הדואר במדינת ישראל וכן על שירותי בנק הדואר בהתאם להוראות חוק הדואר, התשמ"ו-1986 ("החוק"), וזאת במטרה להבטיח את מתן השירותים האוניברסאליים ברמת איכות ושירות נאותה.

בשנת 2023, הושלמה הרפורמה בענף הדואר. בין היתר, נפתח השוק לתחרות, הוסרו על חברת הדואר מגבלות רגולטוריות כגון פיקוח מחירים, הצעת הצעות ערך של הדפסה וחלוקה. במקביל עודכנה דרישה לטיב השירות באופן בו צומצמה חובת פריסת יחידות הדואר, ביטול דואר נע, הוארך משך חלוקת מכתב ועוד. בנוסף, בוצעה התאמה באמצעות מעבר לאספקת שירותי דואר ובנק הדואר עיקריים גם באמצעות ערוצים מקוונים או דיגיטליים וכל זאת תוך הפחתת הרגולציה. **בתחילת חודש פברואר 2023 נחתם רישיון כללי לחברת דואר ישראל בע"מ ("הרישיון"), על ידי שר התקשורת ד"ר שלמה קרעי.**

¹ רשימת בעלי ההיתר לחלוקת דואר כמותי מפורסמת באתר האינטרנט של המשרד
² נתחי השוק בדואר הכמותי מפורסמים באתר האינטרנט של המשרד
³ רשימת בעלי היתר בלדרות מפורסמת באתר האינטרנט של המשרד

מן הדו"ח עולה כי, למרות "הרפורמה" השירות אינו משביע רצון כאשר חלה עליה במספר פניות הציבור ביחס לשנת 2022 כאשר חלק גדול מהן בנוגע לעיכובים בחלוקת מכתבים וחבילות בארץ ומחוו"ל וכן בנוגע לזימון תור וסגירת יחידות דואר, כל זאת כמפורט בהמשך.

פניות שהתקבלו במינהל הדואר:

במהלך שנת 2023, התקבלו במינהל 4,334 פניות ציבור על שירותי דואר ובנק הדואר לעומת 3,773 פניות שהתקבלו בשנת 2022 (עלייה של כ-15%). העלייה נבעה בעיקר בעקבות עליה בכמות הפניות בנושא בירור דבר דואר נכנס מחוו"ל וחלוקת דואר בארץ.

בשנת 2023 ביצע מינהל הדואר פעולות פיקוח בנושאים הנוגעים לטיב השירות, בין היתר: חלוקת דואר במרכזי חלוקה; חלוקת דואר במרכזי מסירה; מוקד שירות 171 ומוקד בנק הדואר. מטרת הפיקוחים, גם אם לא הסתיימו בהטלת עיצומים כספיים על חברת הדואר, הייתה להגביר את ציות הוראות החוק והרישיון ולוודא שהציבור יקבל שירות נאות.

תמהיל הפניות:

פניות שעניינן - שירותי דואר (למעט פניות של בנק הדואר): בשנת 2023 התקבלו 3,777 פניות (מתוכן 3,335 פניות בנוגע לשירותי חברת הדואר 75 פניות בנוגע לשירותי בעלי היתר ו-367 פניות בנוגע לאישור ציוד אלחוטי), לעומת 3,088 פניות שהתקבלו אשתקד (מתוכן 2,852 בנוגע לשירותי דואר, 109 פניות בנוגע לשירותי בעלי היתר ו-126 פניות בנוגע לאישור ציוד אלחוטי), עלייה של 17%.

פניות שעניינן - שירותי בנק הדואר: בשנת 2023 התקבלו 557 פניות לעומת 686 פניות שהתקבלו אשתקד, ירידה של כ-19%.

פניות אחרות: מלבד הטיפול בפניות אלו התקבלו במינהל עוד 367 פניות בנוגע לאישור ציוד אלחוטי אשר אינן עוסקות בשירותי דואר. פניות אלה הועברו לטיפול אגף הרישוי במשרד.

פירוט מספר הפניות והתלונות - שירותי דואר ובנק הדואר לפי נושא לשנים 2022 ו-2023:

גוף מפוקח	שירות	שנת 2023	אחוז מסך הפניות	שנת 2022	אחוז מסך הפניות
חברת הדואר	שירות: מרבית הפניות בנושא איחוד וסגירה של יחידות דואר, זימון תור, שיוך למרכזי מסירה, מוקד 171	900	23%	970	26.5%
	חלוקת דואר: מרבית הפניות בנושא אי קבלת דבר דואר בשירות רגיל/רשום	1,299	33%	1,003	27.5%
	בינלאומי נכנס: מרבית הפניות בנושא בירור גורל דבר דואר	883	22%	657	18%
	בינלאומי יוצא: מרבית הפניות בנושא בירור גורל דבר דואר	159	4%	171	4.6%
	אחר: תעריפים, ענייני עובדים שירות בולאי, מידע	94	2%	51	1.4%
בעלי היתר	חלוקת דואר	75	2%	109	3%
בנק הדואר	מרבית הפניות בנושא חשבון מוגבל מעוקל כרטיס ויזה נטען, העברה וקבלת כספים	557	14%	686	19%
	סה"כ פניות	3,967		3,647	

ביאורים לטבלה:

- "חלוקת דואר" - כולל: דואר רגיל, דואר נע, דואר 24, דואר עוקב, דואר רשום, חבילות, מברק, דואר שליחים/מהיר, תאי דואר שכורים, תאי חלוקה, תיבות דואר, לרבות פניות הנוגעות גם לבעלי היתר בנושא ליקויים בחלוקת הדואר;
- "אחר" - כולל: שירות הבולאי, תעריפים, רפורמה, מכתב תודה, מידע וענייני עובדי דואר ישראל;
- "דואר בינלאומי נכנס" - כולל: דואר בשירות רגיל, חבילות, דואר רשום, EMS, דואר בשירות אקופוסט וניתוב שגוי;
- "דואר בינלאומי יוצא" - כולל: דואר בשירות רגיל, חבילות, דואר רשום, EMS ודואר בשירות אקופוסט;
- "שירות" - כולל: שירות מוקד 171, שירותי אשנב, שירות מרכזי מסירה איחוד/סגירה/פתיחה שינוי שעות פעילות, זמן המתנה, זימון תור, שעות פעילות, נגישות ושיוך;
- "בנק הדואר" - כולל: כרטיס חיוב דיירקט, שיקים, חשבון מעוקל/מוגבל, עמלות אגרות ותעריפים, מוקד בנק הדואר, כרטיס ויזה נטען מראש, העברת בעלות רכב, העברה וקבלת כספים, המרת מט"ח, אתר אינטרנט/ אפליקציה, הוראת קבע הרשאה לחיוב, משיכת מזומנים, פתיחת חשבון/סגירה/ רדום/חסום, תמציות חשבון וקבלת פנסיה.

ברצוני להודות לגב' אתי כהן ולסטודנטית גב' שירה זגורי שעוסקות במסירות רבה, במקצועיות
וחריצות בטיפול השוטף והיום יומי בפניות הציבור. בנוסף, למר וסאם מצארוה על הסיוע בהכנת
הדו"ח.

בכבוד רב,

סימה טל
מנהלת תחום השירות לציבור

העתקים:
מטה הנהלת המשרד
עובדי מינהל הדואר

להלן פירוט השירותים העיקריים שבגינם התקבלו פניות ותלונות בשנת 2023:

1. שירות:

בשנת 2023, התקבלו 900 פניות בנושא - **שירות המהוות** כ-23% מסה"כ הפניות לעומת 970 פניות שהתקבלו בשנת 2022, ירידה של כ-7.2%. הפניות עסקו במוקד 171, מרכזי מסירה, איחוד/סגירה של יחידות דואר. נושא זימון תור, איחוד/סגירה, שירות ושיוך למרכזי מסירה קיבלו את מירב הפניות.

שר התקשורת פרסם שימוע לתיקון הרישיון בתאריך 21 ביוני 2023 בנוגע לסגירת יחידות דואר והורה לחברת הדואר לא לסגור יחידות דואר עד לקבלת החלטה בשימוע. ההוראה ניתנה בעקבות פניות רבות שהתקבלו הן מהציבור והן מראשי רשויות בנוגע לסגירה מסיבית של יחידות דואר.

בשנת 2023 התקבלו 128 פניות בנושא - **איחוד/סגירה יחידות דואר** כאשר במחצית הראשונה של שנת 2023 התקבלו 123 פניות (עד מתן הוראה). בהתאם בוצעה השוואה למחצית הראשונה של שנת 2022 שבה התקבלו 42 פניות, עליה של כ-192%.

בשנת 2023 התקבלו 137 פניות בנושא - **זימון תור** לעומת 34 פניות שהתקבלו בשנת 2022, עליה של כ-303%.

בשנת 2023 התקבלו 168 פניות בנושא - **שיוך מרכזי מסירה** לעומת 126 פניות שהתקבלו בשנת 2022, עליה של 33%.

2. חלוקת דואר:

בשנת 2023, התקבלו 1,299 פניות בנושא - **שירותי חלוקת דואר המהוות** כ-33% מסה"כ הפניות לעומת 1,003 פניות שהתקבלו בשנת 2022, עלייה של כ-29.5%. הפניות עסקו בשירותי דואר רגיל, חבילות, דואר 24, דואר עוקב, דואר רשום, דואר רשום מהיר, מברק ותאי דואר. נושא שירות חלוקת דואר רגיל ודואר רשום קיבלו את מירב הפניות.

בשנת 2023 התקבלו 475 פניות בנושא - **שירותי אי קבלת דבר דואר רגיל** לעומת 185 פניות שהתקבלו בשנת 2022, עלייה של כ-156%. בנוסף, בשנת 2023 התקבלו 469 פניות בנושא - **בירור גורל דבר דואר רשום** לעומת 176 פניות בשנת 2022, עלייה של כ-166%.

3. בעלי היתר:

בשנת 2023 התקבלו 75 פניות בנושא **חלוקת דואר שחולקו ע"י בעלי היתר המהוות** כ-2% מסה"כ הפניות. לעומת 109 פניות בשנת 2022. ירידה של כ-31%.

יצוין כי, רוב הפניות בתחום זה עסקו בשירותי חלוקת הדואר של חברת "מסר". בנוסף, התקבלו פניות בנוגע לחברות "צייטה" ו-"HFD".

4. דואר בינלאומי נכנס:

בשנת 2023, התקבלו 883 פניות בנושא - **שירותי דואר בינלאומי נכנס** המהוות כ-22% מסה"כ הפניות לעומת 657 פניות שהתקבלו בשנת 2022, עלייה של כ-34.4%. הפניות עסקו בנושא דואר בינלאומי רגיל, חבילות, דואר רשום, דואר EMS וניתוב שגוי. בשירות חבילות נושא אי קבלה/עיכוב/בירור קיבל את מירב הפניות. כמו כן, התקבלו 367 פניות בנושא אישור ציוד אלחוטי שהועברו לטיפול אגף בכיר לרישוי במשרד התקשורת.

בשנת 2023 התקבלו 387 פניות בנושא - **בירור גורל דבר חבילה** לעומת 320 פניות שהתקבלו בשנת 2022, עלייה של כ-21%. בנוסף, בשנת 2023 התקבלו 274 פניות בנושא - **עיכוב** לעומת 127 פניות שהתקבלו בשנת 2022, עלייה של כ-116%.

5. דואר בינלאומי יוצא:

בשנת 2023, התקבלו 159 פניות בנושא - **שירותי דואר בינלאומי יוצא** המהוות כ-4% מסה"כ הפניות לעומת 171 פניות שהתקבלו בשנת 2022, ירידה של כ-7%. הפניות עסקו בנושא חבילות, דואר EMS ודואר אקופוסט. בשירות חבילות נושא אי קבלה/עיכוב/בירור קיבל את מירב הפניות. בשנת 2023 התקבלו 85 פניות בנושא - **בירור גורל דבר חבילה** לעומת 83 פניות שהתקבלו בשנת 2022, עלייה של כ-2.4%.

6. בנק הדואר:

בשנת 2023, התקבלו 557 פניות בנושא - **שירותי בנק הדואר** המהוות כ-14% מסה"כ הפניות לעומת 686 פניות שהתקבלו בשנת 2022, ירידה של כ-19%. הפניות בשנת 2023, עסקו בשירות חשבון מעוקל/מוגבל, פתיחה/סגירה/רדום/חסום, העברה וקבלת כספים וכרטיס ויזה נטען. בשנת 2023 התקבלו 76 פניות בנושא - **חשבון מוגבל/ מעוקל** לעומת 71 פניות שהתקבלו בשנת 2022, עלייה של כ-7%. בשנת 2023 התקבלו 54 פניות בנושא **כרטיס ויזה נטען** לעומת 40 פניות שהתקבלו בשנת 2022, עלייה של כ-35%.

7. התפלגות פניות ותלונות ציבור - לפי סוג השירות:

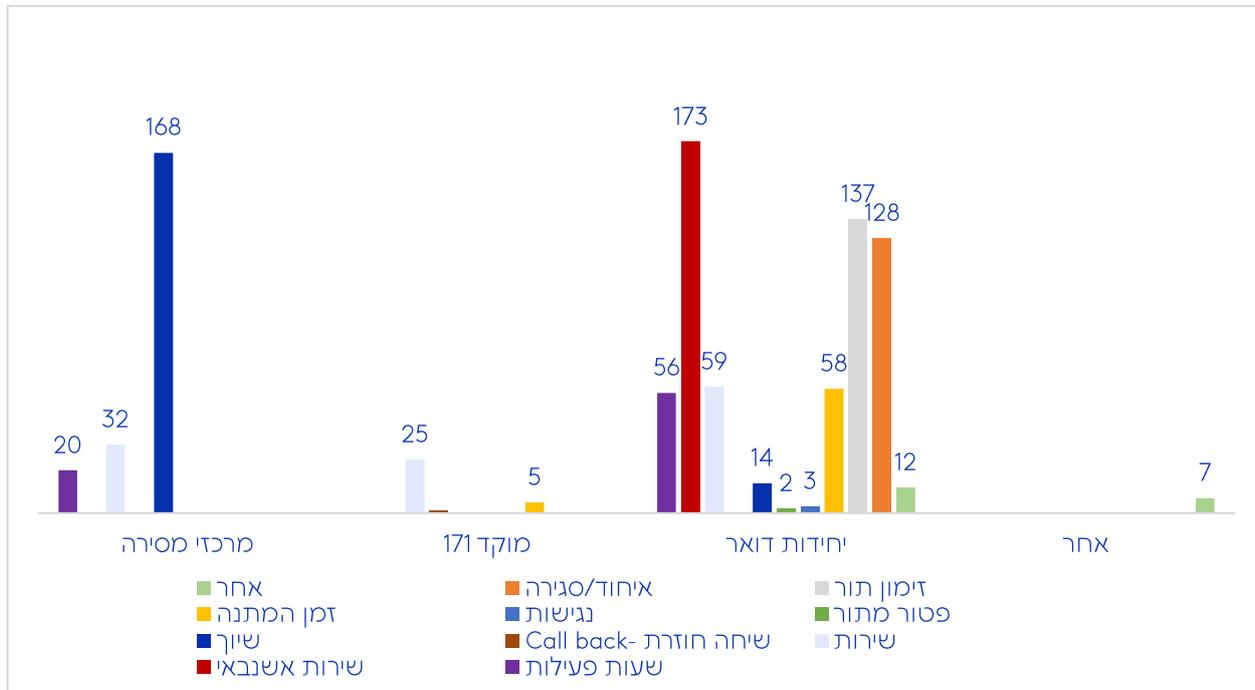
להלן ניתוח פניות ותלונות הציבור שהתקבלו בשנת 2023. המינהל התייחס לכלל החברות המפוקחות, בחתך על פי סוגי שירות ומאפיינים עיקריים לפניות:

7.1 שירות:

כ-23% מסה"כ פניות הציבור (900 פניות), שהתקבלו בשנת 2023, עסקו בנושא - **יחידות דואר**, **מרכז מסירה ו-מוקד 171**. הפניות עסקו, בין היתר, בנושאים:

- שיוך מרכז מסירה (168 פניות), המהוות כ-18.6% מסך הפניות בנושא זה;
- שירות ביחידות הדואר (173 פניות), המהוות כ-19.2% מסך הפניות בנושא זה;
- זימון תור ביחידות דואר (137 פניות), המהוות כ-15.2% מסך הפניות בנושא זה.
- איחוד סגירה דואר (128 פניות), המהוות כ-14% מסך הפניות בנושא זה.

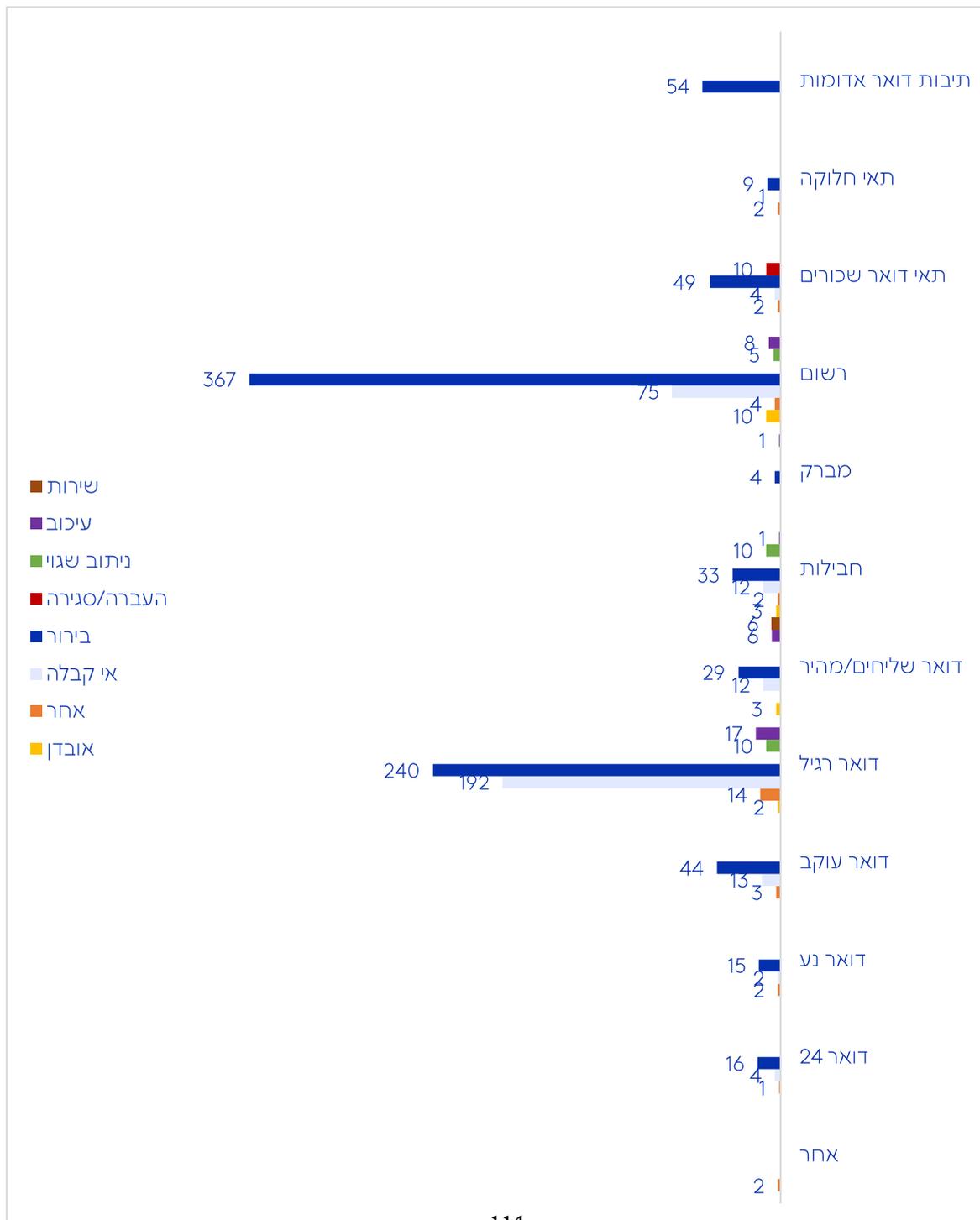

7.2 **חלוקת דואר:**

כ-33% מסה"כ פניות הציבור (1,299 פניות) שהתקבלו בשנת 2023, עסקו בנושא - **חלוקת דואר**. הפניות עסקו, בין היתר, בנושאים הבאים:

- בירור גורל דבר דואר רשום (367 פניות), המהוות כ-28.2% מסך הפניות בנושא זה;
- בירור גורל דבר דואר בשירות רגיל (240 פניות), המהוות כ-18.5% מסך הפניות בנושא זה;
- אי קבלה דבר דואר רגיל (192 פניות), המהוות כ-14.8% מסך הפניות בנושא זה;
- אי קבלה דבר דואר רשום (75 פניות), המהוות כ-6% מסך הפניות בנושא זה.

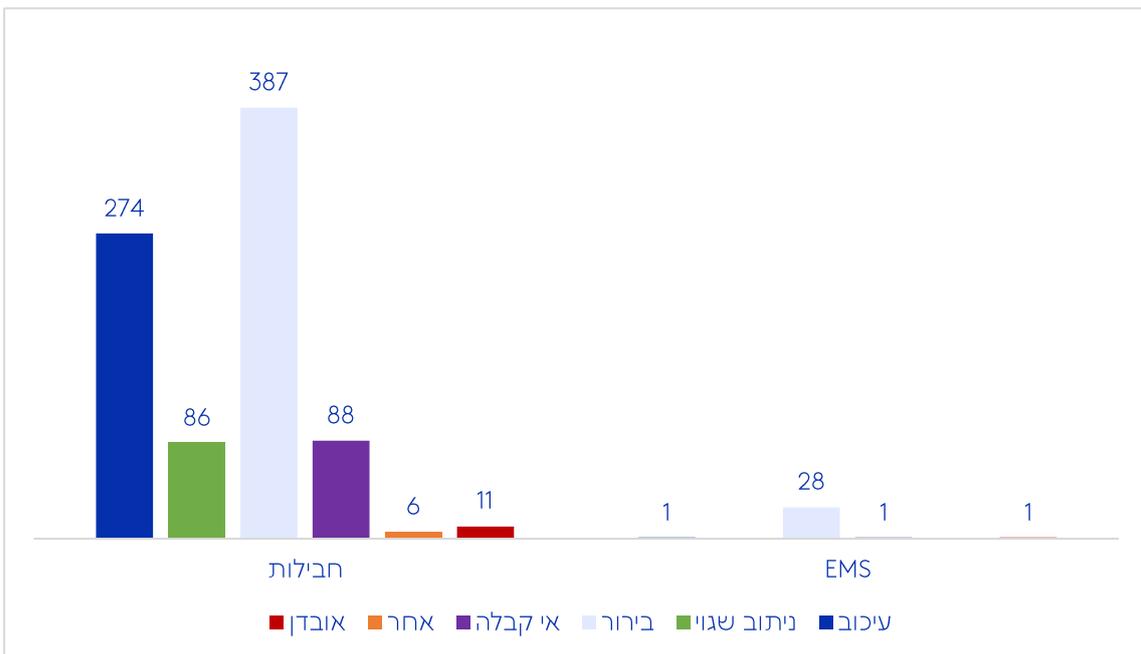

7.3 דואר בינלאומי נכנס:

כ-22% מסה"כ פניות הציבור (883 פניות), שהתקבלו בשנת 2023, עסקו בנושא - **דואר בינלאומי נכנס**. הפניות עסקו, בין היתר בנושאים הבאים:

- בירור גורל דבר חבילה (387 פניות), המהוות כ-44% מסך הפניות בנושא זה;
- עיכוב חבילה (274 פניות), המהוות כ-31% מסך הפניות בנושא זה;
- אי קבלה חבילה (88 פניות), המהוות כ-10% מסך הפניות בנושא זה;

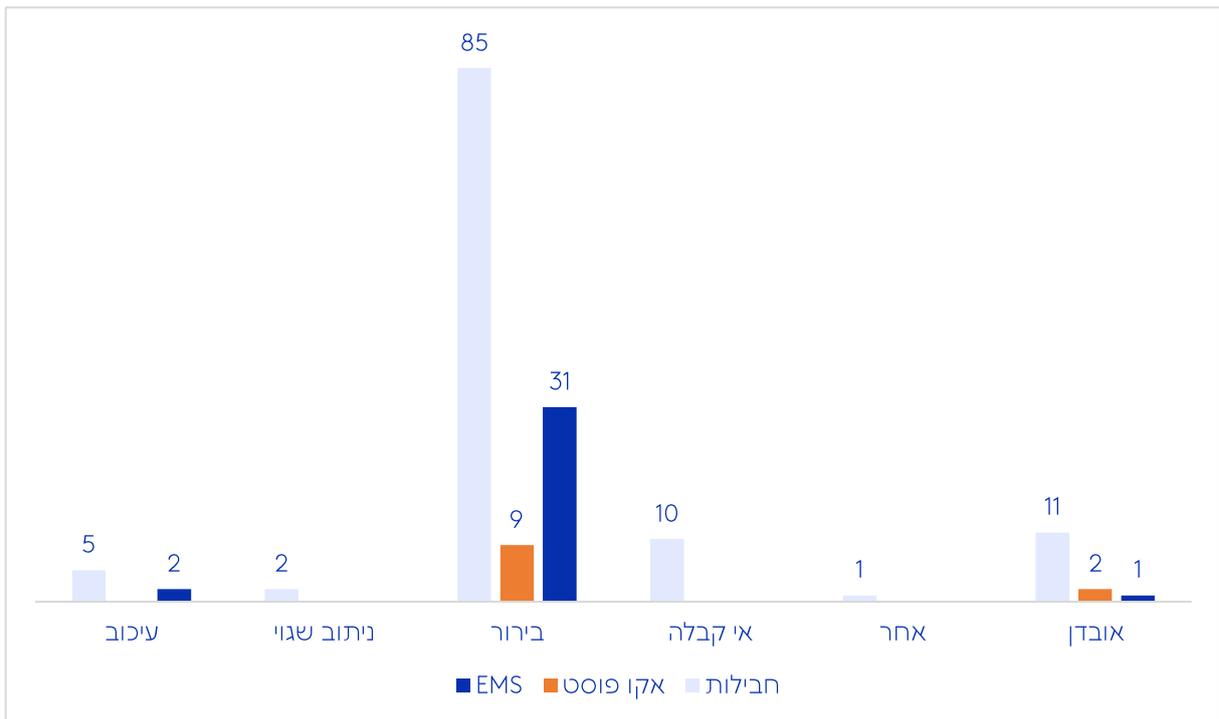

7.4 דואר בינלאומי יוצא:

כ-4% מסה"כ פניות הציבור (159 פניות), שהתקבלו בשנת 2023, עסקו בנושא - **דואר בינלאומי יוצא**. הפניות עסקו, בין היתר, בנושאים הבאים:

- בירור גורל חבילה (85 פניות), המהוות כ-53.5% מסך הפניות בנושא זה;
- בירור דואר מהיר EMS (31 פניות), המהוות כ-19.5% מסך הפניות בנושא זה.

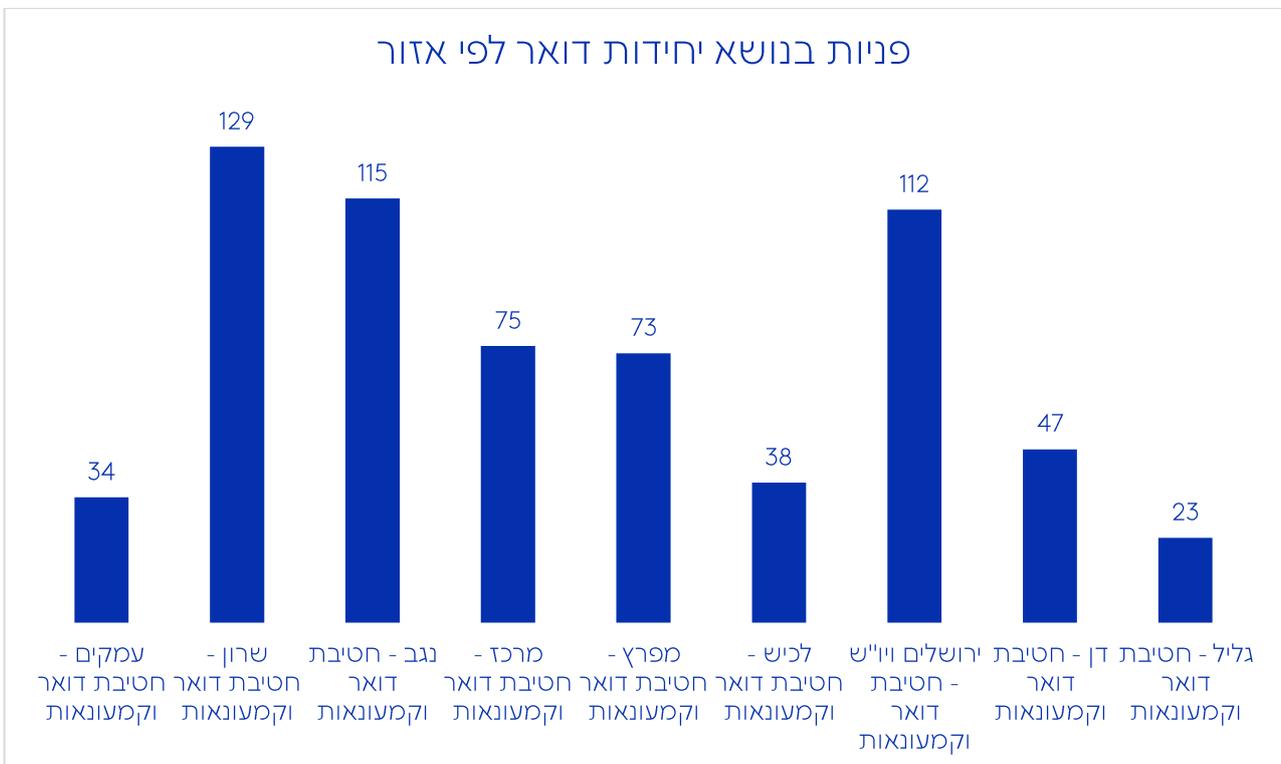

7.5 **שירות ביחידות דואר לפי אזור:**

חברת הדואר מחלקת את הפעילות שלה בתשעה אזורים: גליל, דן, ירושלים ויו"ש, לכיש, מפרץ, מרכז, נגב, עמקים ושרון. כ-20% מסה"כ פניות הציבור (646 פניות), שהתקבלו בשנת 2023, עסקו בנושא - **יחידות דואר**, רוב הפניות התמקדו בשלושה אזורים עיקריים (ירושלים ויו"ש, נגב ושרון), אשר מהווים כ-55% מכלל הפניות, כמפורט:

- אזור שרון (129 פניות), המהוות כ-20% מסך הפניות בנושא זה;
- אזור נגב (115 פניות), המהוות כ-18% מסך הפניות בנושא זה;
- אזור ירושלים (112 פניות), המהוות כ-17% מסך הפניות בנושא זה.

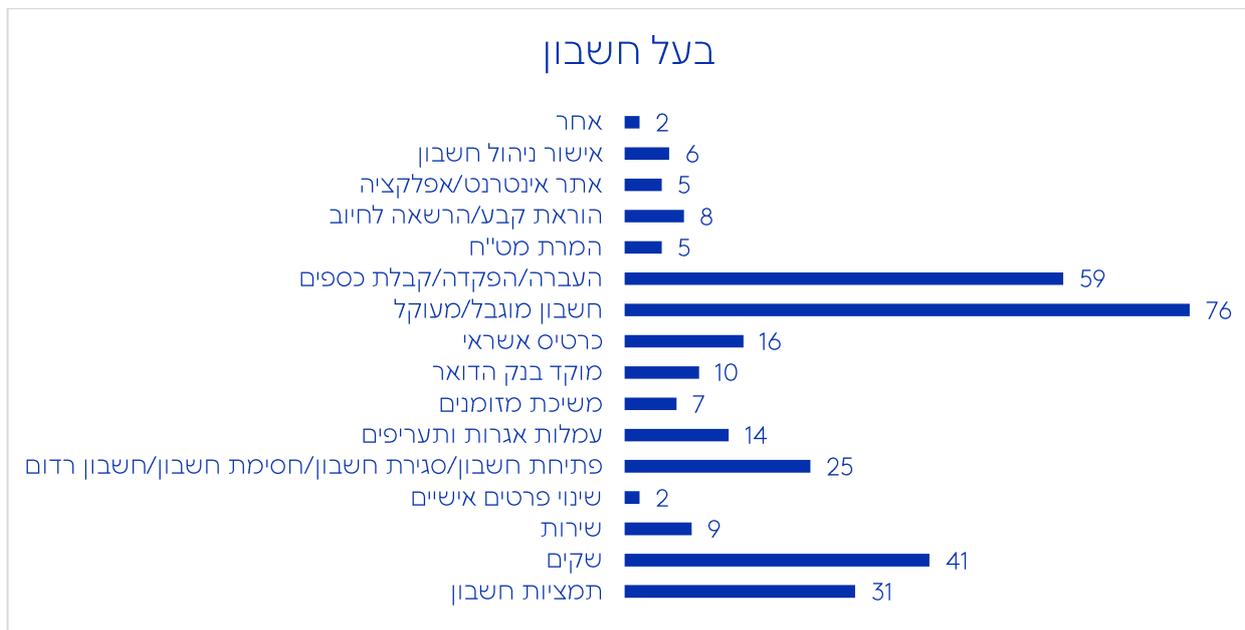

7.6 **בנק הדואר:**

כ-14% מסה"כ פניות הציבור (557 פניות), שהתקבלו בשנת 2023 עסקו בנושא - **בנק הדואר**, פתיחת חשבון, חשבון מעוקל, שקים, משיכת מזומנים. הפניות עסקו, בין היתר, בנושאים הבאים:

- העברה, הפקדה, קבלת כספים (106 פניות), המהוות כ-19% מסך הפניות בנושא זה;
- חשבון מוגבל/ מעוקל (76 פניות), המהוות כ-14% מסך הפניות בנושא זה;
- כרטיס ויזה נטען (54 פניות), המהוות כ-10% מסך הפניות בנושא זה.

8. התפלגות פניות ותלונות ציבור – חתך לפי ערים:

מניתוח פניות ותלונות הציבור במספר ערים מרכזיות מראה כי הערים מודיעין עילית ואופקים מובילות במספר פניות ציבור ביחס לגודל האוכלוסייה ונמצאות במקום הראשון. העיר פתח תקווה הידרדרה למקום השני ביחס לשנת 2022 (מקום 10). בעיר הרצליה חל שיפור והגיעה למקום השלישי ביחס לשנת 2022 (מקום 4). העיר בני ברק הידרדרה למקום הרביעי ביחס לשנת 2022 (מקום 9). בנוסף, בעיר ירושלים חל שיפור ונמצאת במקום הרביעי ביחס לשנת 2022 (מקום 1). לצורך המחשת היקף הפניות והתלונות בכל עיר, ביצענו שקלול של מספר הפניות והתלונות עם נתוני מספר משקי הבית מהלמ"ס שפורסמו בחודש מרץ 2024.⁴

2022		2023				עיר
דירוג	מספר פניות משוקלל למשקי בית באלפים	דירוג	מספר פניות משוקלל למשקי בית באלפים	סך הכל (משקי בית באלפים)	מספר פניות ליישוב	
*		1	4.6	10	46	אופקים
*		2	3.1	14	44	מודיעין עילית
10	0.9	3	2.1	90.3	193	פתח תקווה
4	1.7	4	2.0	40.6	80	הרצליה
7	1.3	5	1.7	70.9	124	חולון
9	1.0	5	1.7	49.8	83	בני ברק
1	2.9	6	1.6	269.8	443	ירושלים
*		6	1.6	35.6	56	כפר סבא
6	1.4	7	1.5	210.3	323	תל אביב - יפו
*		7	1.5	52.3	80	אשקלון
7	1.3	7	1.5	69.5	105	רמת גן
*		8	1.4	115.8	165	חיפה
5	0.6	8	1.4	74	105	אשדוד
7	1.3	9	1.3	51	66	רחובות
10	0.9	9	1.3	81.5	103	באר שבע
8	1.1	10	1.1	92.3	103	ראשון לציון
10	0.9	11	0.9	80.5	70	נתניה
10	0.9	12	0.8	53.2	43	בת ים

* עיר לא מופיעה ברשימה בשנת 2022 בשל מיעוט פניות

<https://www.cbs.gov.il/he/publications/LochutTlushim/2024/%D7%90%D7%95%D7%9B%D7%9C%D7%95%D7%A1%D7%99%D7%99%D7%94%20%D7%95%D7%9E%D7%A9%D7%A7%D7%99%20%D7%91%D7%99%D7%AA%20%D7%9C%D7%A4%D7%99%20%D7%99%D7%99%D7%A9%D7%95%D7%91.xlsx>

9. **התפלגות פניות ותלונות ציבור - חתך עפ"י פניות מוצדקות / לא מוצדקות:**

בשנת 2023 הושלם הטיפול ב-4,312 פניות ותלונות ציבור (פניות משנת 2022 שנסגרו בשנת 2023 וכן פניות שהתקבלו ונסגרו בשנת 2023). מניתוח הפניות והתלונות לפי פניות מוצדקות/ לא מוצדקות עולה כי מרבית פניות הציבור (כ-60%), אשר טופלו במינהל נמצאו מוצדקות (במלואן או בחלקן).

לעניין זה, הודעה של חברת הדואר בתקלה, התנצלות או תשלום פיצוי (מעבר להליך שיווקי) מהווה תבחין ברור לפנייה מוצדקת. כמו כן, זמני המתנה ביחידות הדואר ובמוקדי השירות, עיכוב במסירה, אובדן דבר דואר רשום, חבילה או גרימת נזק לדבר הדואר, אי קבלת דואר רגיל חושבה כפנייה מוצדקת. בכל הקשור לעיכוב במסירה או למסירה מוטעית, על אף שהלקוח אינו זכאי לפיצוי, התלונה חושבה כפנייה מוצדקת.

הפניות והתלונות המוצדקות כוללות גם פניות ותלונות אשר עסקו בנושא חלוקת דואר, שהן כ-20% מסך הפניות שנסגרו בשנת 2023, בהתייחס לאי קבלת דואר רגיל ובירור/אי קבלה דבר דואר רשום; בנושא דואר בינלאומי נכנס, שהן כ-14% מסך הפניות שנסגרו בשנת 2023, בהתייחס לאי קבלה/אובדן ובירור; בנושא דואר בינלאומי יוצא, שהן כ-2.8%, בהתייחס לבירור גורל דבר דואר; בנושא שירות, שהן כ-12.5% מסה"כ פניות הציבור שנסגרו בשנת 2023, בהתייחס לאיחוד/ סגירה יחידות דואר שיוך, זמן המתנה, מוקד 171, שירותי אשנב; בנושא בנק הדואר שהן כ-8% מסה"כ פניות הציבור שנסגרו בשנת 2023, בהתייחס לפתיחת חשבון, סגירת חשבון, חשבון רדום/ חסימה/עיקול/מוגבל ובנושא העברה/קבלת כספים.

שיעור הפניות המוצדקות בהשוואה לכלל הפניות - שנת 2023

